

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „SPORT POMORSKI“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.00 zł. miesięcznie, 9.00 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.36 zł. miesięcznie, 10.08 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.00 zł., za granicę 9.50 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 226.

BYDGOSZCZ, niedziela dnia 30 września 1928 r.

Rok XXII.

Antyreligijna bluźniercza propaganda na Wielkopolskich Kresach.

Taką propagandę uprawia od kilku lat u nas bezkarnie szwec z Waszkowic (Vascauti) w rumuńskiej Bukowinie. Uprawia ją w „Kurjerze Powszechnym“, wydawanym w Lesznie. Od kilku lat uprawia korsarstwo dziennikarskie na czci i honorze przedstawicieli władz świeckich czy duchownych, błotem obrzuca największe świętości wierzących katolików, drwi i uraga z zasad chrześcijańskich, w pornograficzny sposób przedstawia życie duchowieństwa, najhaniebniejsze bluźnierstwa miota na samego Boga i cześć Niepokalanej Dziewicy. Wystarczy przeczytać wyjątki z niektórych artykułów „Kurjera Powszechnego“, ogłoszone w lipcu br., aby zrozumieć niesłychane oburzenie nie tylko społeczeństwa katolickiego w Lesznie, ale całego polsko-katolickiego społeczeństwa w Polsce, wobec kilkoletniej bezkarniej propagandy tego rodzaju bluźnierstw i pornografii.

Z tego to powodu już 11 listopada 1926 r. redaktora „Kurjera Powszechnego“ odstawiono do Dziekanki pod eskortą trzech policjantów jako umysłowo-chorego, niebezpiecznego dla otoczenia. Świadcstwo lekarskie wystawił lekarz powiatowy dr. G., oświadczając, iż rzeczony redaktor jest psychopatą, znajdującym się w stanie majakalnego podniecenia, którego przyjęcie do Zakładu jest konieczne. Ponieważ dyrektor Dziekanki na skutek interwencji żony redaktora dnia 19 listopada, rzekomo chorego wypuścił z zakładu, przeto urząd policyjny wniosł zażalenie przeciw Dyrekcji zakładu w Dziekance i zarządził ponowne odstawienie napastliwego redaktora do zakładu na podstawie obszerniejszego świadectwa lekarza powiatowego, stwierdzającego konieczność internowania.

Wobec tego wzięto się do najdokładniejszej obserwacji nie tylko stanu zdrowia redaktora, ale i jego przeszłości i skonstatowano, że redaktor-bluźnierca jest z zawodu szwecem z Bukowiny, że tam dużo nabroił, że istnieją obszernie bardzo akta sądowe, dotyczące jego przestępczej i zbrodniczej działalności, że już w 1913 r. dnia 28 listopada Stanisław Migdalewicz z Vascauti uwięzionego za przestępstwa karne w Cernauti odstawiono do zakładu psychiatrycznego tamże. Wedle pisma urzędowego tego zakładu z 13 lutego 1918 r. L. 306/18 — został tenże sam Migdalewicz ponownie z więzienia śledczego odstawiony do zakładu umysłowo-chorych.

Wedle własnego zeznania Migdalewicz w tym zakładzie, uwięziono go z powodu oszukaństwa i współudziału w kradzieży od 7 lipca 1917 r. aż do 12 lutego 1918 r. Chory zeznał dalej, że już w 1913 r. znajdował się w śledztwie z powodu zbrodni oszustwa i że symulował obłąd, aby ułagodzić postępowanie karne przeciw sobie. Migdalewicz poddano w Dziekance obserwacji całego konsylium psychiatrów, które orzekło, że Migdalewicz jest wprawdzie psychopatą, psychicznie jednak zdrowym i po czytelnym, a do przyjęcia do zakładu nie było żadnych podstaw. (Nowiny psychiatryczne na rok 1928 str. 110).

Na tej podstawie Migdalewicz wrócił do Leszna, gdzie pod firmą odpowiedzialnej redaktorki, bez jakiegokolwiek

kwalifikacji uprawiał nadal bezkarnie korsarstwo dziennikarskie przeciw wszystkiemu, co uczciwe i święte, wraz z dwoma wykołojonymi osobnikami. Kim jest ten sławetny redaktor moralista, to najlepiej opisuje w liście w tych dniach do Leszna nadesłanym z 7 września, ks. Zawadowski, proboszcz z Vascauti (Waszkowice): „Urodził się Migdalewicz z Zawalu pod Śniatynem w 1884 r., ale od małego dziecka wychował się w Waszkowicach. Tu skończył trzy klasy ludowe i na tem skończyła się jego edukacja. Czytał wiele, ale chaotycznie i z tego powodu pokręciło mu się w mózgowicy. Po skończeniu trzyletnich studiów, wzięto go jego ojciec do kopyta. Nauczył się szewstwa, został czeladnikiem i umie kiepsko trzewiki podzelać. Wrodzony wstręt do uczciwej pracy nie dał mu wysiedzieć na szewskim trójnogu. Wziął się do rozmaitych rzeczy: djurnował jako pisarz, handlował obrazami, pośredniczył w procesach, prowadził pokątne pisarstwo, oszukiwał, kradł gdzie się dało. Ciała więzienna widziała go nieraz, śledztwo i aresztowań miał w życiu wiele. Ile to razy były żelaza i łańcuszki na jego rękach... Moskale chcieli go powiesić w Wyżnicy, tamtejszy ksiądz go wyprosił. Tu w Waszkowicach strzelali do uciekającego, lecz chybili. Gdy Migdalewicz miał jaką ciężką sprawę kryminalną, zaraz czynił się chorym umysłowo i w ten sposób wykręcił się od odpowiedzialności. Z patentem warjanta robił, co chciał. W tutejszym sądzie w Vascauti znajdują się akta karne Migdalewicza. Stanowią one spory stos kilka kilogramowy. W drodze dyplomatycznej możnaby te akta dla użytku Leszna zażądać. Trzeba kilka dni czasu, aby akta przeczytać, z czego można poznać, jaki to lajdak wskroś od urodzenia.“

„Dziwię się, że w tak wysoko kulturalnym kraju, jak Poznańskie, mógł taki szelma ograniczony, z niskim wykształceniem, szwec od kopyta odgrywać rolę redaktora (przez wielkie „R“) który, jak sam pisze, niesie przed narodem oświaty kaganiec. Bolszewik — z partii bezbożników — płatny przez Sowiety bryka w Lesznie, a może komuniści z Berlina dają mu grosz. Posyła w kopercie i w rekomendowanym liście „gazetę“ swoją, bo mu cenzura tutejsza konfiskuje smaty. Polska niechybnie upadnie, jeżeli takich się tak, jak siyszę, urzędowo popiera.“

Taki sąd głosi o Migdalewiczu proboszcz Zawadowski, który redaktora moralistę z Leszna od młodości zna.

Nie zajmowalibyśmy się tak długo katylinarną — osobistością redaktora bluźniercy, gdyby nie straszliwy fakt bezkarnego grasowania prasowego tego rodzaju indywidualum. W prawosławnej Rumunii szmatę Migdalewicza z punktu się konfiskuje, a w katolickiej Polsce i arcykatolickiej Wielkopolsce lata całe się toleruje najhaniebniejsze napaści na wiarę katolicką, na duchowieństwo, skandaliczne bluźnierstwa przeciw Chrystusowi, Matce Boskiej, pornograficzne drwiny z Boga, Kościoła i Jego sług.

Ramię wstydu człowieka ogarnia, że się to w naszej Odrodzonej Polsce dzieje tyle lat, bez protestu, bez kary!

Międzynarodowy układ morski proponuje Ameryka z obawy przed potęgą Anglii i Francji

Londyn, 29. 9. (tel. wł.) Nota Stanów Zjednoczonych w sprawie porozumienia morskiego francusko-angielskiego ma być opublikowana dziś. Stany Zjednoczone twierdzą, że przy rozbrojeniu morskiem należy uwzględnić charakter sił morskich każdego kraju. Francja i Anglia posiadają dużą ilość okrętów wojennych lekkiego typu, więc, jeżeli układ morski ma dotyczyć ograniczenia tylko budowy wielkich pancerników, a nie obejmie jednostek lżejszego typu, wówczas wzmocnienie przewagi morskiej Anglii i Francji nad Stanami Zjednoczonymi. Rząd Stanów Zjednoczonych pragnie poczynić wszelkie wysiłki, aby doprowadzić do zawarcia układu morskiego i do przyjęcia go przez wszystkie państwa morskie. Rząd gotów jest rozpatrzyć na specjalnej konferencji poglądy rozmaitych państw w sprawie celowej obrony.

Syrji a pozatem dalsze wpływy w Abisynji i Arabji południowej.

Nowe trójprzymierze.

Anglia — Francja — Włochy.

Rzym, 29. 9. (tel. wł.) „Chicago Tribune“ podaje sensacyjną wiadomość o podjęciu kroków ze strony Francji i Anglii celem wciągnięcia Włoch do wspólnego frontu. Chodzi o stworzenie nowej ententy na takich warunkach:

Całe Bałkany będą zjednoczone pod egidą trzech mocarstw.

Włochy mają otrzymać koncesje na Dalekim Wschodzie oraz mandat w

Syrji a pozatem dalsze wpływy w Abisynji i Arabji południowej.

Za to jednak Włochy miałyby zrzec się swych postulatów co do Tunisu na korzyść Francji, która ze swej strony zaniecha budowy bazy lotniczej na granicy włoskiej. Włochy za to będą przyjęte do układu morskiego między Anglią a Francją.

Wielki krach bankowy w Kopenhadze.

Zupełne załamanie się jednego z najpoważniejszych banków duńskich. — Straty wynoszą 70 milionów koron.

Kopenhaga, 29. 9. (tel. wł.) Jeden z najpoważniejszych banków duńskich „Privatbanken“ w Kopenhadze zamknął swe podwoje z powodu trudności finansowych. Instytut bankowy, który pracował z kapitałem akcyjnym 60 milionów koron, rezerwy zaś wynosiły 16 milionów koron, jest drugim największym bankiem Danji. Straty, które bank po-

niósł, głównie wskutek załamania się sfinansowanego przez bank wielkiego przedsiębiorstwa przemysłowego, wynoszą przeszło 70 milionów koron. Wobec katastrofalnych skutków dla całego życia gospodarczego Danji, rząd zamierza przeprowadzić sanację „Privatbanken“.

Czy jednak prawdziwym jest zarzut proboszcza z Waszkowic, że w Polsce się tego rodzaju publicystów urzędowo popiera?

Przenigdy! Tylko niedołęstwo i niedbalstwo czynników odpowiedzialnych wywołuje złudzenie, jakoby u nas propagandę zbrodni urzędowo tolerowało, a nawet popierało.

Jeden z lokalnych czynników puszcza największe bluźnierstwa na pochodzenie Chrystusa. Pana ze stoickim spokojem w świat, albowiem sam jest w niezgodzie z dogmatem Niepokalanej Poczęcia Panny Marji, o którym na dobitkę niema wcale pojęcia.

Inny czynnik lokalny, pogniwawszy się na drukarnię i redakcję chrześcijańskiego pisma, drukuje urzędowe pisma w drukarni bluźniercy, anarchisty, wroga państwa i Kościoła.

Te fakta wywołują złudzenie popierania anarchiczno-bolszewickiej roboty ze strony czynników lokalnych w Lesznie. A jeszcze większy wstyd ogarnia nas musi, że dopiero teraz zdobyto się na odwagę ratowania honoru rządu polskiego wobec bezkarności zbrodni, Migdalewicz jest zaarrestowany w tych dniach i będzie odpowiadał za różne przestępstwa a między innymi za usiłowanie zniewolenia powinowatych ze sobą nieletnich dziewczyn.

Kilkoletnie atoli uprawianie zbrodni prasowych bezkarnie przez Migdalewicza wywołało cudaczną wersję wśród

leszczyńskiego społeczeństwa, że dlatego mu wszystko uchodzi, albowiem jest kuzynem jednego z ministrów. Do jakiego dyskredytowania rządu centralnego doprowadza niedbalstwo i niedołęstwo pewnych czynników lokalnych! Minister polski, wydający pełne uznania rozporządzenie o praktykach religijnych w szkole, miałby być kuzynem i protektorem szweca-bolszewika-złoczyńcy z bukowińskich Waszkowic?

Czas naprawdę skończyć z tego rodzaju absurdalnościami, podkopującymi powagę rządu w społeczeństwie! Czas zbrodnie ukarać, a niedołęstwo usunąć! Tego się domaga nie tylko uczciwe Leszno, nie tylko rada miasta Poznania, nie tylko Sodalicia Marjańska na zjeździe delegatów z Polski w Lublinie, ale całe społeczeństwo polsko-katolickie!

Precz z tolerowaniem i szerzeniem bolszewickiej bezbożności w interesie państwa polskiego, rządu i Kościoła!
Dr. Prawdlic.

Obrady P. P. S.

Warszawa, 29. 9. (tel. wł.) Wczoraj popołudniu obradował centralny komitet wykonawczy P. P. S. Omawiano głównie sprawy organizacyjne i przygotowano materiał na dzisiejsze zebranie rady naczelnej. Nie obyło się podobno bez ostrzejszych utareczek słownych między zwolennikami Piłsudskiego i opozycjonistami, głównie między posem Jaworowskim i Zarębą.

Telegram

N 78

Przewód N

pepege grudziadz

Przyjęto dn. 7 9 1928
godz. 16 45
z 3
podpis

„PEPEGE” T.A. GRUZIADZ
OTRZY. - 7. WRZ. 1928
ODPOWIEDZIANO
Urząd DO REGISTRATURY

Uwagi służbowe

w ilno targi polnocne 208 12 7 15 15

= komitet sedziowski targow odznaczył wyroby pepege złotym
medalem winszuje = salit +

Zjazd byłych żołnierzy armji sprzymierzonych.

(Od naszego korespondenta).

Bukareszt, we wrześniu.

Przejechaliśmy wszczep całą niemal Europę, aby wziąć udział w IX kongresie FIDAC'u, czyli Międzysojusznictwa Federacji Byłych Wojskowych, grupującej 32 związki należące do dziesięciu krajów. Z Polski przybyła na kongres liczna delegacja, reprezentująca część związków, a mianowicie: pp. Marjan Kantor, K. Smogorzewski, pos. Karkoszka, E. Bigoński, Stachecki, Pawlak i Rosochacki (Zw. Inwalidów); pp. B. Śliwiński (Zw. Powstańców i Wojaków); gen. E. de Henning Michaelis (Zw. Dowódców i Stow. Emerytów); mec. Wroncki (Zw. Oficerów Rezerwy); pos. Dzierżawski (Zw. Halerczyków), oraz panie Bernaczkowa i Mazaraki, reprezentujące żeńskie organizacje pomocnicze.

Rumuńskie związki b. wojskowych przyjęły nas wspaniale. Rząd im naturalnie przyszedł z pomocą. Zorganizowaniem kongresu zajął się specjalny komitet, na którego czele stanął gen. Moszoiu, a którego sekretariat generalny objął nasz miły kolega prof. Wiktor Cadere.

Niesposób tu jest streszczać całego przebiegu kongresu. Zaznaczamy, że pierwsze zebranie plenarne zaszczylił swą obecnością minister spraw wewnętrznych I. G. Duca, zastępujący wówczas nieobecny premier; że ministrowie spraw zagranicznych (p. Argetoiano) i wojskowych (gen. Angelescu) wydali na cześć uczestników kongresu bankiety z mowami, których dominującym motywem było stwierdzenie potrzeby stałej solidarności pomiędzy państwami, które razem wygrały wojnę.

Kongres FIDAC'u również debatował nad tą sprawą. Mianowicie rumuński Zw. Oficerów Rezerwy, zaniepokojony posunięciami polityki włoskiej, oraz kampanją lorda Rothermere, złożył wniosek domagający się potępienia tych niebezpiecznych tendencji. Po dłuższej debacie, w której w imieniu Polski przemawiał gen. Michaelis, Kongres przyjął jednomyślnie uchwałę, w której raz jeszcze zaznacza, że FIDAC uważa poszanowanie istniejących traktatów za jedyną możliwą podstawę współpracy międzynarodowej.

Drugą ważną sprawą, nad którą długo debatowano w komisji spraw zagranicznych (sprawozdawcą obrano tam niżej podpisanego), była kwestja odškodowań i długów międzysojusznictwa. Mianowicie delegacja francuska zaproponowała, aby wszyscy eks-sprzymierzeńcy poskresłali sobie nawzajem długie, a wzajemnie zato każdy z sojuszników zmniejszy swoje wobec Niemiec

pretensje o tyle, ile mu skreślił jego wierzyciel - sojusznik. Gdyby ta zasada weszła w całości w życie, Stany Zjednoczone poniosłyby największą ofiarę. To też przy głosowaniu delegacja amerykańska się wstrzymała.

Zastanawiano się wreszcie nad dalszymi stosunkami związków sprzymierzonych ze związkami b. państw centralnych. Jak wiadomo, FIDAC zorganizował już dwie międzynarodowe konferencje w Luksemburgu. Ale jeszcze przed Luksemburkiem powstał CIAMAC, czyli Międzynarodowa Konferencja B. Wojskowych i Inwalidów. Ponieważ niektóre organizacje należące do FIDAC'u biorą także udział w pracach CIAMAC'u (dwa związki francuskie, oraz polski Zw. Inwalidów), przeto delegacja włoska zażądała, aby kongres nakazał owym związkom wybranie pomiędzy jedną lub drugą organizacją. Polski Zw. Inwalidów jest za pozostawieniem wszystkim organizacjom wolnej ręki; do tej opinii jeszcze raz przychylił się kongres i odesłał wniosek włoski do dokładnego zbadania przez radę zarządzającą FIDAC'u, zasiadającą w Paryżu.

Pomijamy tu naturalnie cały szereg innych spraw przez kongres uchwalonych i omówionych, a szerszy ogół mniej interesujących. Nowym prezesem FIDAC'u został tym razem Belg, p. Achilles Reisdorff; na sekretarza generalnego obrano ponownie p. Rogera d'Avigneau, piastującego ten urząd od roku 1921, czyli niemal od założenia FIDAC'u. Poza tem, każdy kraj ma swego wiceprezesa; po raz trzeci został wiceprezesem na Polskę p. Marjan Kantor, prezes Zw. Inwalidów. Następny kongres odbędzie się w Belgradzie.

Jest w zwyczaju, że każdy naród w FIDAC'u reprezentowany ma swój „dzień”. Znaczy to, że w dniu tym przedstawiciele tego właśnie narodu zabierają głos w imieniu wszystkich. Polski dzień przypadł w dniu wycieczki do Ploeszt i do zagłębia naftowego. W. Ploeszt, przed prefekturą, odpowiadał na powitania weteranów rumuńskich p. Kantor. W Moreni, w zagłębiu naftowym, na bankiecie wydanym przez T-wo „Creditul Minier”, przemawiał niżej podpisany; w imieniu b. wojskowych rumuńskich bardzo serdecznie odpowiedział mu prof. Grigore Nandrisz, młody i obiecujący sławista na uniwersytecie w Czerniowcach, który studiował w Krakowie. Przez cały czas jej pobytu w Rumunji prof. Nandrisz był uprzejmym i zawsze dyskretnym „aniołem stróżem” delegacji polskiej, za co mu na tem miejscu składamy serdeczne podziękowania.

Dodajmy na koniec, że w czasie swego pobytu w Bukareszcie delegacja polska, w obecności majora Wł. Ludwiga, naszego „attache” wojskowego, oraz przedstawiciela rumuńskiego Min. Wojny, złożyła duży wieniec ze świeżego kwiecia na grobie rumuńskiego żołnierza Nieznanego (Eroful Nuconoscut).

Tyle o samym kongresie. Wrażenia z wycieczki po Rumunji podamy w listach następnym.

Kazimierz Smogorzewski.

Obawy litewskie.

Moskwa, 29. 9. (tel. wł.) Poseł litewski w Moskwie odbył wczoraj dłuższą rozmowę z Litwinowem i informował go o rzekomych przygotowaniach polskich do napadu na Litwę. Według dyplomaty litewskiego napad ten jest nieunikniony, gdyż wszystkie do niego przygotowania są już na ukończeniu.

Na Helu chciano Kowalskiego i jego kobiety obić.

Skończyło się na kamieniach i wybitiu szyb.

Płock, 29. 9. (tel. wł.) W 9-tym dniu rozprawy przesłuchiwany był przy drzwiach zamkniętych b. zakonnik marjawicki Konstanty Dziewulski. Zeznania jego podane w akcie oskarżenia są również mocno obciążające Kowalskiego. M. in. opowiedział Dziewulski, że w lipcu 1926 roku marjawicki pojechali nad morze Bałtyckie i tam Kowalski wyrabiał publicznie takie historie, że z trudem uniknęli obicia. Gdy odjeżdżali, obrzucono ich kamieniami i wybito szyby w samochodach.

Po Dziewulskim zeznawali Tołpychowa i Bandrowski, poczem zawieszono tajność rozprawy. Odczytano wtedy zeznanie nieobecnego świadka Szelmonowiczowej. Piszcie ona: Byłam zakonnicą w latach 1910/11, lecz wystąpiłam z klasztoru, gdyż nie podobał mi się tryb życia „księży” i ich bliskie stosunki z moskalami. Dalej zeznała o niemoralnym postępowaniu Kowalskiego.

Następnie odczytano zeznanie Antoniny Wasilewskiej. Pod nazwą kościoła filadelfijskiego należy zrozumieć grotno tych siostr, które są przeznaczone na żony dla księży marjawickich.

Sąd odczytał wyrok trybunału najwyższego, głoszący, że Kowalski niema prawa administrowania parafjami marjawickimi poza klasztor w Płocku. Wezwano świadka J. Nowakowskiego. Jest to duchowny marjawicki, urzędujący obrońca klasztoru we wszystkich procesach karnych. Krętacz. Na początku wygłosił długą mowę pochwalną dla Kowalskiego, wynosząc pod niebiosa jego rzekome zdolności administracyjne i pracowitość, aż mu w końcu prokurator przerwał, pytając, czy praw-

Spadli z 300 m. wysokości a cudem ocaleli.

Lódź, 29. 9. (tel. wł.) Wczoraj w godzinach popołudniowych odbywał lot z ramienia L. O. P. P. propagandowy aeroplan typu „Albatros” z pilotem oraz z cywilnym pasażerem studentem politechniki warszawskiej. Po trzygodzinnym locie aparat, wracając na lotnisko, runął z wysokości 300 mtr. na dach jednej z fabryk, przebił szklany dach i zatrzymał się w sieci transmisyj maszynowych. Pilot i pasażer nie odnieśli żadnych poważnych obrażeń.

Ożywienie w Sejmie.

Warszawa, 29. 9. (tel. wł.) Ożywienie w Sejmie i zjazd posłów coraz większy. W dniu wczorajszym obradowały zarządy kilku klubów, poruszając sprawy związane z inicjatywą marszałka Daszyńskiego.

da jest, że przysięgał w kościele marjawickim wobec parafjan, że w klasztorze niema małżeństw mistycznych. Nowakowski wyjaśnia, że rzeczywiście złożył taką przysięgę na monstrancję, lecz rozumiał wówczas przez to, że zaprzecza pogłoskom o rozpuszczeniu w klasztorze. Wobec tego wykrętnego oświadczenia sąd postanowił skonfrontować go z księdzem Modrzejewskim, który zeznał wręcz przeciwnie. W ciągu dalszego przesłuchiwania Nowakowskiego wyszło na jaw, że był on skazany na miesiąc aresztu za niesłuszne oskarżenie swej parafjanki o obelgę. Gdy zarzucono mu, że wprowadził władzę w błąd, tłumaczył się, że myślał, iż pytano o miesiąc więzienia a nie aresztu.

Następnie sąd odczytał zeznanie J. Nowakowskiego, złożone przed sądem okręgowym w Warszawie w innym procesie. Zeznanie to brzmi: Nowakowski mówił do mnie, że Chrystusa w sądzie niema. Możecie więc zeznawać a ja już was rozgrzeszę. Nowakowski zaprzecza, że nie słyszał tego jej zeznania. Rozprawę odroczone do soboty.

Do Płocka przybyło kilku korespondentów pism zagranicznych, m. in. z „Berliner Tageblatt”, „Chicago Tribune”, „Iswiesti” i „Frankfurter Zeitung”. Zjechało się również wielu fotografów i operatorów filmowych.

Pomorska Wystawa
Ogrodniczo-Przemysłowa
w Toruniu

20294

od 28 lipca — 4 października 1928 r.

Alfred Nobel i jego testament

(1833 — 1896).

Pierwsza nagroda pokojowa.

Baronowa Suttner, wielka propagatorka idei pacyfizmu, pisze w swoich pamiętnikach o oryginalnej postaci Alfreda Nobla, znanego w naszych czasach, jako fundatora nagrody swego imienia. Człowiek ten z pochodzenia Szwed, mający wielu Rosjan w swojej rodzinie, — mówił i pisał doskonale po niemiecku, francusku i angielsku. Był on ni mniej ni więcej jak wynalazcą i fabrykantem dynamitu, — na czym zrobił ogromny majątek. Szczegół ten jest bardzo ciekawy z tego względu, że Nobel przeznaczył testamentem cały ten majątek wyłącznie na cele kulturalno-naukowe i pokojowe, — słowem nagrody dla tych ludzi, którzy zdziałali coś wybitnego dla dobra ludzkości.

Nobel już za życia żywo interesował się kwestią pacyfizmu, zaznajomiony z nią przez bar. Suttner. I tak był osobiście w r. 1892 w Bernie na światowym kongresie pokojowym.

Ciekawe i interesujące są dla nas jego myśli, na temat pokoju światowego i ogólnego rozbrojenia, — dla nas, którzy żyjemy w czasach, gdzie każdy dzień przynosi wiadomości o coraz dalszych etapach rozwoju idei pacyfizmu.

W jednym z listów, pisanych do bar. Suttner donosi, że posyła 80 funt. szterl. na cele propagandy pokojowej, a równocześnie wyraża swoje zapatrywanie na tę kwestję. Otóż jest on zdania, że sprawy ogólnego rozbrojenia nie da się przeprowadzić bez narażenia się na śmieszność. Nie jest to kwestją braku pieniędzy, lecz braków w samym programie. Także kwestja arbitrażu spotkałaby się z tysiącem przesądów i obstrukcją stron ambitniejszych. Trzeba tak zrobić w tej sprawie, jak to się dzieje w Anglii, w wypadkach prawnych o wątpliwym wyniku i zadowolić się ustawą prowizoryczną na czas ograniczony np. na dwa lata, lub choćby jeden rok. Z pewnością nie znalazłby się żaden rząd, któryby nie zastanowił się nad tak skromnym projektem, o ile naturalnie w tym rządzie byłoby reprezentowane jednostki wartościowe. Czyż byłoby za wiele żądać np. żeby na przeciąg roku państwa europejskie zobowiązały się odnośnie wszelkie sprawy nieporozumień zewnętrznych do ustanowionego trybunału, albo też odsunąć wszelkie wrogie zamysły aż do upłynięcia przeznaczonych terminu.

Nobel spodziewa się, że gdyby się pakstwa zgodziły na jego pomysł, to z takich skromnych początków można dojść do

ważnych rezultatów. Każdy minister powiedziałby sobie, że jeden rok jest bardzo krótkim okresem, i że nie warto łamać umowy, zawartej na tak krótki czas. Może po upływie tego terminu wszystkie państwa pospieszłyby z odnowieniem układu. W ten sposób ludzkość doszłaby prawie nie zauważając tego, do okresu przedłużonego pokoju. Dopiero wtedy można by przystąpić powoli do rozbrojenia, którego pragną wszyscy szlachetni ludzie, i prawie wszystkie państwa.

Co do swoich fabryk dynamitu, był on zdania, że te prędzej pozwolą zakończyć i udaremnić wojnę, niż wszystkie kongresy pokojowe: w dniu, w którym dwie armje potrafią się zniszczyć w jednej sekundzie —

przerzą, się cywilizowane państwa i rozwiążą swoje wojska.

Nobel wierzył silnie w to, że ludzkość odrodzi się przez postępy wiedzy i wynalazki techniczne. „Każde nowe odkrycie — powiada — zmienia mózg ludzki i pozwala nowym generacjom przyjmować nowe idee”.

„Rozszerzać światło, szerzyć dobrobyt, a z dobrobytem znika największa część zła, które jest spadkiem z czasów ciemnoty.”

„Zdobycze badań naukowych i coraz bardziej rozszerzające się ich pole, budzą w nas nadzieję, że mikroby, zarówno duszy jak i ciała, będą coraz bardziej zanikały, i jedyną wojnę, którą ludzkość będzie prowadziła, będzie walka z temi mikroorganizmami.”

W oświetleniu tych szlachetnych myśli Alfreda Nobla, testament jego jest logicznym wynikiem jego przekonań. Brzmi on mniej więcej, jak następuje:

„Po odciągnięciu legatów dla krewnych, w wysokości miliona koron (szwedzkich), reszta w sumie 35 milionów tworzy fundusz,

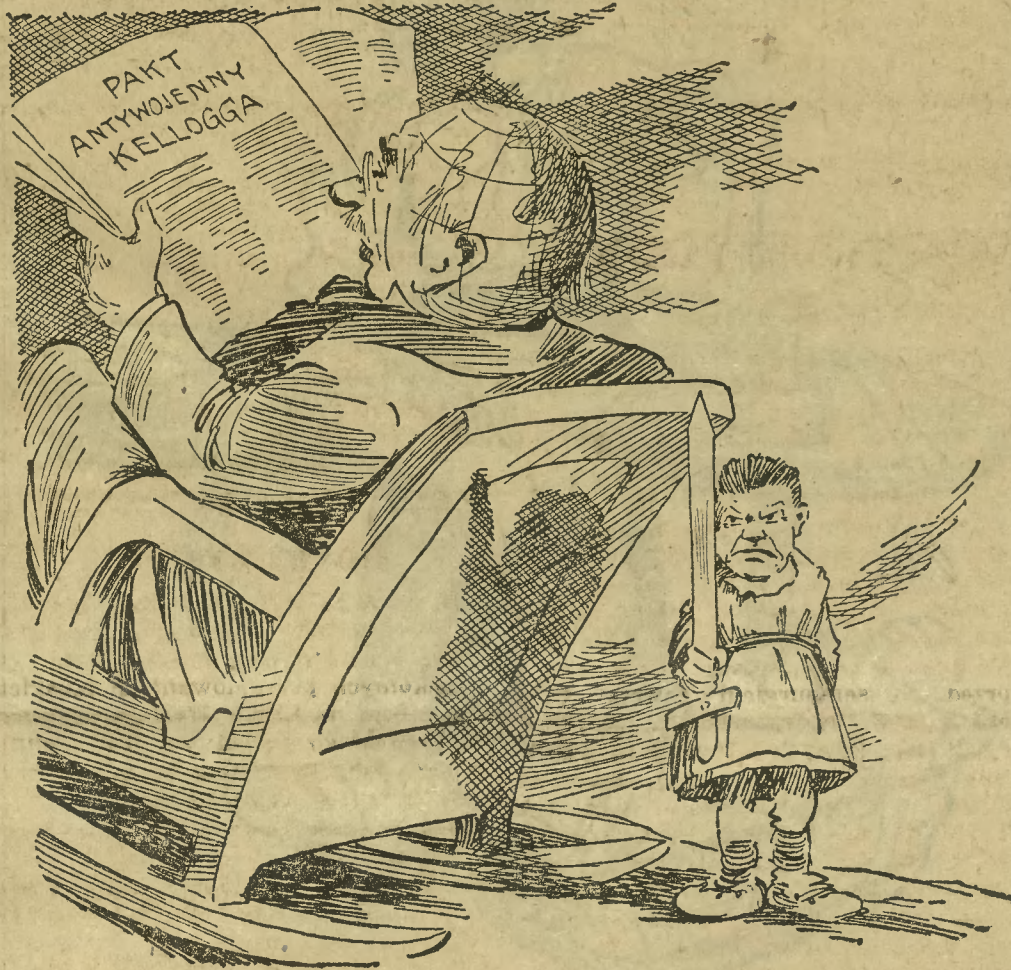
z którego corocznie wyznacza się pięć nagród:

- 1) za najważniejszy wynalazek i odkrycie z dziedziny fizyki;
- 2) za najważniejszy wynalazek i odkrycie w dziedzinie chemii;
- 3) za najważniejsze odkrycie na polu fizjologii lub medycyny;
- 4) za najwybitniejsze utwory literatury idealistycznej na polu literatury;
- 5) dla tego lub dla tej, który albo która najlepiej oddziaływała na zbliżanie ludzkości, zmniejszenie wojsk i popieranie kongresów pokojowych.

Cztery pierwsze nagrody ma rozdzielać Akademia w Sztokholmie, ostatnią norweski storting.”

Testament ten ogłoszony zaraz po śmierci fundatora, spotkał się z sprzeciwem rodziny — ostatecznie jednak został uznany za ważny. Pierwsze przyznanie nagrody pokojowej nastąpiło w r. 1901, t. zn. w pięć lat po śmierci Nobla, w rocznicę, 10 grudnia. Pierwszą tę nagrodę otrzymał Fryderyk Passy i Henryk Dunant; baronowa Suttner w r. 1905 a w r. 1906 prez. St. Zjedn. Roosevelt. Dr. Ch.

Mały wojak do wielkich czynów.

— Ja tys podpise pakt Kelloga, ino pierwy Polsce dam smary.

List z Krakowa.

(Z Rady Miasta. — Pożyczka wewnętrzna. — Wzrost drożyzny. — Z teatrów. — Z pałacu sztuki.)

Po wywczasach wakacyjnych zebrała się Rada Miejska na posiedzenie w dniu 20-go września przy niezbyt licznym komplecie. Z pośród ważniejszych wniosków uchwalono wniosek w sprawie waloryzacji pożyczki, zaciągniętej w Banku Gosp. Kraj. na kwotę 4 milj. zł. Mimo, że żądanie banku dotyczące waloryzacji było bezprawne, znalazła się większość, która uchwaliła waloryzację, narażając przez to gminę na stratę 620.000 zł. Gdyby chodziło o bank prywatny, władza nadzorcza wojewódzka zapewne unieważniłaby tego rodzaju uchwałę. Na cele inwestycyjne uchwalono zaciągnąć w Banku Gosp. Kraj. dalsze 2 milj. zł. Z kwoty tej pokryte zostaną m. i. koszty rozszerzenia cementarza rakowickiego, koszty zakupu gruntów od OO. Augustjanów, urządzenia ulicy Szpitalnej i placu św. Ducha, oraz, ma być wybudowany barak dla bezdomnych. — Na tem samym posiedzeniu uchwalono przeprowadzić rury wodociągowe do obiektów wojskowych na Prądniku Czerwonym i w Rakowicach. Koszt tej inwestycji wyniesie blisko 400.000 zł. Uchwalono także sprzedać Funduszowi Bezrobocia parcelę przy ul. Lubelskiej pod budowę domu, w którym znajdzie pomieszczenie giełda

Dr. Antoni Marczyński.

94

NIEWOLNICE Z LONG ISLAND

Powieść współczesna.

(Ciąg dalszy).

Ale Izaak nie dopuścił do przemówienia. Nie miał czasu na dyskusję i wysłuchiwanie zażaleń. Mając za sobą oddział zaprawionych w bijatykach zbiorów, z których każdy miał w kieszeni przynajmniej jeden rewolwer, mając na pokładzie drugie tyle ludzi gotowych na wszystko, mógł sobie pozwolić na użycie przemocy, lecz szatańska złośliwość kazała mu uciec się do podstępów. Zadrwił sobie z tych nieszczęśliwych, wyzskać ich naiwną, poczciwą łatwowierność tak, żeby dopiero w ostatniej minucie pojęli jaki los ich czeka, żeby im czasu brakło nawet na pożegnanie najbliższych, na modlitwę...

— Niech będzie pochwalony... — rzekł po polsku, zdejmując czapkę.

Wrażenie tego powitania było piorunujące. Nie wielu znalazło język w gębie, aby „na wieki, wieków” odpowiedzieć, takie wszystkich ogarnęło zdziwienie, radosne zdziwienie. A Ironfield skorzystał szybko z nastroju...

— Kochani rodacy — mówił. — W czasie mej nieobecności spotkała was krzywda, którą zaraz naprawię. Tak jak było umówione otrzymała każda rodzina czystą, elegancką kabinę. Słyszałem, że wikt także był nieświetny. Zerwała się burza okrzyków, narze-

kań, skarg i pochwał dla „ludzkiego pana”, który i Boga pięknie pochwalił i po polsku przemówił i przyznał słuszność pokrzywdzonym, oszukany haniebnie. Izaak wznosił rękę do góry...

— Zaraz otrzymacie kolację i dobry napitek — ciągnął wśród grobowej ciszy — każdy będzie mógł wypić tyle, ile tylko zdoła — dorzucił i krótki, przelotny błysk szatańsko szydlerczego śmiechu zamigotał mu w oczach.

— A co będzie na te kolacje? — zapytał Stach Pazor, chłop olbrzymi, wśród grona towarzyszy niedoli prawdziwy wielkolud, któremu też głód dał się najdotkliwiej we znaki. — Pewnie znów jakie świństwo. Kiełbasy dajcie! — Dobrze gada. Kiełbasy z kapustą — podchwycił chór głosów.

Grube wargi Ironfielda złożyły się jakoś dziwnie, jakgdyby w grymasie okrucieństwa, lecz trwało to bardzo krótko. Z ust padła zgodliwa odpowiedź:

— Będzie kiełbasa z kapustą, a na przekąskę do napitku dostaniecie lepszy przysmaczek... No, zgadujcie, chłopcy. Lepiej sam powiem... Ryby!

— Ryby? Eee, tyż mi przysmak — grymasił dopominając się przedewszystkiem o kiełbasę i zapominając, że przed chwilą podziękowałiby nawet za twardą, słodkawą koninę, byle zaspokoić głód, który kiszki wprost skrecał.

— Co do menu pogodźmy się z pewnością — ironizował Izaak — ze mną jak z dzieckiem. Na wszystko przystanę... Tylko jeszcze jedna rzecz, o której omal, że nie zapominałem. Przed kolacją każdy z was musi się wykąpać.

Twarze słuchaczy wydłużyły się, młyny zrzędy odrazu...

— A poco? — spytał Marczak, zaś Pazor wpadł w złość szybko.

— Jesć dawajcie! — huknął — co nas tu będziecie kąpielą częstować. Moczcicie się sami, skoro macie brzuchy pełne. Mnie się chce żreć, rozumiecie?

— Zamknij gębę! — odparł Izaak takim samym tonem. — Cóż wy myślicie, że ja was wpuszczę do czystych kabin z waszym brudem, gnojem, robactwem?..

Pazor nie pozostał dłużny odpowiedzi: — Robactwa nijakiego nie mamy, a że teraz cuchniemy, to wasza wina. Nie trza nas było zamykać jak to bydło, żebyśmy pod siebie robili.

— Cichaj, Stachu... Lepiej stul pysk, bo tej kiełbasy nie dadzą. Poco ich drażnić — mitygowali rozważniejsi i odciągnęli czupurnego towarzysza na tyły delegacji.

Tymczasem Ironfield przekonywał Marczaka, że „śmierdzących brudasów” nie pozwoli kapitan okrętu przenieść do schludnych kabin, jeśli się przedtem należyście nie wymyją, nie wykąpią, a odzież ich nie będzie zdezynfekowana...

— To pójdźmy duchem — zapewniał — Wannę mamy bardzo dużą, ale żeby się ubrania nie pomieszały, będziemy was brać partjami, po dziesięciu. Kiedy jedna dziesiątka się wykąpie, przyjdzie druga, tamci zaś będą już w sali jadalnej na kolacji... A jeśli kto tam ma w kieszeniach, jakie dolary, papiery, czy inne skarby niech je tutaj pod strażą swojej baby zostawi. Wytłumaczcie to więc tym zakutym łobem. Niech nie robią ceregieli, bo jak kapitan w złość wpadnie, to może być gorzej. Na statku jest takie prawo, że każdy musi się kąpać... — Prawda to? — spytał ten czy ów,

zwracając się w stronę Marczaka, a sędziwy obieżyświat skinął siwiuteńką głową potwierdzająco...

— Jużci, że prawda. Kapitan na statku, to jak kapral w plutonie.

— Ano, jak tak? — mruknęli przekonani już zupełnie.

— Zatem do kąpeli. Ustawiać się dziesiątkami — komenderował Ironfield obserwując z pod oka który z chłopów pomyka się ku kobietom siedzącym pod ścianami, by tam dyskretnie wypróżnić zawartość kieszeni... Wkrótce pierwsza dziesiątka ustawiła się przy drzwiach. Marczak stanął na jej czele, aby świecić przykładem, natomiast Pazor ociągnął się, marudził w sposób widoczny, tak, że Izaak, baczny na wszystko, pomyślał odrazu: „Ten ma coś zaszyte za podszewką i czeka aż wyjdziemy. Niech wypruje. Bardzo słusznie. Będzie mniej fatygii dla nas. Wogóle mój pomysł jest niezrównany i Harry będzie pękał jutro ze śmiechu, jak mu opowiem. He, he, he. Kąpiel w bardzo dużej wannie!”

Pięć minut później Marczak oraz jego dziewięciu towarzyszy rozbięło się nieco wstydliwie wobec „ludzkiego pana”, który kiełbasę obiecał i czyste kabiny i wogóle znaczną poprawę warunków podróży. Rozbięli się w skromnie umeblowanej kajucie składającej ubrania, buty, oraz bieliznę niezbyt czystą na ławie pod ścianą, jak im kazano. Już się nie boczyli na przymus, na kąpiel, myśląc o uciążliwej kolacji i o napitku, którego każdemu miano dać, ile dusza zapagnie. A cała ta operacja przypominała im żywcem pobór do wojska.

(Ciąg dalszy nastąpi).

pracy, Fundusz Bezrobocia oraz Inspektorat Pracy. — W sprawie akcji rezerw zbożowych powzięto uchwałę o zaciągnięciu w Banku Rolnym pożyczki do 1 milj. zł na 3% rocznie, z czego 600.000 zł przeznaczonych ma być na zakupno zapasów zbożowych, 400.000 zł na normalną aprowizację miasta w zboże wzgl. mąkę.

Gmina m. Krakowa zamierza w bliskim okresie czasu przeprowadzić szereg większych a koniecznych inwestycji na kwotę około 20 milionów zł. Wobec tego, że nadzieje na uzyskanie pożyczki zagranicznej, narazie przynajmniej zawiodły, podjął zarząd miasta zabiegi o uzyskanie odpowiednich kredytów w drodze pożyczki wewnętrznej. Tego rodzaju pożyczki zaciągał już Kraków dwukrotnie, a to w r. 1871 (pożyczka premjowa) i w r. 1907 (pożyczka obligacyjna). Na tej drugiej pożyczce stracili wierzyciele, bo wskutek wypadków wojennych i waloryzacji zobowiązań wartość obligacji z r. 1907 przedstawiała małą wartość. Czy to doświadczenie nie stanie na przeszkodzie w wypuszczeniu obligacji na nową pożyczkę, okaże się po rozpisaniu pożyczki. Sprawa ta nie jest zresztą definitywnie rozstrzygnięta. Narazie sprawą pożyczki zajmowały się odnośne sekcje Rady Miasta i upoważniły prezydium do pertraktacji i przygotowania planu. Z kwoty, którąby się używało z pożyczki wewnętrznej, mianoby przeznaczyć: na budowę 3 szkół powszechnych (w dzielnicach: warszawskie, Kazimierz, Podgórze) 2 miliony zł; na budowę hal targowych i na budowę gmachu Muzeum Narodowego po 2 milj. zł; na budowę 3 dalszych domów mieszkalnych 800.000 zł; na zasypanie tzw. młynówki 300.000 zł; na dalsze uporządkowanie dróg 1.500.000 zł; na rozbudowę zakładów przemysłowych miejskich 4½ milj. zł; na remont istniejących budowli miejskich 1.000.000 zł i t. d. Zyczyłby sobie należało, by pożyczka wewnętrzna doszła jak najprędzej do skutku, bo uzyskane pieniądze obróconoby na inwestycje rzeczywiście niezbędne.

Dzięki korzystnym zbiorom zboża nastąpiła w ostatnich dniach niżka zboża, mąki i chleba. Niżka wynosi 5 gr na 1 kg. chleba. Niestety nie potaniały inne artykuły pierwszej potrzeby. Nabiał coraz droższy, a wobec złych zbiorów paszy, cena jego będzie stale wzrastać. Towary przemysłowe również drożeją. Od 15 go bm. podniesiono cenę węgla, co wobec nadchodzącej zimy i konieczności zakupu opału odczuje ludność bardzo dotkliwie. Nie widać zaś w zarządzie miasta inicjatywy w tym kierunku, by ludność chronić przed wzrostem drożyzny, która wprawdzie jest objawem spotykanym w całym państwie, ale z którą w innych miastach podejmuje się walkę. Magistrat krakowski jednak nie okazuje chęci do takiej walki mimo, że wyniki jej byłyby niewątpliwie korzystne.

W krakowskim teatrze im. Słowackiego dano już w nowym sezonie trzy premjery, a mianowicie „Różę“ Zeromskiego, „Pociąg widmo“ Arnolda Ridley'a i „Gdybym chciała“ Gerald'ego i Spitzera. Trzeba podkreślić wysiłek dyrektora teatru dr. Nowakowskiego, który stara się zaspokoić zwolenników teatru, dbając tak o dobór sztuk, jak również o ich należyte wykonanie. Nie zawsze jednak te wysiłki osięgają skutek, co już nie jest winą dyrektora, ale dużego zubożenia publiczności. Woli ona kino, choćby w niem dawano: „My pierwsza brygada“, cyrk Staniewskich, piłkę nożną lub rewję.

Teatr rewjowy „Gong“ rozpoczął onegdaj poraz pierwszy w Krakowie swój sezon. Teatr prowadzony jest przez p. Pilarskiego, znanego w Krakowie dyrektora operetki, która jednak nie cieszy się powodzeniem. Wspólnikiem p. Pilarskiego jest Jastrzębiec, kierownik teatryku w Łodzi „Gong“. Przedstawienia teatru rewjowego cieszą się dużą frekwencją. Publiczność nasza lubi lekkie rzeczy.

W Pałacu Sztuki na placu Szczepańskim otwartą została wystawa obrazów malarzy Wł. Skoczylasa, Zajęczkowskiej i Soldingera. Wystawa przygotowana jest bardzo starannie. Warto ją było oglądać. Poza obrazami powyższych malarzy wystawiono w Pałacu Sztuki obrazy pojedyncze nowszych malarzy. J. P.

„ZŁOTY“

proszek do prania.

Każda paczka zawiera niespodziankę. Wszędzie do nabycia.

26271

Henryk Zbierzchowski — laureatem m. Lwowa.

Wesołą nowinę przynosimy dziś czytelnikom. Nasz kochany i serdeczny poeta, Henryk Zbierzchowski, otrzymał literacką nagrodę miasta Lwowa w kwocie 7.500 zł. Zasłużył na to rzetelnie. Przecież to wspaniały bard polski, który w przedziwne potrafił ujmować rymy nasze radości i cierpienia, nasze smutki i nadzieje, i wszystkie te uczucia, które wstrząsają duszą ludzką. On jak żaden inny umiał wczuć się w nasze obawy i tęsknoty, w nasze bolesne przeżycia i gorące pragnienia lepszego jutra. Nienapuszysty, bezpretensjonalny, a zawsze w tem, co pisał, taki dziwnie poczyty i za serce chwytający. Każdy jego utwór to perła, raz ogniem się skrzyca, to znów lagodnym blaskiem czar roztańczająca niezwykle.

A przez 30 lat swego pożycia z Muzami naniżał on tych pereł bisior wielki, który w skarbcu poezji polskiej po wszystkie czasy tęczowym ogniem skrzyć się będzie.

Czytelnicy nasi od szeregu lat znają Zbierzchowskiego z jego utworów, które tak hojną dłońią rozsypuje na łamach „Dziennika Bydgoskiego“. Wystarczy ujrzeć jego podpis, aby porzucić najbardziej interesującą inną lekturę, a chciwie przejść do tego cacka Zbierzchowskiego, talentem i mową słowa tak ślicznie wyrzeźbionego.

Cieszymy się szczerze z odznaczenia, jakim gród kresowy odznaczył tego śpiewaka z łaski Bożej!

Domyślny człowiek.

W dobrach swych St. Marzello, pod Mantuą, zmarł w sędziwym wieku niejaki Hanibale Focci, który w sposób osobliwy doszedł do majątku.

Na drodze wojskowej, wiodącej z Neapolu, wystawił ktoś na początku dziewiętnastego wieku, w pobliżu opactwa St. Vito, niewielką kolumnę kamienną, na której stronie zachodniej widniał następujący napis zagadkowy w języku francuskim:

„Dnia 1 maja, o godzinie 6-ej zrana, mam corocznie głowę złotą.“

Dnia 1 maja następnego roku przed kolumną tą zebrała się o godzinie oznaczonej gromada ludzi zdaleka i zbliska, przyglądając się ciekawie, czy nie zajdzie jaka zmiana w kolumnie. Naprawdę jednak czekali, napróżno obłukiwano zimny kamień. Kamień nie zamienił się w złoto.

Powtarzało się to corocznie, wreszcie ktoś wykopał kolumnę, aby się przekonać, czy nie jest w środku wydrążona lub czy pod nią nie zakopano złota. A gdy i to nie odniosło pożądanego skutku, postawiono zagadkową kolumnę na dawnym miejscu i wkrótce zapomniano o niej.

Aż oto pewnego dnia 1841 r. przed kolumną stanął, włokący się bez celu drogą, obdarty, młody lazzarone neapolitański. A że znał język francuski, zadumał się nad umieszczonym na niej napisem, poczem, westchnąwszy, ruszył dalej.

Następnego jednak roku, dnia 1 maja, o godz. 6 zrana, znalazł się znów przed kolumną, przy której nie było żywej duszy i zaczął rozkopywać przyniesioną łopatą miejsce, na które o owej godzinie padał cień szczytu kolumny, po krótkiej zaś pracy odkopał tornister, w którym znajdowało się 80 tys. franków złotem.

Rozwiązał więc w domysłnej swej głowie zagadkowy napis, a za pieniądze tą drogą zdobyte, kupił sobie dobra St. Marzello, gdzie też życia dokonał.

Wyrzuciła rywalkę, ale poszła za to do kozy.

O niepowszednim fakcie zemsty na rywalce donoszą z rumuńskiego miasta Izmail. Dozorca tamtejszego więzienia Kid, nawiązał stosunek miłosny z jedną z powierzonych jego pieczy kobiet. Ta, odcierpiawszy karę, i odzyskawszy wolność, napisała doń list z prośbą o schadzke. List ten wpadł w ręce żony dozorczy, baby tegiej i mocnej, a przytem wielce zawziętej.

Zazdrosna niewiasta odpisała, nazywając schadzke w pewnym domu prywatnym. Gdy owa kobieta tam się zjawiała, pani Kidowa „sprząła“ ją w nieludzki sposób, a ponadto wylała na nią zawartość przyniesionego ze sobą garnka, mieszczącego okropnie woniejącą mieszaninę nafty, farb, gnoju i smarów. Wreszcie, ledwie dychającą ofiarę porwała za nogi i triumfalnie wlokła głowę po bruku przez całe miasteczko na policję.

Jednakże tutaj sprawa znalazła trochę inny obrót, niż go oczekiwała „naruszona w swem posiadaniu“ żona dozorczy. Oto za ciężkie pobicie aresztowano ją z miejsca, zaś pobitą oddano do szpitala.

Komuniści żydowscy a obowiązki religijne.

W czasie uroczystego święta żydowskiego tzw. Sądneho dnia rozklejone zostały we Lwowie afisze, wzywające ludność żydowską do zaniechania modłów i postu. W afiszach wzywano m. i. poszczących, aby zgłosili się pod wskazany adres, gdzie zostaną bezpłatnie nakarmieni. Policja rozpoczęła zdzieranie tych afiszów. Na ulicy Zamarsztynowskiej doszło do incydentu. Dwaj żydowscy komuniści usiłovali przeszkodzić zdzieraniu afisza. Tłum, który się zgromadził w jednej chwili, usiłował odbić aresztowanych. Dopiero pod groźbą użycia broni palnej rozproszono zbiegowisko; aresztowanych zaś odprowadzono do komisariatu. W związku z tem dokonano nowych rewizji i aresztowań wśród komunistów lwowskich.

Zwolenniczka Sanacji.

— Stojąło w Dzienniku, że nima w Polsce wolności prasy. Adyc ja codzien prasuję koszule i kalesony i nikt mi nie broni.

Łódź w walce z plagą napiwków.

„Pracownicy winni znieść ten zwyczaj, godzący w ich godność człowieczą“.

Pisma łódzkie rozpoczęły akcję zmierzającą do zniesienia plagi napiwków. Poniżej podajemy uwagi zawarte w „Kurjerze Łódzkim“, który m. in. pisze:

„Przed paru laty pracownicy zakładów fryzjerskich w Łodzi postanowili znieść napiwki, jako godzące w ich godność ludzką. Wywieszono w zakładach piękne kartony, przez parę tygodni fryzjerzy wzdrzykali się nawet przed przyjmowaniem napiwków, jednak „czas goi wszelkie rany“ i fryzjerzy znowu je chętnie biorą. Nietylko chętnie biorą, ale istnieją zakłady, gdzie szykanuje się gościa, którzy napiwków z sasady nie dają.“

Jeszcze gorzej rzecz się ma w łódzkich, jak zresztą i we wszystkich niemal polskich, hotelach. Tutaj napiwki są już chorobą nagminną. „Gość“, wyjeżdżając „obstawiony“ jest przez całą falangę numerowych, pokojówek, windziarzy, pomocników, czyścicieli itd. itd. którzy z wyciągniętą ręką czekają, albo i żądają datków. A biada gościowi, który nie wyda kilkudziesięciu, czy kilkunastu złotych na napiwki. Uszczypliwe, niejednokrotnie ordynarne uwagi odprowadzą go aż do drzwi hotelu, walizki będzie musiał sobie

znieść itp. Jeśli kiedyś znowu stanie w tym samym hotelu, ubranie jego ani obuwanie nigdy nie będzie oczyszczone, na dzwonek nikt się w pokoju nie zjawi. Będzie już znany jako zły „gość“.

Pierwsi zrozumieli hańbiące znaczenie napiwków kelnerzy i lwia część kelnerów napiwków dzisiaj już zupełnie nie przyjmuje, doliczając natomiast dla siebie 10 procent za usługę, co należałoby uważać za najracjonalniejsze rozwiązanie tej przykrej i jednocześnie palącej sprawy.

Jest rzeczą organizacji rzemieślniczych, wprowadzić niezbędną sanację w te stosunki. Zniesienie napiwków, jako rzeczy hańbiącej jest konieczne i otwiera się tutaj piękne pole do działania dla tych wszystkich, którym godność zawodu leży na sercu.

Procenty za rzeczywiste usługi będą z pewnością przyjęte z zadowoleniem również przez klientów, którzy zmuszeni są dotychczas traktować pracownika jako żebraka, dla którego trzeba w kieszonce od kamizelki wyszukać parę groszy „drobnych“.

Walka z żebraniem wśród ludzi pracy winna się stać zagadnieniem pierwszorzędnej wagi“.

Przegląd religijny i społeczny.

„Kto chce budować Królestwo Boże, musi mieć w pierw świętych”.

Pewna Miss Maude Royden, czystej krwi Angielka, „działa” bardzo energicznie wśród niewiast amerykańskich. Przedmiotem licznych ankiet, objazdów, konferencji i artykułów Miss Maudy jest zbadać **religijność Amerykanek**.

Sprawa delikatna i dość trudna, bo jak tu badać religijność kobiety? Miss Maude trzymając się zasad Ewangelji, powiada sobie: „Po owocach poznacie je”. Zaczyna więc od obserwacji jak każdy filozof. Śledzi niewiasty amerykańskie w domu, na ulicy, w dancin-gach, w zakładach humanitarnych, żłóbkach i przytułkach. Na podstawie tej obserwacji dochodzi do następujących wniosków, które ogłasza w nowojorskim „The Forum”: 1) Amerykanki wierzą, że **świat można zreformować**. 2) Na podstawie tej wiary biorą się one dzielnie do budowy Królestwa Bożego na ziemi. 3) Środki jednak, jakimi Amerykanki mają zbyt mało „wyrobienia duchowego”, dyscypliny wewnętrznej i dlatego ich niezmiernie wielkie poświęcenie i akcja wewnętrzna idą często na marne.

Uwagi pani Maude Royden, odnoszące się prawdopodobnie głównie do Amerykanek protestantek, są dla katolików niezmiernie cenne i to z dwu względów. Przedewszystkiem są one bardzo trafne i bystre. Przypominają, że nie tylko to jest pracą, co na zewnątrz widać, albo o czem „gazeta pisze”, ale **stokroć ważniejsze jest to, co jest „na wewnątrz”**, czego jeszcze nie widać i o czem jeszcze „prasa nie donosi”. Skoro bowiem doniesie, będzie to już skutek tego, co się stało na wewnątrz. Drugi powód, dlaczego wspominamy tutaj o nikomu zapewne w Polsce nieznannej Miss Mayde, to ten, że uwagi jej są jakby lapidarnym stre-szczeniem sławnej ongiś **encykliki Leona XIII** o tzw. amerykanizmie z dnia 22 stycznia 1899, zaczynająca się od słów „Testem benevolentiae”. Z okazji różnych komentarzy, jakie pojawiły się dookoła biografii sławnego **Izaaka Tomasza Heckera**, przypomina Leon XIII, że życie aktywne — powiedzmy dzisiejszym językiem: akcja katolicka — musi opierać się na głębokim życiu wewnętrznym, niestety zwanym przez niektórych „pasywnem”. Zewnętrzne bowiem humbgi, pochody, uroczystości itd. itd. „dobre są, ale, gdy zdrowie wcale, tj. zdrowie duchowe. W przeciwnym razie to „miedź brzękająca i cymbał brząający”.

Reforma przez dekry.

Z Turcji donoszą świeżo o bardzo ciekawych zjawiskach społecznych i religijnych. Jak wiadomo **Mustafa Kemal** reformuje już Turcję od kilku lat bardzo energicznie. Poprostu przewraca wszystko do góry nogami. Wypędził kalifa, **oddzielił muzeum od rządów** i od polityki, zaprowadził **jednolitość**, mężczyznom kazał nosić kapelusze zamiast turbana, a niewiastom zaleca chodzić nawet w krótkich sukniach i z obciętymi włosami (coś takiego dla Turków, jakby u nas rząd wydał conajmniej dekret, by niewiasty ubierały się po męsku). Obecnie zaś, już od listopada 1928 r. zaczyna wchodzić w życie dekret o **zmianie alfabetu arabskiego na łaciński**. Można sobie wyobrazić hałas, jakiby podnieśli europejscy nacjonaliści, gdyby ktoś uczynił coś podobnego w Europie, tzn. zmienił alfabet łaciński na arabski. A nadto przewiduje się w Turcji w najbliż-

szym czasie reformę starego, wiekowe-go zwyczaju świętowania. **Z piątku** ma być przeniesiony dzień święty, wolny od pracy **na niedzielę**.

Korespondent paryskiego „La Croix”, który z Konstantynopola o tych reformach donosi, przypisuje w uwadze, że wszystkie te zmiany są jednak więcej pozorne, niż rzeczywiste. Stara dusza turecka czai się w mroku i kto wie, czy jeszcze nie rzuci się kiedyś wściekłością na „zepsute młode pokolenie”, aby wypędzić z niego wszystko, co pochodzi od **giaurów**.

Dodajmy, że Turcja dzisiejsza stanowi bardzo ciekawy przedmiot dla badań socjologicznych. Dobrze zbierany materiał obserwacyjny z dzisiejszych dziejów Turcji wyjaśniłby nam może niejedną zagadkę z „początków” nowej cywilizacji.

Z lotu ptaka.

„Kaznodzieją w Notre Dame w Paryżu mianowany został ks. Pinard de la Boulay. Wybór dokonany przez władzę kościelną jest doskonały i świadczy, że orientuje się ona w potrzebach współczesnej duszy francuskiej. Ks. Boulaye bowiem znany jest w kołach naukowych jako doskonały znawca **etnologji**. Wiadomo zaś, że właśnie z powodu odkryć etnologicznych, **falszywie tłumaczonych** przez niektórych uczonych francuskich, zachwiała się w bardzo wielu duszach francuskich szczerza, katolicka wiara.

„Figaro” donosi, że na pewnej plaży na brzegach Francji południowo-zachodniej urządzono jako „clou” sezonu... **zapasy alkoholowe!** „Figaro” ze zrozumiałym oburzeniem i zawstydzeniem donosi, że jedną z głównych wygranych uzyskała jakaś **młoda dziewczyna!** Może i rację ma senat francuski, że nie chce kobietom przyznać ani czynnego, ani biernego prawa wyborczego..

Ks. Dr. M.

Dusza polska przechodzi ciężką i długotrwałą chorobę.

Takie stwierdzenie czyni „Rzeczpospolita”. Wskazawszy na różne ohydne zbrodnie popełnione w ostatnich czasach w kraju, „Rzeczpospolita” czyni następujące uwagi:

„Czytając opisy rozpraw sądowych samobójstw, zabójstw na przeróżnym tle, występów popełnianych **pod wpływem alkoholu**, czytając kartki z życia mętów wielkomięjskich, coraz częstszych występów na wsi — odnosi się nieraz wrażenie, że przed nami otwiera się gehenna życia rosyjskiego, z takim realizmem przedstawiona przez Dostojewskiego, Andrejewa, Erenburga.

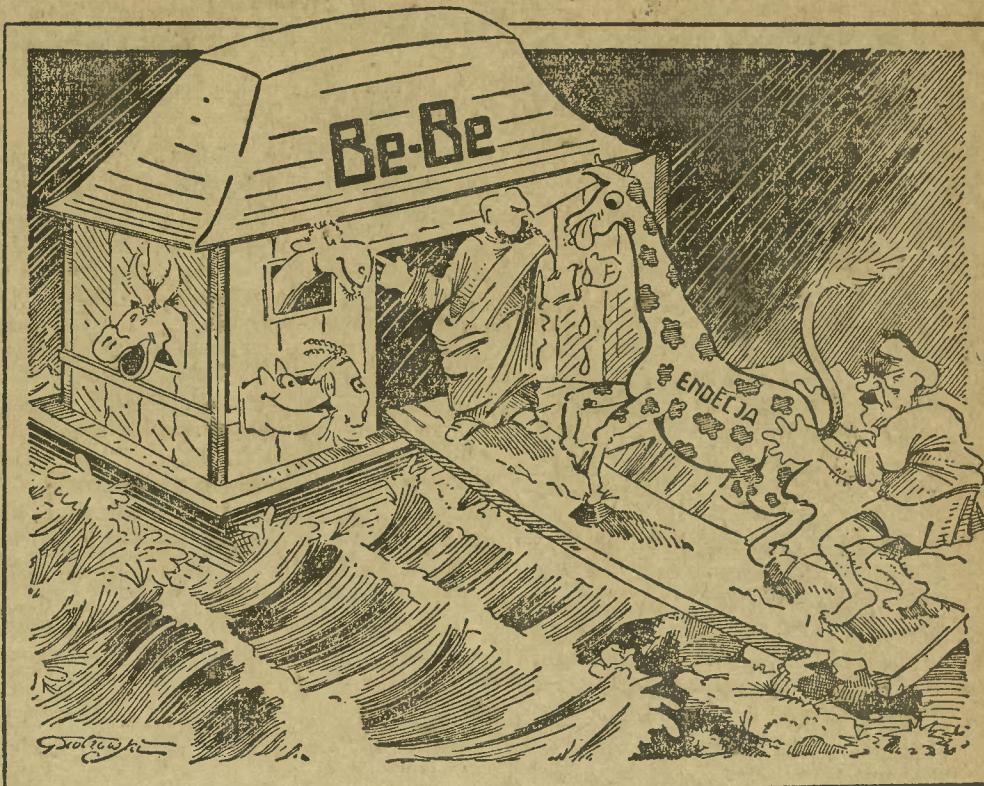
Wojna światowa rozkiełznała wszystkie dzięki instynkty, drzemiące w naturze ludzkiej, przyczyniła się wydatnie do zdziczenia obyczajów. Po wojnie jednak, jak obserwujemy, narody zachodnie wracają z powrotem do obowiązujących norm prawnych, naturalnych. Życie tam stale się oczyszcza i wraca do dawnego łożyska.

U nas — wręcz przeciwnie. Jak widać z porównania statystyki przedwojennej z powojenną, ilość występów z każdym rokiem się zwiększa, lekceważenie dzisiejsze życia własnego i cudzego niema przykładów za czasów przedwojennych.

Jasnym jest, że się u nas coś popsulo, że **dusza polska przechodzi ciężką i długotrwałą chorobę**, która zanim zacznie się leczyć, winno się dobrze zbadać i zanalizować. Objawy patologicznego stanu duchowego Polski znajdują swój wyraz nie tylko w częstych wypadkach zdziczenia moralnego, **przejawiają się i w każdej innej dziedzinie naszego życia — politycznej, społecznej, ekonomicznej**.

Niewątpliwie demoralizacja i większa, niż dawniej przestępczość w dużej mierze mają swe źródła w **nieżywej materjalnej, w której żyje ogromna część naszej ludności pracującej. Brak pracy i kawałek chleba, ciężki niedostatek z powodu małych płac, tak u inteligencji**

Arka Noego.

Noe Sławek: Za późno, panie Romanie! Niema już miejsca dla waszego bydłęcia. Musi utonąć we własnych pomyjach.

Tygodniowy przegląd polityki zagranicznej.

Zamknięcie sesji w Genewie. — Min. Zaleski o prasie niemieckiej.

W tym tygodniu zakończyły się obrady 9-go zgromadzenia, a także 52-ga sesja **Rady Ligi Narodów**. Zasadniczym wynikiem sesji tych jest **kłeska Niemiec**. Kanclerz Müller przez usta Brianda dostał **ciętą odpowiedź**, świadcząca, że mimo zmiany ustroju monarchistycznego na republikański **Niemcy są uważane za taką samą groźbę dla pokoju jak za Wilhelma II**. Berlin utknął na miejscu. Dwa czoły trzyma-

ją się za lby. Prawdziwi pacyfiści w Niemczech są za słabi, aby ująć rządy, ale dość silni aby uniemożliwić zbrodnicze rządy monarchistów pruskich. Jeszcze kilka kłesk takich, a może w Niemczech opinia zrozumie, że trzeba zerwać z kultem przeszłości, kultem gwałtu i siły ponad prawo.

Bardzo wymownym dowodem **lekceważenia Niemiec** jest wywiad, jakiego berlińskiemu korespondentowi Kurjera Warszawskiego udzielił min. Zaleski w drodze do Warszawy. Mianowicie napiętnował on **kłamliwość nacjonalistycznej prasy niemieckiej**, ale w dalszym ciągu mówił o prasie niemieckiej wogóle. Dla czego min. Zaleski nie napiętnował wyraźnie prasy liberalno-żydowskiej a także centrowej? Kłamstwo tej prasy jest ohydniejsze, bo rzekomo służy ona ideom humanitarnym, natomiast dla nacjonalistów pruskich **kłamstwo jest religją**. Na szczęście cała prasa niemiecka wzięła do siebie ową krytykę i wielce o tem się rozpisuje. Jest to jednym z **największych sukcesów min. Zaleskiego**. Bismarck — raz jeden w życiu — gdy mu prasa nie szła na rękę — powiedział w parlamencie, że za **kłamstwa wypowiedziane pod adresem sąsiadów przez prasę odpokutuje kiedyś naród niemiecki**.

Min. Zaleski postąpił niezgodnie z pojęciami dawnej dyplomacji, która kazała nieść uśmiech każdemu i wypowiadać słowa całkiem niezgodne z ukrytą myślą.

Etyka chrześcijańska, a także ogólny prąd dzisiejszy domagający się **jawnej dyplomacji**, nakazuje **mówić prawdę, choć niemilgą**, jeśli ma ona zapobiec większemu złu. A niewątpliwie w urabianiu **ludożerczych nastrojów przeciw Polsce** prasa niemiecka główną ma winę. Otwierając Niemcom oczy na ten fakt **min. Zaleski oddał usługę nie tylko Polsce, ale narodowi niemieckiemu**. **Wolność prasy nie może się zamieniać w swawolę**. Podobnie jak szabla żołnierza jest narzędziem dla wywalczenia słusznego prawa, tak **pióro dziennikarza służy dla usuwania przesądów i nieporozumień**. Odważny publicysta nie zawaha się oddać wolności dla idei — ilu poszło do więzienia, ilu oddało życie przy biurku z rąk mściwych zbrodniarzy. Niejeden bandyta ubiera się w strój rycerza, niejeden **bandyta pióra stroi się w zasługi publicysty**. Na przykładzie Niemiec widzimy, jak nisko upada potężny naród, gdy ma niesumiennych dziennikarzy. Umiejmy stąd wnioski odpowiednie wysunąć dla naszych stosunków. Dbajmy o etykę dziennikarzy polskich.

A. P. B.

Zwracamy Czytelnikom uwagę,

że dzisiejszy numer „Dziennika Bydgoskiego” jest **ostatni** we wrześniu, należy się więc pośpieszyć z odnowieniem przedpłaty **na październik**.

Ze wspomnień historycznych.

W 10 rocznicę kapitulacji Niemców na froncie.

Jak wiadomo, od połowy lipca 1918 r. szala zwycięstwa przechyliła się stanowczo na stronę koalicji. Odtąd Niemcy prawie dzień w dzień ponoszą klęski i cofają się na całej linii, zbliżając się do katastrofy.

Przyspieszyła pogrom państw centralnych ich klęska na półwyspie Bałkańskim w połowie września 1918 r. Tam został przerwany front bułgarsko-austriacko-niemiecki na znacznej przestrzeni, wojska serbskie, francuskie i angielskie odebrały w ciągu dwóch tygodni niemal całą Serbję. Bułgaria wycofana gospodarzo i rozgromiona zawarła na własną rękę rozejm, zdawszy się na łaskę i niełaskę zwycięzców.

Niedługo potem podobną klęskę ponieśli Austro-Węgry na froncie włoskim; tam również front został przerwany na wielkiej przestrzeni i rozpoczęła się samowolna, dzika demobilizacja olbrzymich wojsk, dotychczas tam walczących, która więcej ofiar pochłonęła niż sama klęska.

Wówczas i Niemcy zobaczyli, że muszą kapitulować, czyli zdać się na łaskę i niełaskę zwycięskiej koalicji. Począwszy od ostatnich dni września 1918 r. w Berlinie odbywały się gorączkowe narady nad położeniem, które stało się rozpaczliwe. Wreszcie, dnia 5. października przed 10 laty, kanclerz Rzeszy Niemieckiej książę Maksymilian Badeński zwrócił się imieniem rządu z prośbą do prezydenta Wilsona, aby zechciał pośredniczyć u innych państw koalicyjnych w sprawie natychmiastowego rozejmu i rozpoczęcia rokowań pokojowych na podstawie 14 punktów Wilsona, z dnia 8. stycznia 1918 r. Również i Austro-Węgry zwróciły się z podobną prośbą. Wilson zgodził się być pośrednikiem.

Marszałek Foch po naradzie ze sprzymierzeńcami podyktował Niemcom wprost drugoczące warunki zawieszenia broni, przyjęte przez nich 5 tygodni później, t. j. dnia 11. listopada 1918 r. Przytoczyć można tu tylko najważniejsze z tych warunków. Niemcy musieli się zobowiązać:

- 1) Opuścić i opróżnić z wojsk w ciągu dwóch tygodni Belgję, Francję, Alzację i Lotaryngję;
- 2) oddać 5.000 armat, 30.000 karabinów maszynowych, 3.000 miotaczy min,

2.000 aeroplanów, 5.000 lokomotyw, 150.000 wagonów kolejowych, 5.000 samochodów;

3) opróżnić z wojsk kraje niemieckie na lewym brzegu Renu z miastami Moguncją, Koblencją i Kolonją (obszary te zajęły wojska koalicyjne);

4) unieważnić traktaty pokojowe w Brześciu Litewskim i Bukareszcie;

5) ewakuować kolonie niemieckie w Afryce wschodniej;

6) zwrócić 100 łodzi podwodnych, 8 lekkich krążowników i 6 olbrzymich pancerników wojennych, a resztę floty wojennej rozbroić i odstawić do portów neutralnych lub koalicyjnych.

Przez przyjęcie 14 punktów Wilsonowskich i powyższych straszliwych warunków, jedynie dla uzyskania zawieszenia broni, przyznały się Niemcy do zupełnego pogromu. Jesienią przed dziesięć laty leży u stóp zwycięzców najpotężniejszy pod względem militarnym i najprzebieglejszy zaborca i odwieczny wróg naszego narodu.

—ko.

Niemiecka szkoła siedliskiem zarazy.

Jak wygląda higiena niemiecka!

„Vossische Zeitung” w numerze 225 z dn. 20 bm. pisze o jednej z berlińskich szkół powszechnych:

Na rogu Wilsnacker i Alt-Moabitstrasse leży piękna, dwupiętrowa budowla kamienna. Dzięki wino pnie się po jej fasadzie, klony oceniają wielki, murem otoczony dziedziniec. Dom sprawia wrażenie starej budowli. Istotnie pochodzi z czasów naszych pradziadków...

Jedną część zbudowaną została w roku 1853, druga w 1869. Jest to 31 miejska szkoła powszechna.

Ale zewnętrzną, pozorną szatą mami. Wewnątrz położenie od połowy zeszłego stulecia nie uległo żadnej zmianie po większej części. Jednakże od roku 1869 nasze pojęcia o higienie w życiu szkolnym (Schulwesen) zmieniły się radykalnie. Szare i zadymione są niskie sufity. Wyblakła, szarzielona, plamista farba pokrywa ściany. Przez niskie okna pada nawet w słoneczny, jasny dzień wrzesniowy, choć budynek szkolny leży na z wewnątrz wolnej przestrzeni, tylko skąpy odbłask światła. Poszczególne ubikacje są oświetlone gazowym światłem. Starego pokostu podłogi poznać już nie można. Po stronie północnej rozmaite klasy mają tylko pojedyncze okna... Szkołę tę ogląda się w Niemczech jako sie-

dliście zarazy. Przy epidemii zeszłorocznej dyfterji wykazała ona największy procent śmiertelności. Ósma część wszystkich w Berlinie zmarłych dzieci pochodziła z tej szkoły. Przy przeciętnej śmiertelności 10 na 100 — 31 szkoła powszechna wykazywała 25 na 100. Epidemja czerwoności i szkarlatyny nastąpiła w lipcu. Kilka tygodni temu zdarzyły się tu wypadki zasiańnięcia dzieci, a obecnie panuje się na wybuch epidemii zapalenia przyusznicy. Za główne siedlisko zarazy uważać należy ustępy. Jeden z nich jako niezdatny do użytku zamknięto. Stan pozostałych zaprzecza wszelkim pojęciom higieny.

Z KRAJU.

Profesor historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim dr. Jerzy hr. Mycielski zmarł w Krakowie w 72 roku życia. Zmarły znany był jako mecenas sztuki i esteta.

We Lwowie zamknięto znowu cały szereg piekarni.

We Lwowie zamknięto 20 kilka piekarni w mieście, a innym piekarniom zagrożono zamknięciem, gdyż nie odpowiadają nowym rozporządzeniom. Mimo interwencji kół żydowskich, zarząd miasta nie cofnął swego zarządzenia. Wobec tego kilku piekarzy żydowskich za radą komisarza rządu otworzyło nowoczesną piekarnię spółdzielczą przy poparciu magistratu.

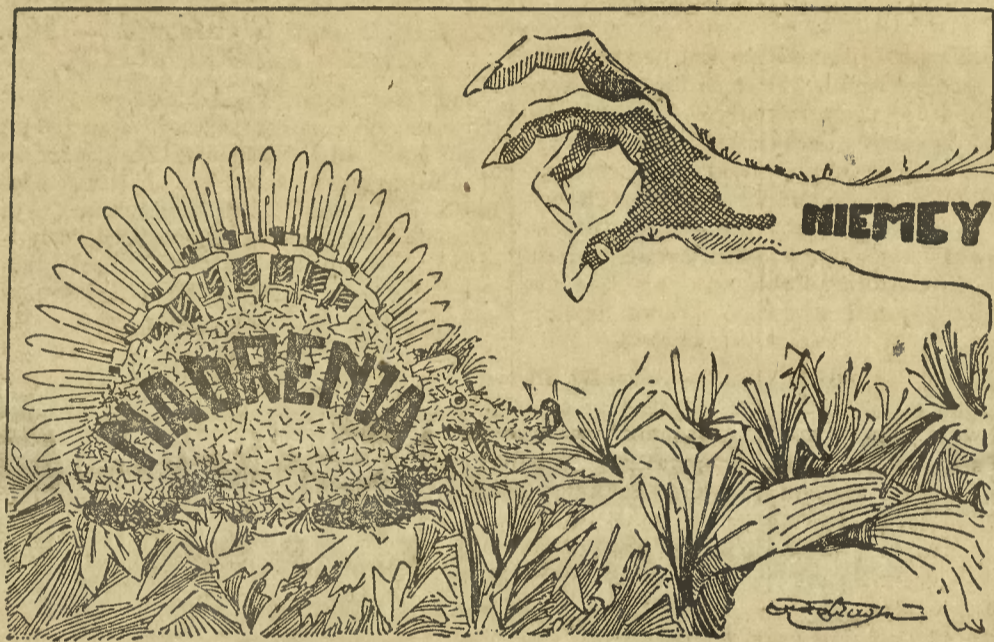
Oficer bolszewicki dokonał zdjęć na granicy polskiej.

Donoszą z pogranicza litewskiego, iż patrol KOP'a zaobserwował kilku oficerów litewskich, którzy towarzyszyli dowódcy sowieckiemu ubranemu w mundur. Dowódca ten dokonywał nad granicą zdjęć fotograficznych.

Uwolnienie od wojska kosztowało w Sanoku 200 dolarów.

W związku z wykrytymi ostatnio nadużyciami poborowami w Sanoku informują, iż tamtejszy lekarz wojskowy kapitan Różański wraz z fizykiem powiatowym Doroszem dopuszczali się systematycznych nadużyć przy poborach. Od poborowego, którego zwalniano bezprawnie pobierano opłaty sięgające 200 dolarów. Obu aresztowano, a wraz z nimi 17 osób, wśród których znajdują się pośrednicy poborowi.

Z polityki.

Chciwa łapa niemiecka radaby złapać ten kasek, ale jego kalców się boi.

Myśli na czasie.

Zamiast Kroniki Niedzielnej.

Bydgoszcz, 29 września.

Pakt Kelloga jest dobry, ale tanki są pewniejsze.

Zmiana gabinetu polega zwykle na tem, że wyrzuca się z niego stare graty, a wstawia nową tandetę.

Nie święci garnki lepia, ale i nie święci dokonują cudów nad Wisłą.

Brzmi to jak paradoks, a jednak: uzbroić się łatwo, rozbroić się trudno.

W polityce jak na meczu: kto lepiej kopie, ten wygrywa.

Pod Napoleonem każdy żołnierz nosił w tornistrze buławę marszałkowską.

Nasz żołnierz jest rad, jeśli ma w plecaku kawałek kielbasy.

Dłużej iść do Kijowa, niż wracać z pod niego.

Łatwiej zmienić Konstytucję w państwie, niż odmienić ducha w narodzie.

Lepiej zła Konstytucja w ręku dobrych ludzi, niż dobra Konstytucja w ręku złych ludzi.

Pakt Kelloga oceniają do pewnego stopnia jako wentyl bezpieczeństwa.

Powinszować narodowi, gdy tym wentylem zaczął uchodzić trujące gazy.

Genewa uchodzi za świątynię pokoju. Szkoda, że my tam — jak dowodzi sprawa Nadrenji — stoimy w kruchcie.

Łatwiej o nowe karabiny, niż o tani chleb.

Kradzione nie tuczy. To i szczęście nasze, bo inaczej udułilibyśmy się w tuszczu.

W Polsce najwięcej ludzi chodzi bos, choć wszyscy nawzajem buty sobie szyją.

Są mowy tak popularnie skonstruowane, że równie dobrze słyszą się w Wilnie, jak i w Ryczywole.

I w Belwedyrzu nie zrobią z owsa ryżu.

Nie zawsze premier na premję zasługuje.

Na uzdrowienie Konstytucji zgoda. Ale nie zapomoga masażu.

Ze wszystkich utworów dramatycznych panu marszałkowi najbardziej podobna się sztuka „Posłowie na urlopie”.

Minister Meysztowicz powiedział prawdę: Stworzyliśmy Eldorado dla kryminalistów!

Noś Polskę Odrodzoną w piersi, nie na piersiach.

Szczęśliwy kraj, w którym niema malkontentów — rzekł pan marszałek i stworzył dekret prasowy.

Jaki pan, taki kram. Jaki dekret prasowy, taki cenzor.

Nie wszystko złoto, co się świeci. A głównie, jeśli to jest mowa ministra.

Im dalej w las, tem więcej żydów.

Pozostaje do wyjaśnienia kwestja: czy polski kryminal jest Eldoradem, czy też polskie Eldorado jest kryminalem?

Polska powoli monarchizuje się. Nawet wielu republikanów ma już purpurę na twarzy.

Baranicy nam potrzeba a o gronostajach myślimy.

Tamtego tygodnia odprawiono w Warszawie mszę świętą na intencję odnalezienia gen. Zagórskiego. Mówią, że podczas mszy organista zaintonował: „Introite in coelis!” (Wstąpście do niebios!)

Dostaniemy nikłowe jednozłotówki. A więc lekki pieniądz, na który ciężko pracować trzeba.

Ciągle się styży: idziemy ku lepszemu. Ale zająć tam będzie trudno przy naszym narodowym tańcu!

Pan Bartel powiada, Versprechen [kostet nichts! Na razie tylko. Bo kiedyś może dużo [kosztować.

Czem jest pakt Kelloga? Fidibusem dla Marsa.

Jak spaść z konia, to z dobrego! powiedział Waldemaras i zadarł się z Polską.

Najłatwiej gospodaruje się amerykańską pożyczką.

Kto ma czynny bilans handlowy, temu nie trudno o balans w budżecie.

Klub Bebe powziął uchwałę, aby dziesięciolecie Polski obchodzić dopiero w maju 1936.

Nulla dies sine linea! rzekł cesarz [rzymski. Nulla dies sine monumento! może powiedzieć marszałek Polski.

Pomniki — czy stacje krzyżowe Myśli Polskiej?

Senatus populusque romanus oznaczało siłę. Senatus populusque polonus oznacza dysonans.

W cyrku genewskim na kilkuset kuglarzy i wołyżerów jest tylko jeden błazen — Waldemaras.

St. Brandowski.

Nowe oszustwo poborowe.

Władze bezpieczeństwa wykryły szajkę, która zajmowała się pośrednictwem w uwalnianiu od służby wojskowej poborowych w P. K. U. Baranowicze. Sierżant Krzyszowi zrzecznymi manipulacjami przenosił nazwiska poborowych na listę nadliczbowych. Czynił to naturalnie za sutem wynagrodzeniem. Pomocnicy jego mieli za zadanie wyszukiwać odpowiednich kandydatów do przeprowadzenia „handlu”. Uwolnienie od służby kosztowało, zależnie od zamożności poborowego, 40 do 150 dolarów. Aresztowano cały szereg osób.

Katastrofa samolotowa w Warszawie.

W Łazienkach warszawskich zdarzyła się katastrofa samolotowa, która na szczęście nie spowodowała straty w ludziach. Wskutek defektu motoru spadł ze znacznej wysokości samolot wojskowy. Pilot przy pomocy spadochronu uniknął śmierci. Aparat uległ całkowitemu strzaskaniu.

Rabusie w śródmieściu Łodzi.

W Łodzi przy ulicy Zielonej zastała wdowa Rosenstein, wracając do domu, dwóch złodziei przy „robocie”. Złoczyńcy, zamiast uciekać, chwycili za nóż i rzucili się na Rosensteina, zadając jej kilka niebezpiecznych ran. Na krzyk ofiary napadu zbiegli się sąsiedzi i rabusiów przytrzymali.

Dwa groźni bandyci w ręku policji.

Na terenie województwa łódzkiego grasowało w ostatnim czasie dwóch groźnych bandytów, którzy dokonali całego szeregu krwawych napadów. Śledztwo policji wykazało, że mieszkają oni we wsi Gospodarz obok Rzgowa w domu niejakiego Szewczyka. Pod osłoną nocy udało się do tego domu 9-ciu urzędników policji, i mimo szamotania się bandyci zostali zakuci w kajdany. Nazwisko jednego z nich udało się ustalić, tożsamość drugiego jednakże dotychczas nie udało się stwierdzić. Bandyci oczekują zasłużonej kary w więzieniu łódzkim.

Kwas siarczan w ręku mściwej kobiety.

W Warszawie wylała młoda kobieta, która potem zdolała zbiec, całą butelkę kwasu siarczanego krawcowi J. Ahamskiemu w twarz, powodując dotkliwe poparzenie skóry i poważne uszkodzenie oczu. Z powodu groźnego stanu pacjenta, dotychczas nie można było ustalić przyczyn okropnego czynu.

Plaga wilków na Wileńszczyźnie.

Liczne stada grasujących w powiecie osmiańskim wilków stały się plagą ludności miejscowej. Wypadki porywania przez wilki bydła domowego powtarzają się niemal codziennie. Ostatnio stado wilków porwało w pobliżu Oszmiany pasącego się konia.

Będzie drożej — ale zato i gorzej!
Czwarta klasa na kolejach będzie droższa aż do zrównania jej z klasą trzecią.

Urzędowo komunikują:

Na terenie międzynarodowym poruszana jest kwestja ograniczenia liczby klas w pociągach, z czem zwrócono się również do Polski. Anglja proponuje pozostawienie tylko dwóch klas: dotychczasowa klasa pierwsza byłaby zniesiona, natomiast klasa druga przeniesiona na pierwszą, a trzecia na drugą. Klasa pierwsza istniałaby jako luksusowa, tylko w pociągach kurjerskich i tranzytowych, przytem urządzona byłaby na wzór salonu, jak w wagonach salonowych.

Ministerstwo Komunikacji odnosi się do tych planów przychylnie, jednakże cała sprawa jest w stadium przedwstępnych rozważań. Ponieważ w Polsce istnieją właściwie cztery klasy, przeto Ministerstwo Komunikacji dąży do zlikwidowania IV klasy (na niektórych liniach w b. zaborze pruskim) drogą stopniowego nieznacznego podwyższenia cen biletów IV klasy aż do wysokości cen biletów III klasy. Zrównanie nastąpi już wkrótce.

Pisaliliśmy już o tem i wyraziliśmy na tę reformę nasze zapatrywanie.

Dziwna przygoda delegata związkowego.
Zarząd domu warjatów wsadził go do celi.

Personel niższy zakładu dla umysłowo-chorych w Kochanówce pod Łodzią, chcąc wystąpić z pretensjami do zarządu zakładu, wezwał jednego z delegatów związku pracowników użyteczności publicznej. Przybyły delegat po zorganizowaniu wiecu pracowników wystąpił do zarządu zakładu z preten-

sjami, został jednak potraktowany jako umysłowo-chory i zamknięty. Ponieważ zarząd szpitala nie okazywał zamiaru wypuszczenia delegata tego na wolność, zawiadomiona przez kogoś z protestujących pracowników policja wydobyla go z przykłej sytuacji.

Fabryka fałszywych 50-groszów.

Wileńskie władze bezpieczeństwa wpadły na trop bandy fałszerzy pieniędzy, która od maja br. wypuszczała w obieg fałszywe 50-groszówki. Śledzono mieszkania Konstantego i Jakuba Morozów we wsi Rogacze, gminy Krzywoszyńskiej, gdzie też wykryto fabrykę. W czasie rewizji znaleziono dwie ramy drewniane, które wypełnione były masą gipsową do odciskania form 50-groszowych. Fałszerze puszczali w ten sposób wyrabiane pieniądze w sklepiku Jakuba Morozowa przy wydawaniu reszty. Równocześnie został aresztowany z powiatu nieświeckiego agent.

Nieostrożny złodziej.

W Warszawie okradziony został niejakiej Eljasz Latowiecki w ten sposób, że w tramwaju przeciął mu jakiś osobnik żyletką kieszeń i portfel. Lupem opryszka padł banknot 50-złotowy oraz połowa banknotu 100-złotowego. Złodziej byłby uszedł bezkarnie, gdyby nie był się zgłosił do Banku Polskiego celem zamiany połówki banknotu na całość. Zawiadomieni o kradzieży urzędnicy bowiem kazali go aresztować.

Na rogach rozszalałego byka.

W Łęczycy rzucił się rozszalały byk na 17-letniego Todresa Jachimaka i przebił go rogami. Zbiegli się włóścianie, ale nie mogli dać rady zwierzęciu. Wtedy posterunkowy policji byka zastrzelił. Młodzieńca strzałem Żurkiego trupem na miejscu i zbiegł.

Pamięci wielkiego ofiarnika.

Dzisiaj zdaje się już nie ulegać wątpliwości, że Amundsen padł ofiarą swego szlachetnego zapалу niesienia pomocy Nobilemu. Rzeźbiarz fiński Haakon Frolich wykonał biust Amundsena, którego reprodukcję podajemy. Biust ten przeznaczony jest dla norweskiego muzeum w Long - Beach w Kalifornji.

Hallo! Tu Warszawa...

II.

Pod rozwagę nadbrzdzińskim szoferom. — Wdzięczne zadanie dla radcy Hańczewskiego. — „Tydzień chodzenia”. — Potrzeba wietrzeń ulic. — Miasto bez drzew. — Dlaczego dyr. Güentzel lekceważy stolicę? — Perła Warszawy. — Plaża Wójcika — to nie wszystko.

Warszawa, we wrześniu.

Feljetonista „Dziennika Bydgoskiego”, red. St. Brandowski, ronił izy atramentowe nad zgłębieniem trąbek samochodowych w Bydgoszczy. Oszałałby jednak, gdyby dłużej przebywał w stolicy i był świadkiem tych orgji hałasujących aut, które są jedenastą plagą Warszawy. I w dzień i przez całą noc zawsze pełne uszy tych sygnałów o tonach wysokich, przeraźliwych, wyjących.

W Londynie, Nowym Jorku a ostatnio w Paryżu pomyślano już nad tem: słyszymy tam jedynie trąbki o tonach niskich, basowych, o przyjemnym brzmieniu. Przytem szoferzy warszawscy, jak i ich koledzy z nad Brdy, nadużywają trąbienia. Szczególnie utarł się zwyczaj trąbienia na skrętach, gdy tymczasem dobry szofer przedewszystkiem zwalnia na zakręcie, trąbienie zatem bywa przeważnie zbyteczne. Pomimo to — trąbi. Zresztą niepoohamowani niczem szoferzy często trąbią z przyzwyczajenia, lub dla fantazji.

U nas nikomu nie powierzono misji przytłumienia zbyt wrzaskliwych sygnałów samochodowych. W r. ub. minister Tardieu we Francji powierzył p. Callier, prof. konser. sztuk i rzemiosł, opracowanie modelu trąbki o niskim brzmieniu. U nas o tem nie pomyślano.

Prefekt policji paryskiej ostatnio zabronił szoferom używania w porze nocnej sygnałów, i to od godz. 1 w nocy do 6 rano. Coś podobnego przydałoby się i w Warszawie i Bydgoszczy. Szczególnie mieszkańcy ul. Dworcowej, Gdańskiej i Świętojańskiej polecają się łaskawym względom radcy Hańczewskiego...

Prawda — ruch kołowy w stolicy uregulowano wcale dobrze. Nie nauczono jednak dotychczas Warszawianków (jak kto chce — Warszawistów), jak mają chodzić. Funkcje „nianki” dla wszystkich w Bydgoszczy spełnia policjant przy Starym Rynku, który wskazuje prawą i lewą stronę chodnika. W Warszawie „nianki” takich niema, a szkoda. Trudno się tu wyminąć, aby nie być popchniętym, potraconym, lub zepchniętym z chodnika. Chodzi się tu dowolnie, jak się komu podoba.

Skargi na ten bezład są coraz głośniejsze. Do wioletyśiętnych tłumów, dodajemy jeszcze kramy uliczne, tragarzy z pakunkami (a jest ich 3.000 zarejestrowanych), matki i niańki z wózkami, zastawy uliczne i drabiny, a przytem 15.000 zarejestrowanych psów — a będziemy mieli obraz skomplikowanego ruchu ulicznego na chodnikach warszawskich.

Stolica tak szybko się rozrasta, ruch samochodowy tak potężnieje, że mieszkańcy stolicy nie zdążyli zdobyć umiejętności chodzenia przez ulice. To też wojewoda Jaroszewicz zapowiedział „tydzień chodzenia”. Specjalne kadry młodzieży, np. skauci z opaskami na ręku będą przeprowadzali przez ulice niezaradnych i uczyć kłopsko orjentujących się w ruchu ulicznym. Zdaniem wojewody wystarczy jeden tydzień, by nauczyć publiczność przechodzenia przez ulice.

W Warszawie poważnie mówi się o potrzebie „wietrzeń” ulic. Powietrze jest tu bardzo zatrute, zwłaszcza, gdy kursuje 2.200 taksówek, nie licząc prywatnych i wojskowych aut. Nawet w Alejach Ujazdowskich gęsty dym, kurz, woń spalonych oliwy.

Stare kasztany warszawskie są na wymarciu. A cóż dopiero powiedzieć można o płucach człowieka. Dłuższe przebywanie na ulicy powoduje straszne zanieczyszczenie dróg oddechowych.

Fatalny stan rzeczy pogarsza fakt, iż Warszawa jest miastem bez drzew. O! jakże szczęśliwa jesteś Bydgoszczy, zwana miastem ogrodów, gdzie na utrzymanie tego, co już jest zasadzone, wydaje się rocznie powyżej 100.000 zł! Tymczasem w bież. roku zasadzono w Warszawie rekordową liczbę drzew, bo aż 2.300.

W stolicy p. Güentzla ogarnęłyby chrońniczną śpiączką, gdyż siedziałby przeważnie beczynnie. Warszawski ogrodnik miejski zbiera chyba nagrody za swe pomysły o-

Zrzeszenie rodaków z Warmii, Mazur i Ziemi Malborskiej

uprasza wszystkich dawniejszych działaczy plebiscytowych, uchodźców i żołnierzy z Prus Wschodnich, mieszkających obecnie w powiatach Starogard, Tczew, Gniew, Kościerzyna, Kartuzy, powiecie morskim, tudzież z obszarów W. M. Gdańska o przybycie

do Tczewa

w niedzielę, 7-go października r. b. na godzinę 3 po południu do Hali Miejskiej.

Referat o celach i zadaniach Zrzeszenia wygłosi red. Stanisław Nowakowski z Bydgoszczy.

Jak pisać należy?

V.

1) Urzędy, koszta, odcienia, okręta, czy: urzędy, koszty, odcienie, okręty? Prawidłowa jest druga forma. Odróżniamy jednak akty (teatralne) i akta (sądowe).

2) Pisarzy, lokajów, obywatelów, uczniów, czy: pisarzy, lokai, obywateli, uczni.

Dopełniacz (2-gi przypadek) liczby mnogiej ma końcówkę — ów, najczęściej po spółgłosce twardej (b, d, k), — y, i, po spółgłosce miękkiej (ć, l, ń).

Obecnie końcówkę — ów daje się rzeczownikom na arz, erz, ez, el i t. d., chociaż końcówka y również nie jest błędna.

Uwaga: Forma towarzyszy jest dwuznaczna. Oznacza albo: drugi przypadek liczby mnogiej rzeczownika **towarzysz**, albo 3 osobę liczby pojedynczej czasownika **towarzyszyć**. W takim wypadku lepiej jest użyć formy **towarzyszów**. Podobnie jest i w innych wątpliwych i dwuznacznych wypadkach.

3) Od paru lat. **Widziałem go parę razy**. Nieokreślony liczebnik **paru, parę**, ma zastąpić prawidłowy i powszechnie używany liczebnik nieokreślony **kilka**. Użycie liczebnika **parę** w znaczeniu **kilka** jest błędne, bo **parę** znaczy **dwie** (**dwoje, dwóch**), nigdy zaś **kilka**: trzech, troje, trzy, pięć, sześć itd. (Z.)

grodniczo-dekoracyjne zagranicą. Stolica posiada 30.000 drzew! Fatalna to statystyka! W śródmieściu jest zaledwie kilka ogrodów i malych skwerów, stale zamkniętych, jak za carskich czasów, niedostępnych dla publiczności. To pewne, że trudno jest zadać rozwiniętego poczucia higieny i estetyki od ludzi, którzy przez lata niewoli przyzwyczajeni byli do urządzeń niekulturalnych, wołających o pomstę do nieba.

Ten fatalny stan rzeczy nie da się rychło naprawić. Jedno nie ulega wątpliwości, że myśli się tu poważnie nad sposobem zarządzenia ziemi. Powstaje tu cały szereg ogrodów dzielnicowych, nowy park otrzymają przedmieścia Wola, Ochota, Zolibórz itd. Jeśli chodzi o ogródki działkowe, to w Poznaniu ogólne terytorjum ogrodników wynosi 1342 ha, podobnie jest w Bydgoszczy, gdy tymczasem w Warszawie teren ogrodników wynosi 32 ha! Znamienne!

Perła Warszawy jest park Skaryszewski, który cieszy się wielką popularnością. Park ten każdemu imponuje swoim obszarem, zadziwieniem, bogactwem flory, wspaniałością fragmentów pejzażowych. W roku przyszłym w parku tym powstanie boisko dla dzieci, dwa boiska klubów sportowych, wielkie boisko akademików, siedm kortów tenisowych... Przy wodzie na terenie parku kluby sportowe otrzymają pływanię, o czem marzymy w Bydgoszczy, bo plaża Wójcika — to jeszcze nie wszystko!

H. Rys.

Robotnicy w kagańcach.

W górskiej miejscowości Mogok, w Birmannie (wschodnia Indje), znajdują się bogate kopalnie słynnych na cały świat rubinów. Kopalnie te eksploatuje angielskie towarzystwo górnicze — Burma Ruby Mines Cia. Wybieranie i sortowanie drogich kamieni odbywa się ręcznie. Zajęci są przy tem robotnicy krajowcy. Kontrolę i nadzór nad nimi sprawują majstrowie Anglii. Pomimo kontroli i ciągłych rewizyj osobistych, zdarza się od czasu do czasu, iż któryś z robotników przywłaszczy sobie skrycie jakiś drogi kamień. Przeważnie polyka go. Wówczas dozorca ucieka się do oleju rycynowego, którego spore porcje muszą wypić podejrzani o przywłaszczenie klejnotu. W ostatnich jednak latach zarząd kopalni uciekł się do innego sposobu: wszyscy robotnicy, pracujący przy wybieraniu i sortowaniu rubinów, otrzymują maski z gęstego drutu, które zamykają się pod brodą na kłódkę. Klucz od kłódky ma oczywiście dozorca.

Mężczyźni, emancypujcie się!

Oryginalny związek i kongres pokrzywdzonych mężów.

„Pięć słabsza“ umiała zdobyć w XX stuleciu nie tylko równouprawnienie, ale i mnóstwo przywilejów wobec „płci silnej“. Coprawda, już zawsze pantoflarze przyznawali żałośnie, że słabość niewieścia należy do bajki. Ostatnio jednak ród męski, czy to żonaty, czy kawaler narzeka coraz częściej i bardziej na kaprysy i za wysokie wymagania kobiet, przez które zresztą niewiasta pod niejednym względem sama sobie szkodzi.

Tak, niestety, świat naopak się kręci.

Aby przywrócić mu potrzebną równowagę, zawiązał się we Wiedniu oryginalny związek „ucśnionych, pokrzywdzonych mężów“. Z początku akcję tę uważano ogólnie za żart karnawałowy; z czasem jednak związek zyskał przez swą pracę, że należy go traktować poważnie. „Aequitas“ (równość) — taka jest nazwa organizacji, — wydała następujący ciekawy manifest:

„Dzisiejsza kobieta znajduje w społeczeństwie stanowisko najzupełniej równe z mężczyzną. Wszystkie przywileje i prawa, jakie posiadał dotąd mężczyźni, posiadają obecnie również i kobiety. Jest też kobieta dzisiaj najzupełniej samodzielną i pod wieloma względami od mężczyzny niezależną. Mimo tego stanu rzeczy prawo i sąd w dalszym ciągu traktują kobietę pobłaźliwiej, skutkiem czego kobieta zdobywa większe przywileje, niż mężczyzna. I tak do tej pory wystarczy, że kobieta wskaże na jakiegokolwiek mężczyznę, jako na ojca swego dziecka, by mężczyzna ten natychmiast oficjalnie uznany został za ojca (w Austrii) i ponosił koszty wychowania dziecka. Kobiety bardzo często korzystają z tego przywileju, skutkiem czego wielu mężczyzn jest niesłusznie pokrzywdzonych. Również jeśli następuje rozwód, chociaż częstokroć powodem rozwodu staje się kobieta, mężczyzna zmuszony jest iść na utrzymanie swej rozwiedzionej żony, mimo, że niejednokrotnie znajduje się w położeniu znacznie gorszym niż kobieta. W wielu innych, podobnych kwestiach kobieta ma liczne przywileje, które otrzymuje z wyraźną szkodą dla mężczyzny, mimo, że dziś jest już najzupełniej zrównana z mężczyzną... Mężczyzn zatem uważać należy obecnie za istoty „uciśnione i słabsze“, które należy wziąć w obronę.

Oto hasła rzucone w świat przez stowarzyszenie „Aequitas“.

Manifest wywołał sensację, drwiny i kpiny z jednej strony, apele z drugiej. Być może, że pewne kobiety zastanowiły się i obiecały poprawę. Jak słyhać, związek zamierza zwołać na przyszły rok kongres pokrzywdzonych mężów.

W warzywach siła spożywców.

Czemu ją psujemy?

„Przyszłość należy do tych narodów, które z nauki o odżywianiu potrafią wyciągnąć dla siebie najlepsze wyniki“, — wyraził się Wendt, profesor fiński, a ta jasna formuła obiega różne kraje europejskie.

Stanowisko kierowników państwowości polskiej jest bliskie tego poglądu. Oto minister spraw wewnętrznych przed rokiem zawezwał okólnikiem wojewodów, ażeby cenę chleba otaczali stałą pieczę, bo jest ona jednym z głównych czynników przy kształtowaniu plac i cen na najważniejsze artykuły. Okres wiosenny roku bieżącego sprawdził słuszność tego poglądu. Od lutego do kwietnia ceny żyta od niespełna 40 zł za 100 kilo wzrosły blisko do 60 zł, a około końca czerwca, mimo późniejszych żniw, spadły blisko początkowego poziomu.

Wraz z ceną żyta wzrosła cena chleba i dało to impuls do silnego wzrostu drożyzny oraz do ogólnych żądań podwyżki plac i zarobków. Ceny żyta się cofnęły, lecz skutki bodźca danego drożyznie pozostały! Okólnik ministerjalny był zatem niezmiernie słuszny.

By ocenić polityczną doniosłość tego zjawiska, trzeba przypomnieć słowa p. premiera Bartla, z mowy, wygłoszonej w lutym w Krakowie. Omawiając trudności podniesienia plac urzędników państwowych do wysokości odpowiadającej kosztom utrzymania, p. Bartel wyraził się, że nowe zachwianie równowagi budżetowej Polski mogłoby zagrażać jej niezawisłości politycznej.

W kilka miesięcy później, przy okazji otwierania wielkiej wystawy berlińskiej pod nazwą „Odżywianie“, Senius, minister rolnictwa i odżywiania („Ernährung“) Rzeszy niemieckiej, wygłosił tezę, że niezawisłość gospodarcza i wolność polityczna mogą być trwale zabezpieczone tylko w tem mocarstwie, w którym masy ludowe są odżywiane racjonalnie produktami własnego kraju.

Wielu innych miarodajnych mężów stanu w Niemczech wypowiedziało się w tym samym duchu, a taka jednorodność występować musi, bo wielka wojna światowa dowiodła, jak fatalne skutki polityczne wywołują błędy aprowizacyjnej natury.

Oto Niemcy przygotowywały aprowizację na wypadek wojny przez długi szereg lat. Tak np. sprawa chleba z kartoflami już była przygotowywana w r. 1902, jak miałem sposobność się przekonać, pracując wówczas w berlińskim Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego i w sprawach fachowych konferując z jego dyrektorem profesorem Delbrücken.

Mimo długotrwałych przygotowań i mimo pomyślniejszych warunków produkcji rolnej w Niemczech, blokada żywnościowa dla Danii okazała się daleko mniej uciążliwą w skutkach, niż dla Niemiec, chociaż wojna światowa zaskoczyła Danię niespodziewanie.

Przyczyna tkwiła w tem, że niemiecka szkoła fizjologów z profesorem Rubnerem na czele wyznawała błędne opinie o odżywianiu ludzkim, nadmiernie wysoko szacowała niezbędne minimum białka w codziennym spożyciu, niedoceniała wartości warzyw i ogrodowizn, wadliwie traktowanych w kuchniach, — i skutkiem tych błędów uważała za niezbędne utrzymanie podczas wojny wielkiego kontyngensu zwierząt, nadających się na mięso, a te odjadały ludność.

W przeciwstawieniu do tego dyktator żywnościowy Danii, z czasów wojny, prof.

Z ruchu wydawniczego.

— Notujemy ukazanie się zewszeczmiar interesującej książki Henryka Potockiego p. t. „W krainie Massajów“, będącej opisem podróży i przygód myśliwskich we wschodnio-afrykańskiej kolonii angielskiej Kenya. Myśliwi i miłośnicy podróży egzotycznych znajdą w tej książce wierne odbicie przeżyć autora, tego, co słyszał i widział, a niejednego zachęci ona do pójscia w jego ślady, gdyż podróż taka, w połączeniu z myślistwem, jest zapewne najzdrowszym i najpożyteczniejszym sposobem spędzenia wolnego od obowiązkowych zajęć czasu. Zawsze jeszcze ubogi dział podróżniczy i myśliwski w naszym piśmiennictwie wzbogacił się tą książką o dzieło trwałej wartości. Na uznanie zasługuje też staranna szata wydawnicza i dobór pięknych ilustracji. (Nakł. Gebethnera i Wolffa. Cena zł. 10.)

Hinhede — racjonalnie oceniał niewielkie zapotrzebowanie organizmu ludzkiego w kierunku białka, a umiędząc nadto wskazał, jak należy wyrabiać racjonalnie chleb i przygotowywać warzywa w gospodarstwie kuchennem, uznał zwierzęta rzeźne jako zbyt ciężkie dla aprowizacji ludności. Zaraz w początkach wojny wybito i zjedzono w Danii ogromną ilość trzody chlewnej, zaś jęczmień, kartofle etc. doprowadzono do spożycia ludzkiego bezpośrednio, a nie za pośrednictwem organizmów zwierzęcych w postaci mięsa. Według obliczeń duńskich ziemioplody w bezpośrednim spożyciu dają 6 do 7 razy więcej wartości odżywczych, niż po przeprowadzeniu ich przez mięso zwierzęce.

Powyżej powiedziane wystarczy jako motyw, ażeby prasa poświęcona sprawom społecznym i politycznym, interesowała się tem, co się rozgrywa w tajnikach kuchennych. Bystrość umysłowa obywateli i siła ich mięśni źródło swe czerpie w systemie dobierania i przygotowywania jadła. Francja, która przed paroma pokoleniami wydała Savarina, subtelny znawcę kuchni, i odżywia się racjonalnie, posiada ludność, którą cechuje lotna myśl i moc fizyczna, a tylko przy takim zespole ludzkim genialni politycy i wodzowie mogą szeroko rozwijać swe talenty.

Nowoczesna nauka o odżywianiu udowadnia zbędność mięsa dla spożywców, którzy jadają racjonalny chleb i odpowiednio przygotowane warzywa.

Ludy azjatyckie oraz ci jarosze w Europie, którzy spożywają odpowiednie jadlo roślinne, stwierdzili, że białko roślinne daje więcej siły (choć jest tańsze), niż białko zwierzęce pochodzenia.

Tadeusz Lewicki.

HUMOR i SATYRA.

W sądzie.

Sędzia: Czy miała oskarżona do czynienia ze sądem?

Oskarżona: Owszem! Byłam raz zareszczona z woźnym sądowym.

Rada na zbiegowisko.

Zdejm czapkę, zacznij zbierać składki np. na L. O. P. P.; wszyscy momentalnie pociągają, nie wyłączając ciebie z zebraną gotówką.

W poclagu.

Zona: Przy oknie straszny przeciąg. Zamień się więc ze mną, mężusiu! Ty i tak masz już reumatyzm!

Na policji.

— Zgubiłem flaszkę rumu, czy może ją kto przyniósł, panie komisarzu?

— Flaszki niema, ale tu chrapie ten, który ją znalazł..

Zdarzenie.

Obcy: Zdarza się u was we wsi coś nadzwyczajnego?

Gospodarz: Owszem! Na drugi tydzień będziemy mieli zaćmienie słońca.

Też prawda.

— Proszę łaski pani o jakie stare spodnie!

— Na co wam? Czy te, które nosicie nie są stare?

Kto zapomniał

odnowić przedpłatę na „Dziennik Bydgoski“, może to uczynić jeszcze dziś w każdym urzędzie pocztowym.

MYDŁO PROSZEK BLASK SA NAJ LEPsze

ALINA PRUS-KRZEMIŃSKA.

Mój ogród.

W maleńkim sadzie, którego drzewa — t. zw. karłowate, z biegiem lat w olbrzymi powyrastały, niesamowite jakieś dzieła się historje.

Teraz — gdy wrzesień artysta zasiał z paletą farb, ażeby ukończyć zaczęte w sierpniu arcydzieło, ogród mój zaczyna w dziwnie popadać nastroje. Jakies wiosenne marzenia kołysze — jakieś, niekiedy realizujące się nawet pomysły miewa w snach na jawie.

Wydało się, że jabłko o koralowych liściach, pięści świeżo rozkwitła, bladioróżowa gałązka, to znowu, że bez w kącie ogrodu, dawno zapomnianą przyjaźń z zofiją odnowił, że Jan truskawek od paru dni jakieś białe gwiazdeczki tuli wśród listowia, że w ciemnej runi dawno nie koszonego trawnika, ni stąd ni zowąd znalazła się kępa szerekolistnych kaczalców, i pewnego pięknego poranka zakwitła sobie, jak wśród łąki — kiedyś w kwietniu, w maju...

Może ogród mój, znużony falą upału, drzemie, i śni promienną młodość swoją, gdyż, o dziwo — dwa świętojańskie chocholiki skrzydlate błyszczały dziś wieczorem wśród kępy jesiennych, z łąki przesadzonych tu niezapominek...

A może to anioł dzieciństwa mego w jesiennym ogrodzie cuda stwarza?

Może... Przecież od kilku dni, w hamaku pod brzozi, szeleszcząc cicho, kołyszą się wraz ze mną i śmieją się przez ły, t. zw. „listy“ moje.

Lube, uciśnione kartki z owych czasów, kiedy maleńka rączka, w kolorowy ołówek uzbrojona, zaczęła stawiać szeregi liter, pomiędzy dwiema, jak skrepowana wola ciasnemi linijkami — i te z czasów późniejszych — gdy już wiosenny szczerp z ogrodu życia oznajmiał się pąkowiem uczuć, bogato, hojnie odpłacanych.

Związane błękitną, wypłowiałą wstążką, znalazłam „listy“ moje obok kilku pamiętek z lat dziecięcych, w sekretarzyku matki ubóstwianej.

Chowała je widocznie, jak się chowa rzecz drogocenne i bardzo kochane.

W sporej pace tej nie braknie chyba ani jednego szpargalka. Od samorzutnego momentu „do gwiazdki“ począwszy, przez lata pensjonarskich utrapień, tęsknot i radości, aż do rymowanego pożegnania z ukochanym domem, gdy mnie zabierał mąż, na inne — nieprzewidziane losy.

Z tego okresu jest także zwój listów — w różowej opasce, ale — tych czytać nie będę — nigdy.

Wracając do sprawy cudownych nastrojów w jesiennym ogrodzie, domownicy tłumaczą mi, że ulubiony zakątek w ten sposób rewanżuje stałość mych dla niego uczuć, że plańce w ten sposób dla moją wiarę niewzruszoną, niezamąconą nigdy pożądaniami, ani nawet tęsknotą do innych, piękniejszych ogrodów.

Mówią, że słuchając akordów co pod brzoziami dźwięczą cichuteńko, ogród mój — tej nucie wiosennej, dobytej z powijaka błękitnej wstęgi, wtóruje jak umie.

Może... Ale mnie się zdaje, że najbliższemu prawdy będzie przypuszczenie, dalekie od sentymentu i związku z muzyką mej duszy.

Wspomniałam już, że drzewa tego dziwnego sadu, „z karłów w olbrzymi powyrastały“.

Przeżyły męczarnie krepowania ich naturalnego rozwoju, ich dążenia ku górze, wzwyy — lata całe w bezruchu trwając — w rozkrzyżowaniu bolesnem na męczeńskiej kracie. Aż przyszedł czas, że krata zmurszała i więzy opadły. Opadły, zostawiając straszne blizny z werzniętych w żywe ciało powrozów i drutów. A potem...

Potem zaczął się okres pilnego ku górze szymbowania — radosnego pędu ku szczytom, hen — gdzie bukiętami kwiecica strojne, wicher je w ramiona brał — gdzie do Stwórcy dzięki czynnem mogły wznosić ręce...

Skończyło się bolesne oblamywanie młodych pędów — naga, wstrętna ciećka zasilana grzędą, ziolańmi porośla, a słodki dar wolnego drzewa — owoc rumianolicy, złoty, czy fioletowy, spada sam — kiedy chce i dla kogo...

Może więc owe przedziwne misterja w jesiennym ogrodzie, są raczej wynikiem duchowej siły „karłów“, w ten sposób wyrosłych ponad inne drzewa...

Kino Krystal
6.45, 8.50.

Dzisiaj w sobotę premiera
bardzo interesującego dramatu z życia
kańskiego, reżyserji genialnego Jamesa
z bogatą wystawą i pierwszorzędną
gwiazdą filmową p. t.
amery-
Jounga
uroczą
(29685)

Czarna Róża
(zdepiany kwiat)

W rolach gł.
uroczą Lya de Puty
Kenneth Harlan

Nadprogram:
Majnowszy tygodnik Gaumonta
Tegoroczne Dożynki w Spale

Amant wbrew woli „Gruba Kaśka”
zabawna kom. w 2 akt. komedia w 2 aktach
Całość 14 aktów.

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 29 września 1928 roku.

KALENDARZYK.

Dzisiaj: Michała Archanioła, Gudelji.
Jutro: Hieronima wyzn., Teresy.
Wschód słońca: godz. 5.58.
Zachód słońca: godz. 17.42.

DYŻUR NOCNY W APTEKACH.

Od poniedziałku 24 bm. do poniedziałku
1 października br. dyżurują:
1) Apteka pod Koroną, ul. Dworcowa.
2) Apteka pod Niedźwiedziem, ul. Niedź-
wiedzia.

Wypożyczalnia książek „Lektor”, ulica
Gdańska 141 otwarta codziennie od godziny
8 rano do 6 wieczór. Telefon 1739.

TEATR MIEJSKI.

Dzisiaj w sobotę po raz pierwszy ujrzy
światło kinkietów melodyjna i pełna zabawnych
sytuacji **opera komiczna** J. Straussa
p. t. „Noc w Wenecji”. Udział biorą najwy-
bitniejsze siły naszej operetki z p. Laskow-
skim na czele. Balet w wykonaniu pp. Gó-
reckiej, Morawskiego i corps de balletu za-
chwycać będzie we wszystkich trzech ak-
tach. Efektowną całość dopełnią nowe i
barwne kostjomy oraz dekoracje pendzla F.
Krassowskiego.

Jutro, w niedzielę po południu o godz. 4
po cenach niż. „**Bohaterowie**” Straussa ba-
wić będą satyrą, komicznymi sytuacjami i
piękną muzyką.

Wieczorem poraz drugi „**Noc w Wenecji**”.

Kipi znów w światku dziennikar-
skim. Chodzi o paszporta, względnie legi-
tymacje osobiste. Prasa warszawska,
nie wyemancypowana jeszcze duchowo
z pod carskiej tradycji, uważa je za
rzecz naturalną. Prasa innych zaborów
burzy się i wszelki przymus posiadania
dowodu osobistego uważa za barbarzyń-
stwo.

Jak w wielu sprawach, tak i tu racja
jest w pośrodku.

Dowód osobisty powinien mieć każ-
dy. Głupie są tylko racje, dla których
rząd do zaopatrywania się w nie zmu-
sza. Dowód osobisty powinien być o-
chroną i tarczą dla obywatela, a nie
służbę do szykanowania i maltretowa-
nia go. W tem cała rzecz.

Władze żądają od obywatela pa-
szportu przy każdej sposobności, a w re-
gule czynią to niepotrzebnie. Niedawne
to czasy, gdy jechało się koleją, a tu do
wagonu pakuje się jakiś dygnitarz-kon-
troler i nie legitymując się nikomu, sam
żąda od wszystkich pasażerów przedło-
żenia sobie legitymacji. Po jakiego to
było diabła, poco to denerwowanie pa-
sażerów i przerywanie im niekiedy i tak
nieszczęśliwego spoczynku?

Przyjedziesz do hotelu. Trzeba się
zameldować. Na to zgoda. Ale czemu
portjer hotelowy odbierze gościowi pa-
szport, zamyka go u siebie i jeszcze za
tę niepotrzebną manipulację 2 złote ka-
że sobie płacić?

To są idyotyczne wymysły jakiegoś
połamanego umysłowo i moralnie biu-
rokraty.

Z tem wszystkim dowód osobisty
dla obywatela jest niezbędny i każdy
taką urzędową legitymację nosić przy
sobie powinien.

Pomijamy takie wypadki, że ktoś na
poczcie lub w banku podejmuje pieni-
dże. Przecież na słowo nie uwierzy mu
żaden urzędnik, że on jest tą uprawnio-
ną do odbioru osobą. Musi się wylegi-
tymować i to rządowym dokumentem.

Gorsze są takie wypadki, gdy ktoś w
obcym mieście znajdzie się we fałszywej
pozycji, zostanie posądzony o jakieś
przestępstwo, lub list gończy za jakimś
zbrodniarzem fatalnym zbiegłym oko-
liczności co do rysopisu zgadza się z
wyglądem danej osoby. Cóż mają robić
władze bezpieczeństwa? Czy uwierzyć
tej osobie na słowo, że ona nie jest tym
ściganym zbrodniarzem, choć rysopis li-
stu gończego jest jakby z niej zdjęty!

Smutnie wyglądałyby nasze stosunki
bezpieczeństwa, gdyby władze z owczą
naiwnością każdemu wierzyły na słowo.
A tak dowód osobisty legitymuje go
wobec władz, i chroni od przykrych nie-
raz konsekwencji, jakie z podobnej sy-
tuacji wyniknąć mogą. Przecież policja
takiego niemogącego się wylegitymować
osobnika, musiałaby tak długo przetrzy-
mać, aż w jaki inny sposób jego iden-
tyczności nie stwierdzi.

Podobnych wypadków, gdzie legity-
macja staje się zbawieniem dla jej wła-
ściciela, możnaby wyliczyć dziesiątki i
setki.

Przeciwnicy dowodów osobistych wy-
taczają argument, że zbrodniarz taką le-
gitymację może sobie sfalszować, że o-
na dla władz nie jest zatem rękojmią
identyczności.

Racja i to. Ale policja powinna być
na tyle sprytną, aby fałszywe legity-
macje odróżniać od prawdziwych, ewtl.
połapać się na tem, czy oryginalna legi-
tymacja do legitymującego się nią oso-
bnika faktycznie należy.

Na podstawie powyższych wywodów
raz jeszcze powtarzamy, że legitymacja
osobista jest każdemu niezbędną. Chro-
ni ona obywatela przed wielu przykro-
ściami, a władzom ułatwia spełnienie
powinności. Byle władze swych upra-
wnień pod tym względem nie stosowały
w sposób głupi i dokuczliwy.
Zagadki i szarady.

— **Przypuszczalne ograniczenia w dostawie prądu elektrycznego.** Jak nam donosi elektrownia, w poniedziałek i we wtorek nastąpi remont maszyn, wobec czego uprasza się konsumentów prądu elektrycznego o jak najdalej idącą oszczędność w używaniu światła w powyższych dniach. Gdyby zaoszczędzenie światła nie okazało się dostateczne, zarząd elektrowni zmuszony będzie wzorem lat ubiegłych przerywać dostawę prądu dzielnicami.

— **Znany i zasłużony artysta scen polskich** Tadeusz Pol w Bydgoszczy, ul. Mazowiecka 40, udziela lekcji języka polskiego oraz dykcji i deklamacji. P. Pola polecamy Szan. Czytelnikom jako dzielnego i doświadzonego artystę.

— **Jubileusz pracy.** Dnia 1 października br. dzierżawca bufetu dworcowego Toruńskiego p. Maksymilian Henzel obchodzi 25-letni jubileusz pracy zawodowej, jako dzierżawca bufetów dworcowych. Na intencję dzierżawcy i jego rodziny odbędzie się dnia 1 października o godz. 8 uroczysta Msza św. w kościele św. Jakóba w Toruniu.

— **Pożegnalny koncert Kłobuckiego** — jutro w „Elisium”.

— **Benefis doskonałego humorysty** w Rursursie Kupieckiej. Dzisiaj w sobotę o 8 wieczorem odbędzie się benefis znakomitego recytatora-humorysty Jana Bayera. W wieczorze tym wezmą udział również zaproszeni artyści. P. Bayer zaś wystąpi z zupełnie nowym programem. W niedzielę dwa występy, o godz. 4-tej i 8-mej w wielkiej sali.

— **Zebrań Towarzystwa Pań Miłosierdzia** przy Farze, odbędzie się w poniedziałek 1-go w szpitalu św. Florjana.

— **Koncert na dochód bydgoskiego Komitetu Pomocy Naukowej dla Dziewcząt**, wspianolomyślnie ofiarowany przez p. Suchoświatową i p. Bergmana, odbędzie się dnia 4 października. Na zajmujący program złożą się utwory: Chopina, Moniuszki, Kazłowicza, Schuberta i nieznanego jeszcze u nas kompozytorki Słuszańskiej. Spodziewamy się, że wyborowy program, znane nazwiska Szan. Koncertantów, jakoteż szlachetny cel tej imprezy zgrupują w dniu 4. 10. w auli gimnazjum Kopernika całą Bydgoszcz.

— **Akademja na cześć pani Róży Bailly** w Gimnazjum Humanistycznym. Jutro w niedzielę dnia 30 września o godz. 5-tej po południu odbędzie się staraniem T-wa Przyjaciół Francji ku czci pani Róży Bailly, przybyłej z Paryża, akademja w Gimnazjum Humanistycznym przy ul. Grodzkiej. Na akademji wystąpi znana ze swych częstych doskonałych występów w Radjo Poznańskim śpiewaczka p. Irena Marja Felicka z całym szeregiem aryj i pieśni. W połowie października p. Felicka wystąpi z własnym koncertem. Akompanjować będzie p. radca Régamey.

Dnia 26 października staniami wszyscy jak jeden mąż na przeglądzie sił katolickich!

(s) Dzień święta Chrystusa-Króla i w bieżącym roku połączony będzie z manifestacją, zakrojoną na wielką miarę a mającą na celu przegląd sił katolickich. Szczególnie w obecnych czasach, kiedy przeróżne sekty tumanią niemądre jednostki, potrzebna jest taka rewja, aby pokazać światu, że szeregi katolików są niezliczone a wyznawcy świętej wiary dumni są z przynależności do swego Kościoła.

Bydgoszcz nie pozostanie w tyle za innymi miastami katolickiej Polski, to też cała ludność w dniu 26 października wylegnie na ulice i ogromnym pochodem da wyraz swym uczuciom religijnym.

Sprawę organizacji Dnia Katolickiego omawiano na wczorajszym posiedzeniu Ligi Katolickiej parafii św. Trójcy. Na zebraniu, które odbyło się w salce przy ul. Miedza, przewodniczył ks. proboszcz Skonieczny. Oprócz kilku księży, obecnych było wielu członków Ligi, wśród nich dużo z inteligencji. Ks. Gierszewski wygłosił ciekawy odczyt, w którym scharakteryzował działalność t. zw. badaczy pisma świętego oraz wykarzał niedorzeczność głoszonych przez nich haseł. Po dłuższej dyskusji na temat sekciarstwa przystąpiono do sprawy Dnia Katolickiego, poczem na wniosek p. prezesa Woźnego uchwalono rezolucję, zwróconą przeciw żydyfilstwu, przejawiającemu się w dekreтах rządu naszej przeciwchrześcijańskiej Polski.

Co do Dnia Katolickiego, to uchwalono go urządzić tak jak w ubiegłym roku, t. j. zorganizować pochód przez miasto a następnie w ogrodzie Patzera - Kocerki zwołać wszystkich na wielkie zebranie manifestacyjne. Do komitetu honorowego należą proboszczowie wszystkich parafii bydgoskich, starosta, prezydent miasta i prezes konferencji prezesów, do komitetu wykonawczego zaś ks. prob. Skonieczny jako delegat arcybiskupa i prezesi wszystkich miejscowych Kół Ligi Katolickiej. Komitetowi uchwalono daleko idące uprawnienia, pozostawiając mu wolną rękę. Zadaniem komitetu będzie m. in. zaapelowanie do obywateli Bydgoszczy, aby w pochodzie brali udział wszyscy, w szczególności zaś bez wyjątku wszystkie organizacje, również zawodowe. Co niedzielę prawie — jak słusznie zaznaczył prezes okręgowy Tow. Robotników Katolickich, p. Jan Cywiński — poświęca się jakieś sztandary, a gdy ich potrzeba na obchodach, jakoś ich nie wiadać.

Dzień Katolicki niewątpliwie uda się tym razem tak samo, jak w ubiegłym roku, do czego dążyć należy, ze względu na panoszące się zło i coraz to bezwstydniej głowę podnoszące sekciarstwo, które niesłusznie jest mniemania, że gorących katolików jest w Bydgoszczy mało.

Przywitanie Konopackiej.

Na zawody lekkoatletyczne w pięcioboju pań przyjeżdża mistrzyni olimpijska, Halina Konopacka z Warszawy. Przywitanie jej nastąpi dzisiaj, w sobotę o godz. 1.50 w południe na dworcu głównym.

— **Mistrzynią świata w rzucie dyskiem** przyjmować będzie na dworcu „Sokół Żeński” oraz Pomorski Związek Lekko-Aletryczny. Po przybyciu na dworcu, uda się Konopacka na odpoczynek do Hotelu pod Orłem. O godz. 3.30 zwiedzenie miasta, wieczorem o godz. 8-mej herbatka w Hotelu pod Orłem.

— **Rodzina Wojskowa** organizuje 3-go października (środa) dla swoich członków wycieczkę na Wystawę Ogrodniczą w Toruniu. Informacji udziela sekretariat Rodziny Wojskowej, ul. 3-go Maja nr. 24, od godz. 5-7 w poniedziałek i wtorek.

— **Szuka się świadka!** W czwartek w południe przy ul. Grodzkiej naprzeciw składu p. Szalli koń stojący w zaprzęgu ugryzł p. Kalinowską tak mocno w ramię, że ta z bólu upadła na ziemię. Przy wstawaniu pomocną jej była jakaś paniątka, którą p. Kalinowska prosi, aby jej podała swój adres na ul. Pomorską 42.

— **Wykłady na Kursie handlu drzewem i ziemiopłodami** oraz na **Kursie handlowo-administracyjnym** rozpoczną się w poniedziałek 1 października o godz. 5-tej po poł. w gmachu Liceum Handlowego przy ulicy Królowej Jadwigi 17.

— **Kursy naturalne i doksztalające** pod kierownictwem prof. Bieżanki, rozpoczęły się w szkole przy ul. Kordeckiego. Tamże przyjmuje się jeszcze zapisy codziennie wieczorem od godz. 6-tej do 9-tej.

— **Bacznosc Kioski inwalidzkiej** Torebki szczęścia odebrać można w niedzielę o godz. 1/8-mej w Strzelnicy.

— **Lekcji śpiewu** udziela profesorka Miejskiego Konserwatorium Muzycznego p. Eugenia Targońska przy ul. Świętojańskiej nr 22, III piętro. P. Targońska uczy najdoskonalszą metodą włoską, przygotowując do opery i estrady.

— **„Autotechnika”.** Dnia 1 października nastąpi otwarcie lokalu wystawowego przy ul. Hermana Frankego 1, firmy „Autotechnika” (właśc. Czesław Kabaciński), która to firma dotychczas mieściła się przy ulicy Sobieskiego 9. „Autotechnika” posiada przedstawicielstwo słynnych samochodów angielskich „Morris” oraz jest zaopatrzona w opony samochodowe wszystkich marek, części zamienne i różne akcesoria do samochodów. „Autotechnika” wyróżnia się rzetelną, szybką i fachową obsługą, dlatego zasługuje na zupełne zaufanie. Na nowej, rozszerzonej placówce szczęść jej Boże!

— Co pan redaktor mówi, że tępy brzytwy... Nu, co jest? Do tępy głowy należy się tępy brzytwy... Ja pana obrażałem? dlaczego? Ja powim tylko prawdy. Bo poczeba mieć bardzo tępy głowy, aby chwalić pana Więcek a przytem robić surowy krytyki na panu Żernicki i panu Kronenbergu. Ja sam rozumim, co pan Więcek zrobił dla Bydgoszczy kolosalny reklamy. Ale on ji zrobił z nogami na roweru. A pan Żernicki i pan Kronenberg zrobili nam jeszcze większy reklamy z głowem i na cały polski prasy. Niech pan weźmi gazety do ręki — każdy przyniosła sensacyjnego berychtu o naszym propagandy sztuki dla miasta. O panu Więcek pisali spokojnie i żymno, a o panu Żernicki i Kronenberg z gorącym unieszeniem. I dlatego im sze należał ich zarobku. Oni bardzi Bydgoszczy rozstawili od największy trąby, od najmocniejszego bęben. O panu Więcek za rok bedzi sze zapomnieć, a o ty dwa pamięci nie zaginie ani w szódme pokolenie. Pan Więcek to była reklamy na krótki mety, a z panem Żernicki i Kronenberg bedzi jeszcze szliedztwo i przewodu sądowego i wyroku i apelacji i egzekucji. O nich i o naszym Bydgoszczy wszystkie gazety będą jeszcze artykuły przynosić, my z ty historii bedziemy jeszcze mieli taki kolosalny reklamy jak wieży Babel — a pan żałuje, że oni dostali forsy na taki kolosalny dla nas imprezy?

Przy cierpieniach nerek, chorobach moczowych, petherza moczowego i dolnego odcinka kizek, naturalna woda gorzka „Franciszka-Józefa” łagodzi i usuwa szybko gwałtowne boleści przy wypróżnieniu. Doświadczenia szpitalne potwierdzają, że woda „Franciszka-Józefa” przez swoje łagodzące ból, działanie nadaje się również dobrze dla osób starszych jak i młodzieży, nawet przy częstym stosowaniu. 26603

Broń i amunicję

kupuje się najkorzystniej w firmie 17809 „Hubertus” Grodzka 16 narożnik Mostowej, telefon 652. Naprawa broni.

— **Osobiste.** Lekarz powiatowy na Bydgoszcz-miasto Dr. Władysław Ziętak wrócił z urlopu wypoczynkowego i z dniem 30-go września 1928 r. obejmuje urzędowanie w godzinach urzędowych od 3-tej do 5-tej po południu.

— **Zapisy pracowników na wyjazd do Francji.** Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy w Bydgoszczy (Grodzka 32) podaje do wiadomości zainteresowanych, że uskutecznia jeszcze do dnia 5 października 1928 r. zapisy następujących pracowników na wyjazd do Francji, a mianowicie: stolarzy, majsterów do rewolwerów powiatowych, palaczy, kowali do parowych młotów, walcowników i pomocników walc., odlewników maszynowych i ręcznych, robotników do fabryk metalurgicznych oraz górników i robotników do kopalni rudy żelaznej. Rekrutacja odbędzie się dnia 5 października br. Kandydaci winni w dniu rekrutacji wykazać się przed komisją następującymi dokumentami: 1) dowodem osobistym (tożsamości); 2) świadectwami wojskowymi (roczniki do lat 23 zezwoleniem Powiatowej Komendy Uzupelnień) i 3) świadectwami zwolnienia z pracy.

— **Z sokolą werwą i animuszem!** Brac sokoła Wilczak-Okole daje na zakończenie sezonu sportowego jeszcze raz okazję swoim sympatykom i członkom do beztrudnej i milej zabawy. Zapobiegliwi gospodarze „Sokolci” przygotowali program arcyobfity. Znakomite dekoracje, reflektory, rozmaite niespodzianki oraz muzyka „jazzband”, wszystko to uprzyjemni każdemu pobyt do rana. A zatem wszyscy, starzy i młodzi, spotkamy się w sobotę, dnia 6 października, na salach Kocerki!

— **Sekretariat Francuskich Kursów Rządowych**, w Gimn. Kopernika, otwarty codziennie od 6—8, przyjmuje zapisy na liczne miejsca wolne. Prowadzone kursy: wieczorne dla dorosłych — przygotowawczy, elementarny, średni i wyższy; oraz kursy dla dzieci i młodzieży szkolnej, według programu szkół średnich. — Oplata, zależnie od kursu, 4 zł i 5 zł miesięcznie.

— **Na gwiazdkę dla inwalidów, wdów i sierot** oddało Bractwo Strzeleckie z okazji okręgowego zjazdu całą imprezę rozrywkową. Niepogoda niestety przekreśliła powodzenie, tak że Związek Inwalidów zamiast zyskać na szlachetnej ofierze Kurkowego Bractwa Strzeleckiego — stracił. Szkodę można powetować, kupując w niedzielę i dni następne t. zw. torebki szczęścia, z których każda zawiera wygraną. Impreza, pełna niespodzianek miłych miała we wszystkich innych miastach kolosalne powodzenie. Należy się spodziewać, że i mieszkańcy Bydgoszczy poprą Związek Inwalidów, aby tą drogą umożliwić mu urządzenie gwiazdki dla wdów i sierot.

Podróż naokoło Bydgoszczy. Górą polski przemysł

— Dajcie mi święty spokój, nie pojadę... Mam już dość tego wałęsania się po świecie. Pragnę odpocząć...

Obruszyłem się, kiedy mnie znajomi zachęcali do odbycia nowej podróży. Dałem się jednak namówić, dowiedziawszy się, że nie do Finlandji, lecz wcale nie daleko, bo tylko za miasto, w najbliższe okolice Bydgoszczy się wybieramy. Zresztą dziennikarz nigdy nie odpoczywa, chyba w grobie...

Więc jedziemy. Najpierw **ulicą Gdańską**. Obcy jakiś szofer (nie nasza redakcyjna Myszka, ani ten drugi, co się nazywa Kotek) przystanął na chwilę, aby nabrać benzyny — na zapas.

— Bo to wiedzieć nie można, gdy z panami jadę, sto czy pięćset kilometrów? Rozmaicie się płaci w drodze... (Oczywiście miał benzynę na myśli, bo ja z zasady nie płacę).

Przeglądając się na czerwono pomalowanej, pewno aby lepiej podpadała, **stacji benzynowej** — jest ich kilka w mieście — pomyślałem, ile też te „budowle podziemne” magistratowi dochodu przynoszą. Rocznie przeszło **dziesięć tysięcy złotych!**

Za miastem, niedaleko **Osielska**, ktoś wskazuje palcem na nędzne lepianki w polu, jakieś nory, szafasy sklecone z desek, daszki wsparte na drągach, bez ścian.

— Oto polska **reforma rolna!**

Dają ludziom ziemię a nie dają kredytów na budowę. Wstyd na to patrzeć. Tysiące ludzi czekają na ziemię jako tako zagospodarowaną i budynki po Niemcach, lecz **rząd narazie likwidację wstrzymał!** powiadają,

Droga do majątku musi być wysłana reklamą.

A niema skuteczniejszej reklamy jak inseraty w kalendarzu „Dziennika Bydgoskiego” na rok 1929.

Bydgoszcz, 29 września.

Kto w Ameryce wkłada do interesu 100 000 dolarów, ten z tej sumy przeznaczając 50 000 na towary i na urządzenie, a drugie 50 000 na reklamę. Bo co mu z najlepszego i najtańszego towaru, jeżeli publiczność o nim nie wie?

Wśród naszego kupiectwa ta mądra choć prosta zasada nie może się jakoś przyjąć. Reklamą u nas jest zawsze na ostatnim miejscu. Nie doceniają jej, jak tylu innych doniosłych w handlu czynników.

A otwiera się właśnie dla naszego handlu i przemysłu pole do niezmiernie rozległej i wydatnej w plon reklamowy.

W grudniu opuści prasę nasz ilustrowany Kalendarz na rok 1929, który **bezpłatnie** otrzymają wszyscy czytelnicy „Dziennika Bydgoskiego” (Bydgoszcz), „Nowego Kurjera” (Poznań) i „Gazety Gdańskiej” (Gdańsk).

Ogólny nakład tego kalendarza wyniesie zatem 60—70 000 egzemplarzy.

Jeżeli zaś zważymy, że taki kalendarz chodzi przez cały rok z rąk do rąk, to śmiało przyjąć można, że czyta go kilka milionów ludzi.

Cóż za wspaniała perspektywa dla tych, którzy pragną polecić swój towar, zwrócić uwagę na jego cenę i zalety!

Przecież każdy grosz włożony w taką reklamę, musi się stokrotnie i tysiąc-krotnie wrócić!

Czytać i bawić się będą tym kalendarzem wszystkie warstwy społeczeństwa.

Niema artykułu handlowego, któryby tam nie znalazł chętnych nabywców lub klientów.

Ale kupiec czy przemysłowiec musi wołać głosem wielkim: **jestem i dobry towar najtaniej sprzedaje!**

Kto siędzie za ladą swego interesu i czekać będzie aż mu wystawione w oknie towary ściagną klientów, ten jest żywcem pogrzebany.

Ta idylla dawno już minęła!

Inseraty, o ile miejsce starczy, przyjmuje administracja „Dziennika Bydgoskiego”.

Uroczyste otwarcie kursu Wychowania Fizycznego

odbędzie się jak już donosiliśmy nieodwołalnie w poniedziałek, 1 października r. punktualnie o godz. 18,30 w Miejskim Gimnazjum im. M. Kopernika (plac Kochanowskiego). Wszyscy zgłoszeni na powyższy kurs winni stawić się w komplecie o godz. 18,20. Nieobecni kandydaci nieusprawiedliwieni zostaną z listy skreśleni. Po uroczystym otwarciu nastąpi pierwszy wykład, wobec czego uczestnicy kursu winni zaopatrzyć się w potrzebne materiały piśmienne (zeszyty i ołówki). Co do stroju ćwiczebnego sprawa ta omówiona zostanie na pierwszym wykładzie.

Świtala, rada miejska.

Jutro święto Sokola Konnego!

Przypominamy druhom — Sokolom i sympatykom Sokolstwa, że najmłodsze, a jednak niezwykle żywotne gniazdo bydgoskie, Sokół konny, obchodzić będzie w niedzielę, 30 bm. **uroczystość poświęcenia sztandaru.** Zbiórka w ogrodzie Patzera przy ulicy św. Trójcy rano o godz. 9½, skąd ruszy pochód do kościoła garnizonowego. W południe defilada na placu Wolności, następnie uroczyste posiedzenie i wspólny obiad w lokalach p. Kocerki. Po południu popisy gimnastyczne i zabawa.

Atrakcją zabawy będą nadzwyczaj sympatyczne popisy druha Chatki z

Poznania z 10-letnim synkiem, jak niżej popisy wieczorne przy ogniach sztucznych.

Oprócz wszystkich gniazd bydgoskich i pokrewnych towarzystw, jak Powstańcy i Wojacy, Halerczy i Podoficerowie Rezerwy zgłosiły swój udział **drużyny konnych sokolów z Grudziądza i Torunia.**

Zarząd Sokola Konnego w osobach prezesa red. Sokolowskiego, sekretarza Kurczewskiego i zastępcy nac. Głazka bierze udział w powitaniu mistrzyni świata **Haliny Konopackiej**, zapraszając ją na chrestną sztandaru.

Regaty na Brdzie

w niedzielę 30 b. m.
o godzinie 2³⁰ po południu.

15 biegów - Koncert

Meta — Most Bernardyński.
Wstęp 50 gr. (26180)

Święty Michał.

Święty Michał jest patronem Małopolski wschodniej. Dużo tam jest Michałów i dzień ten bywa obchodzony na małopolskich kresach jako uroczyste święto.

Imieniny panów Michałów wyprawia się hucznie i dostatnio. Zasadniczą podstawą na takich imieninach jest gość! Tej w dzień św. Michała wogóle nie brak w żadnym domu, który stać na to. Szkoda tylko, że tych dostatnich domów jest coraz mniej... coraz mniej. Ludziska się z tego smucą, ale gości mają uciechę. Nie idą tak masowo pod nóż, jak dawniej.

U nas imię Michał mniej jest rozpowszechnione. Wprawdzie piękną to jest rzeczka, mieć za patrona archanioła z mieczem ognistym w dłoni, ale rodziciele nasi wołają trwać przy tradycyjnych Stefanach, Józefach i Janach. Chybaby noworodek sam pragnął należeć do archanielskiej familji, gdyby... gdyby przy chrzcie św. miał co do gaudania.

Wśród obywateli Bydgoszczy jest jeden wybitny — najwybitniejszy — człowiek, który to imię nosi. Jest nim inż. p. Michał Lempicki, nasz cenny współpracownik, głęboki myśliciel, znakomity znawca spraw gospodarczych, człowiek o gołęmbiu sercu a lwiej duszy, nieustraszonego bojownika o lepsze jutro naszej Ojczyzny.

P. Michał Lempicki, bawiąc w lecie w Krynicy, zaziębił się i począł trochę niedomagać. Na szczęście ta niedyspozycja — w myśl onegdajszych życzeń poety Zbierzchowskiego — przemija, i nasz dzisiejszy solenizant z dnia na dzień wraca do zdrowia.

Redakcja nasza dostojnemu koledze swemu życzy tego zdrowia ad multos... multissimos annos!

zamiar gmina wykupić i oddać do publicznego użytku. Dawno już trzeba to było uczynić. Rozbudowa miasta, wielki przemysł a brak komunikacji, jak to pogodzić...

W Czersku Polskim stanęliśmy o zmroku. Buchające ognie z **Wielkopolskiej Huty Szklanej** oświetlają drogę. Widać, że się znowu coś buduje. Pan Pasikowski dba o robotników, buduje im domy. Opowiadają, choć właściciel to trzyma w tajemnicy, że obok fabrykacji butelek i różnej galanterji, huta jego znacznie niedługo wyrabiać **szkło do okien**, czyste jak kryształ! Będzie to **pierwsza tego rodzaju huta w Polsce!** Pan Bóg łaskaw na Mazury, to może i Pasikowskiemu poszczęści.

Jak zaczęliśmy zaglądać w szkło, to naprawdę... przejrzelśmy, iż już dawno biblijny kur zapiał i trzeba nam wracać. Ale gdzie? Do jakiej innej fabryki... oczyścić się z kurzu.

Oto jest! **Największa w Polsce fabryka szczetek — „Piabama”.** Pracownicy dyrektorzy i właściciele w jednej osobie, Hipolit Kończak, Waław Kończak i „arbiter elegantiarum” Heljodor Sikorski witają nas u proga, chętnie ofiarując szczotkę z najdroższego włosia końskiego. Zachęcają, abyśmy obejrzeli fabrykę.

— Powiedziecie nam wprawdzie, drodzy panowie, co ten bolszewicki, modny zresztą dziś skrót „Piabama” znaczy.

— Nazwa firmy przypomina trzy najważniejsze surowce, które z dalekich krain sprowadzamy. **Piasawa**, **Bassyna** i **Madagaskar**. Są to włókna i egzotyczne trawy zastępujące szczec i włosie.

Wspominając o „erzacach” nie wstydziłem się Pabiańczyk pokazać nam całe zwalę prawdziwej szczeciny polskiej i rosyjskiej,

korzeni ryżowych i kokosowych, fibru, i jak się te wszystkie rzeczy nazywają, a przy tym ogromne sterty zdrowej, suchej buczyny, którą się przerabia w ogromnych ilościach. Wermistrz p. Męclewski na przykładach i stu kilkudziesięciu wzorach objaśnia, jak bardzo **szczotkarstwo jest rozgałęzione.** Maszyny najnowszej konstrukcji, nabyte na targach lipskich, cyrkularki, heblarki, taśmówki, wiertarki, tokarki i szlifierki przygotowują oprawy i spodki. Specjalne świdry robią w tych deseczkach dziurki. Wykwalifikowani pracownicy akordowi robią do 30.000 dziurek dziennie; na śpieszne, masowe zamówienia dla armji jest osobna maszyna, która w 8 godzinach automatycznie zrobi wam 120.000 dziurek! Robotnicy najchętniejby swego groźnego rywala porabali w kawaly. Gotowe deseczki napycha się włosiem, znowu maszynowo, i to tak mocno, że kolega Mickiewicz, próbując swej siły, rękaw sobie wyrwał, a — włosie zostało, ku uciesze szczerzącej zęby dziewczyny, która napychała. Przeważnie pracują tu dziewczęta. Ogółem jest 150 ludzi. Wielki, nowoczesny to zakład. Od szczoteczki do zębów do wyciercy do armat — wszystko u Kończaka dostaniesz, podobnie jak u Wannamakera w New Jorku — igłę i fortepian. Nowością w Polsce a również specjalnością „Piabamy” są szczotki ze stali do skrobania rdzy. Oh, jakby taka łaskotka niejednemu się przydała! Miałyby ślady...

I któżby pomyślał, że Bydgoszcz ma tak pięknie rozwijający się przemysł. Do Włoch, do Francji i do kolonij afrykańskich „Piabama” dziś eksportuje, a swoi o tem nie wiedzą. Naprawdę, za grosz sprowadzać z zagranicy nie potrzebujemy, chyba tylko surowce.

— **Ostre strzelanie bojowe.** 61 pp. Wlkp. przeprowadza w dniach 1 i 3 października br. ostre strzelanie bojowe na strzelnicę bojowej 15 D. P. na placu ćwiczeń Jachcice. Drogi w tym kierunku będą strzeżone przez posterunki wojskowe.

— **Pierwsza polska fabryka maszyn do pisania w Bydgoszczy.** Przed kilku dniami pierwsze polskie maszyny do pisania, własnego systemu marki „Iskra”, opuściły fabrykę, będącą własnością p. Edmunda Krzezińskiego, przy ul. Malborskiej 15. Maszyny te okazały się bardzo dobre, polecamy zatem firmę naszym czytelnikom, tembardziej, iż w pierwszym rzędzie winniśmy popierać dobre wyroby krajowe.

— **Rządka okazja! Maszyna do szycia lub rower za 1 złoty!** Związek Inwalidów Wojennych R. P. Koło Bydgoszcz urządza w naszym mieście od dnia 30 bm. począwszy imprezę dochodową w formie sprzedaży ulicznej „premjowanych torebek szczęścia” w cenie po 1 zł. za sztukę. Na wygrane przeznaczone są rowery, maszyny do szycia, patefony, radjoaparaty, losy loterii państwowej, dolarówki, zegarki, kozetki, kołdry, dywany, walizki, serwisy, plenery, materjały, artykuły spożywcze, piśmiennie, kosmetyczne itp. Nadmienić musimy, że każda „torebka szczęścia” posiada bon na niespodziankę, które będą wydawane w lokalu Strzelnicy przy ul. Toruńskiej 175. Liczymy, że szeroki ogół naszego społeczeństwa poprze tak wzniosły cel, a tym samym pomoże tym, co swego czasu stanęli w obronie Ojczyzny, postradali zdrowie, stali się inwalidami, niezdolnymi do pracy a obecnie w większości znajdują się w skrajnej nędzy i niedostatku.

— **O spokój nocny.** Mieszkańcy ulic Hetmańskiej, Świętojańskiej, Szczecińskiej i Pomorskiej, uskarżają się, że bardzo często niepokojeni są nocnymi awanturami, bójkami, oraz krzykami, wywoływanymi przez pijaków i kobiety lekkich obyczajów, przebywających do późnej nocy w sąsiednich restauracjach. Awantury są tak głośne, że często policja musi interwenjować, aby uspokoić awanturujących się osobników.

ZE SPORTU.

Feliks Włęcek i I. Drużyna Polonii w Łodzi.

Na niedzielę, dnia 30 bm. wyjeżdżają do Łodzi mistrz Polski I. Biegu dookoła Polski p. Feliks Włęcek, będąc gościem S. S. Union Łódź, którzy w tym dniu urządzają zawody kolarskie. Drużyna Polonii natomiast wyjeżdża na międzyokręgowe zawody o mistrzostwo Polski kl. A. i o wejście do Ligi, gdzie bronić będzie okręg pomorski. Walczyć będą ze znaną w Polsce drużyną Łódzkiego Tow. Sport. Gimn.-sportowa Bydgoszcz zwycięży im zwycięstwa.

I. Kaszubja — I. Gwiazda.

Wyżej wspomniane kluby staną jutro, dnia 30 bm. do meczu o mistrzostwo klasy B. W meczu drużyny spotkają się poraz pierwszy. Zaznaczyć należy, że będzie to mecz interesujący, zatem wszyscy na boisko do Stadionu Miejskiego o godz. 15-tej. Przedmecz o 13.30 — II. Gwiazda — III. Polonja.

Sokoli Okręgu V-go.

Celem wzięcia udziału w uroczystości poświęcenia sztandaru gniazda XII. Sokoła Konnego, zbiórka wszystkich towarzystw z sztandarami w niedzielę, dnia 30 bm. o godzinie 9.30 w ogrodzie Kocerkki (Patzera).

Przewodnictwo Okręgu V.

Bacność! Zeński Sokół!

W sobotę, dnia 29 bm. o godz. 13.45 po południu oficjalne przyjęcie na dworcu mistrzyni świata p. Haliny Konopackiej. Upraszają się wszystkie drużyny o stawienie się w stroju sokolim.

W niedzielę, dnia 30 bm. bierze gremjalny udział w uroczystości poświęcenia sztandaru gniazda XII. Sokoła Konnego. Zbiórka wszystkich druhen o godz. 9.30 w ogrodzie Kocerkki (Patzera).

W środę, dnia 3 października br. o godzinie 7.30 wieczorem w Resursie Kupieckiej plenarne zebranie. Referat wygłosi p. d-rowa Dobrowolska. Obecność wszystkich druhen jako i sympatyków Zeńskiego Sokola bardzo pożądana.

W piątek, dnia 5. 10. br. lekcja ćwiczeń senjorek Zeńskiego Sokola o godz. 7-mej w gimnazjum Klasycznym, przy ulicy Krajskiej.

Przed niedzielnymi regatami na Brdzie.

**Bydgoszcz przoduje w sporcie wioślarskim!
Program niedzielnych regat.**

Z okazji uroczystości zamknięcia sezonu w bydgoskim ośrodku wioślarskim, w niedzielę, 30 września rb. odbędą się na Brdzie pierwsze wielkie regaty międzyklubowe. Niedzielne regaty wioślarskie na Brdzie zgromadzą zapewne rekordową ilość publiczności, która w ten sposób zadokumentuje swę zainteresowanie się sportem wioślarskim, który przyniósł nam tyle radosnych chwil w czasie igrzysk olimpijskich w Amsterdamie. Mimo, że regaty noszą charakter lokalny, o poziom ich sportowy nie należy się obawiać.

Podobnie jak w latach ubiegłych zajęła Bydgoszcz pod względem odniesionych zwycięstw również w tym roku przodujące stanowisko w sporcie wioślarskim, zdobywając na regatach w Warszawie i w Bydgoszczy piękne sukcesy. Do największych jednak sukcesów zaliczyć sobie może Bydgoszcz wspaniałe wyniki czwórki Bydgoskiego Towarzystwa Wioślarskiego na Olimpiadzie w Amsterdamie, dzięki którym to wynikiem przyniósł nam, że sport wioślarski pod względem kwalifikacji międzynarodowych stanął w Polsce na pierwszym miejscu. Zaś **triunf wiołarzy bydgoskich na arenie światowej, był i jest najlepszą propagandą Bydgoszczy!**

Program regat przewiduje 15 biegów, ob-sadzonych przez Bydg. Tow. Wioślarskie,

Klub Wioślarski „Gryf”, Bydgoski Klub Wioślarek, Chelmżyńskie Tow. Wioślarskie Chelmska i wszystkie miejscowe gimnazjalne kluby wioślarskie, a więc „Brda”, „Wisła” i „Kopernik”. Najliczniej obsadziło biegi naturalnie Bydgoskie Tow. Wioślarskie. Również Klub Wioślarski „Gryf”, który wykazał w roku bieżącym piękne rezultaty swej intensywnej pracy, zgłosił najlepsze swoje osady. Atrakcją dla obywatelstwa będą bez wątpienia biegi pań, które zapowiadają się nadzwyczaj ciekawie. Podkreślić należy tutaj dużą żywotność, którą nasz miejscowy Klub Wioślarek pod każdym względem okazuje.

Regaty rozpoczną się o godz. 14.30. Meta znajduje się na przystani Bydgoskiego Klubu Wioślarskiego obok mostu Bernardyńskiego. Organizacja regat stanie na bardzo wysokim poziomie, gdyż Bydgoskie Tow. Wioślarskie, które przeprowadzi organizację, zastosuje kilka udoskonaleń z Olimpiady Amsterdamskiej.

Regaty odbędą się pod firmą Bydgoskiego Komitetu Towarzystw Wioślarskich. Dowiadujemy się, że Komitet ten zaprosił na regaty również naszą mistrzynię olimpijską, p. Helenę Konopacką, która z okazji pobytu swego w Bydgoszczy nie omieszka uczestniczyć również w regatach.

Najpilniejsze zadania Sokolstwa na Pomorzu.

Przewodnictwo Dzielnicy Pomorskiej Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokol” w Polsce od czasu, kiedy przeniosło swą siedzibę do Grudziądza, jest bardzo czynne. Co poniedziałek odbywają się zebrania Przewodnictwa we własnym, bardzo gustownie urządzonej sekretarjacie, który mieści się przy ulicy 3 Maja 10, telefon 856.

Na zebraniach uchwała się bardzo wiele żywotnych spraw, które gniazdom podaje się do wiadomości przez osobne, w tym celu perjodycznie wydawane komunikaty.

Dla informacji ogólnej wszystkich członków Sokola na Pomorzu, podajemy poniżej najważniejsze uchwały:

1) Sokolstwo polskie zabiera się intensywnie do uprawiania przysposobienia wojskowego. W tym celu tworzyć winny gniazda sokole „Stałe Drużyny Sokole” t. j. drużyny po 13 ludzi, a w większych ośrodkach utworzyć można pluton lub kompanje.

Na Dzielnicę Pomorską mianowano inspektorem Stałych Drużyn Sokolich dh. Zbigniewa Czarnotę-Bojarskiego, kapitana rezerwy.

Przewodnictwo żąda, aby P. W. wszystkie gniazda uprawiały i przystąpiły jak najszybciej do tworzenia wspomnianych oddziałów S. D. S.

W takich ośrodkach jak: Bydgoszcz, Toruń i Grudziądz powstaną niebawem sokole kompanje p. w.

2) Drugą z bardzo pilnych spraw, to zorganizowanie Sokolów.

Przy wszystkich gniazdach powinien być oddział żeński z wydziałem swym na czele.

W miastach powiatowych i, gdzie stonki na to pozwalają, trzeba zakładać samodzielne gniazda żeńskie.

Dotąd utworzono w następujących miejscowościach takie gniazda: w Grudziądzu, w Bydgoszczy, w Witoldowie i w Toruniu.

Przewodniczącą Dzielnicowego Wydziału Sokolów jest dh. Teodora Majowa, która zajmuje się szczerze zorganizowaniem ruchu Sokolów i na życzenie gniazd wyjeżdża chętnie z referatami.

Do gniazd i oddziałów żeńskich należą winny przede wszystkim żony sokolów, a jako drużyny starsze winne spełniać opiekę nad młodzieżą i drużnami ćwiczącymi.

3) **Wszchełowiński Złot Sokolów.** W roku przyszłym, podczas Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, odbędzie się Wszchełowiński Złot Sokolów. Będzie to olbrzymia manifestacja sokola i narodowa Sokół bowiem oddany jest naszej sprawie narodowej i jej służy w myśl dewizy „Bóg i Ojczyzna”.

Sokolstwu nie wystarcza, że podczas zlotu będzie wielki czy wspaniały pochód. Sokolstwo idzie przez występ tysięcy sokolów na boisku w ćwiczeniach wolnych pokazać właśnie swą siłę fizyczną i moralną.

Aby to się stało, musi każdy sokół przygotować się i stanąć w szeregu na lekcji ćwiczeń złotych.

Niechaj wszystkim posłuży to za przykład, że na ćwiczeniach w Grudziądzu stają starsi wyżej lat 40.

Czyż ten piękny przykład nie powinien zachęcić wszystkich sokolów do punktualnego uczęszczania na ćwiczenia, aby na Złocie Wszchełowińskim Dzielnicą naszą mogła stawić conajmniej 2000 druhen i 1500 druhen!

Przewodnictwo Dzielnicy nie wyśle do Poznania na Złot tych, którzy nie wezmą udziału w ćwiczeniach wolnych i którzy nie będą dostatecznie przygotowani do tych ćwiczeń. Każdy musi mieć strój ćwiczebny, długie trykotowe spodnie granatowe i przepisową koszulkę.

Przewodnictwo podzieliło Dzielnicę na 4 obwody i zamianowało odpowiednich komendantów obwodów, których zadaniem jest należyte przygotowanie, przydzielonych im drużyn do zlotu związkowego.

Apelujemy do całego społeczeństwa, aby usiłowanie Przewodnictwa Dzielnicy poparło i wstępowało w szeregi sokole. Niechaj wszyscy sokoli staną na ćwiczeniach złotych w ćwiczeniach wolnych, idąc za przykładem, jaki nam daje Grudziądz.

CO ŻELEM!

Przewodnictwo Dzielnicy Pomorskiej Związku Towarzystw Gimnast. „Sokol” w Polsce.

(—) Wł. Samoliński, (—) Bol. Makowski,
prezes. naczelnik.
(—) St. Kunz,
sekretarz.

Anodówki **Baterie**

Żądajcie

we wszystkich składach elektrotechnicznych i radiowych, niezrównanych jakości

baterji anodowych

baterjok do lamp elektrycznych i kieszonkowych, latarek, elementów marki

„TYTAN”

Latarki **Elementy**

Jan

Jan Furduga
donosi:

Targowiste, 28 września.

Szanowna Redakcjo! Wybieramy się do tej Warszawy jak spać za morze. Już z dziesięć razy Dziadek zakomenderował: Jacuś, pakuj bebechy! a potem jednak nie chciało mu się z tej dziury wywandrować. Cały dzień szpacyruje po ogrodzie i kurzy doskonale rumunosi, to mu się ta nie spieszy do Belwederu, gdzie przecie zaraz różne jedynkowe patrijoty zaczną mu głowę zawracać.

— Dziadziu — rzekę ja wczoraj do niego — poco my tu się jeszcze balakamy? Przecie ja nie kura i ty także nie kwoka, i nie wysiedzisz tu nic, choćby Ci kto najbardziej rasowe jajo podłożył. Nie mogę powiedzieć, godnie nas te Rumuny przyjęły, ale jednak człowiek lepiej się czuje na belwederskim przypiecku. Tam ino świt, ledwo jedno oko otworzyłeś, przynieśli Ci „Głos Prawdy” do łóżka i czytając go obo my się cieszyli, że w tej Polsce tak się dobrze dzieje, jakby ją kto od Gdyni aż po Kołomyje miodem wysmarował. Na każdą niedzielę zawsze Ci gdzieś pomnik wystawili, od rana Bartel przyszedł i nabasował Ci powyżej nosa, co godzinę wychodziłeś na balkon do jakiejś kadrowki, coraz to przygnala sztafeta z adresem i taka była tam zawsze kadzidlana atmosfera, jak we Farze po wotywie. Ja wiem, Dziadziu, że Ty to wszystko nosem wciągał a innym wentylem wypuszczales, aleć zawsze dzień na takiej zabawie prędko zeszedł, i ani się opatrzyłeś, gdy Ci przyszedł wieczór buty zezuć i do łóżka położyć. Wracajmy tedy, Dziadziu, bo i to wiem, że tam naród z wielkim utęsknieniem na Ciebie czeka. I wróg i przyjaciel czują przez skórę, że Ty dziś dla Rzeczypospolitej jesteś niby ten stos pacierzowy, który ją trzyma i moc jej nadaje. Wrogów miałeś legion a gdzież dziś oni? Jeśli nie w Bebe, to siedzą cicho jak mysz pod miotłą i modlą się jeszcze za Twoje zdrowie, bo wiedzą, że bez Ciebie zrobiłby się w kraju gulasz, który wszystkim kością w gardle stanął.

— Tedy — powiada Dziadek po namyśle — jedziemy na pierwszego października, gdy moje pobory marszałkowskie wyfasują i na drogę forszę mieć będziemy. A kup też na, drogę tych rumuńskich papierosów, boć są one sto razy lepsze od naszych monopolowych śmieci, i schowaj je dobrze w auście, abyśmy na polskiej granicy cła od nich płacić nie musieli. Jestem ci ja patrijotą i niby po panu prezydencie drugą personą w kraju, ale nie lubię, aby mi celniki do kieszeni sięgały. Jak monopol zacznie pocziwie papierosy fabrykować zamiast tych śmierdołków, to juści, że tytoniu przez granicę więcej szwarcować nie będę.

Żydowska rewja mód w Bydgoszczy.
(Komunikat „Rozwoju”).

Jak się dowiadujemy, firma „Chic”, której właścicielką jest **Frajdla Kaczkowa**, przy ul. Gdańskiej, urządza w niedzielę dnia 30 bm. „rewję mód” w lokalu p. Wicherta (Stara Bydgoszcz).

Zainteresowanym donosimy, że firma „Chic” jest firmą żydowską. Społeczeństwo naszemu w myśl hasła „Swój do Swego” — nie wolno tuczyć żydów groszem polskim.

Podczas tej wystawy mężowie zaufania Tow. „Rozwój” będą fotografować tych wszystkich, którzy pospieszają na wystawę żydowską.

Fotografie szabegojów podamy do publicznej wiadomości.

Bernard Żmudziński,
sekretarz „Rozwoju”.

Bieg maratoński i 5-bój lekkoatletyczny pań o mistrzostwo Polski

w niedzielę 30 b. m. na boisku Szkoły Oficerskiej od godziny 13-ej do 17-ej.

Do pięcio-boju staje **Halina Konopacka.**

Szkoła rolnicza W. I. R. w Bydgoszczy.

Dyrekcja szkoły rolniczej W. I. R. w Bydgoszczy (ul. Nowodworska 50) donosi, iż w dniu 3 listopada br. o godzinie 8 rano rozpoczyna się nauka na kursach wyższym i niższym. Dzisiaj postępowemu gospodarzowi nie wystarczy tylko praktyka rolnicza lecz konieczność życiowa wymaga od rolnika uzupełnienia swych wiadomości zawodowych w szkołach rolniczych.

To zadanie wypełnia z najlepszymi wynikami, jak to rok rocznie przekonali się mogliśmy przy zakończeniu roku szkolnego podczas egzaminów tutejsza szkoła rolnicza W. I. R., gdzie oprócz fachowych wiadomości z zakresu uprawy roli i roślin, hodowli i żywienia inwentarza, nawożenia, uprawy łąk i pastwisk itp., zdobędzie młody rolnik umiejętność czytania i pisania w języku ojczystym i rachunków.

Dlatego mając teraz nasze polskie szkoły rolnicze, nie powinno być gospodarza, któryby nie posyłał swego syna przeznaczającego na rolnika do szkoły rolniczej po oświatę zawodową, która przyczyni się nie tylko do podniesienia kultury rolniczej ale i również tem semem do dobrobytu danego gospodarstwa oraz naszej ojczyzny.

Cesne za kurs wynosi 50 zł a przy wpisie należy uiścić na poczet tegoż 25 zł, przedłożyć metrykę urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne, świadectwo moralności od sołtysa lub księdza proboszcza.

Zgłoszenia przyjmuje oraz udziela bliższych informacji od godz. 9 do 14 w gmachu szkolnym dyrektor.

Z sali sądowej.

Kradzież powrotna.

Przed pierwszą izbą karną sądu okręgowego rozpatrywaną była sprawa Karola Kinasta vel Kossmana, lat 42, z Warszawy, oskarżonego o powrotną kradzież.

Kinast dnia 5 lipca br. w Bydgoszczy, skradł zegarmistrzowi p. Nowickiemu 5 pierścionków złotych, wysadzanych różnymi kamieniami drogocennymi. Sąd z uwagi na to, że Kinast ma już przeszło 40 kradzieży na sumieniu i był wielokrotnie karany, wymierzył mu karę 5 lat ciężkiego więzienia.

Również za kradzież z włamaniem, dokonaną w Bydgoszczy na szkole p. Oleszyńskiej i p. Czarneckiego, właściciela składu, skazany został na 14 miesięcy więzienia 18-letni Jan Falańczyk.

Ruch spółdzielczy.

Coraz więcej ruchliwości przejawia Towarzystwo Kredytowo-Oszczędnościowe w Bydgoszczy. Po zorganizowaniu przez władze T-wa w ubiegłym tygodniu zebrania informacyjnego, które cieszyło się wielką frekwencją obecnych, dziś wypada nam dać krótką wzmiankę o zorganizowaniu w dniu 28 bm. zebraniu sekcji propagandowo-oświatowej przy T-wie. Zadaniem sekcji ma być krzewienie idei oszczędnościowej i samopomocy-współdzielczości.

Do sekcji zaproszono członków T-wa i działaczy społecznych z miejscowego obywatelstwa. Zebranie sekcji odbyło się w lokalu p. Żółkiewicza przy udziale przeszło 20 osób. Przewodniczył p. P. Kozłowski — prezes Rady T-wa. Do prezydium sekcji zostali wybrani pp.: dyr. Wł. Weber — przewodniczący; A. Żółkiewicz — zastępca; P. Sowa — sekretarz; H. Włodek — sekretarz; i P. Konieczny — ławnik. Ponadto wyznaczono kierowników niektórych działów sekcji, kierownictwo których przypadło pp. red. St. Nowakowskiemu i P. Sowie. Oburządzenie kierownictwa innych działów pozostawiono na termin późniejszy. Uchwalono zaprosić do współpracy pp. dr. Kawczyńskiego, red. St. Pałaszewskiego, prof. St. Krasickiego, St. Tyborskiego i innych.

Jak widzimy T-wo Kredytowo-Oszczędnościowe w Bydgoszczy, przyczynia się do ożywienia ruchu gospodarczo-społecznego w naszym mieście. To też obowiązkiem całego społeczeństwa jest popierać rozwój T-wa przez zapisywanie się na jego członków.

Bydgoszcz, miasto zapisane złotymi literami w historii sportu polskiego — przypomni sobie tylko ostatnie zwycięstwo czwórki B. T. W. na Olimpiadzie i wspaniały wycieczny Feliksa Więcka w biegu kolarskim dookoła Polski — w tej Bydgoszczy rozegrają się, jakby w dowód uznania naszej pracy na niwie sportowej w dniu jutrzejszym dwa wielkie mistrzostwa Polski.

MARATON.

Poraz piąty czołowi zawodnicy z całej Polski walczyć będą na gigantycznej przestrzeni 42 klm. 195 mtr. o laur maratoński i o zaszczytny tytuł Mistrza Polski. Z rekordowej ilości zgłoszeń 28 biegaczy, nie możemy dzisiaj przewidzieć zwycięsców, bo zabrakło Freyera, zwycięcy maratonu w r. 1926—27. Kto będzie godnym jego zastępcą? Oto lista startujących:

1. Buczyński, Warszawianka, Warszawa.
2. Żelewicz 3 p. Saperów, Wilno.
3. Filc, Polonja, Warszawa.
4. Kaczmarczyk, Polonja, Warszawa.
5. Szelestowski, Polonja, Warszawa.
6. Idryan, Polonja, Warszawa.
7. Urbański, Związek Strzelecki, Łódź.
8. Wróblewski, Zw. Strzelecki, Łódź.
9. Walerysiak, Zw. Strzelecki, Łódź.
10. Sodała, Związek Strzelecki, Łódź.
11. Sikorski, Związek Strzelecki, Łódź.
12. Brzeziński, Zw. Strzelecki, Łódź.
13. Wawrzyn, Śląski Klub Sportowy, Katowice.
14. Książniakiewicz, Warta, Poznań.
15. Rzepka, Polonja, Bydgoszcz.
16. Orczykowski, Sokół V. Bydgoszcz.

Z ŻYCIA TOWARZYSTW.

Bydgoski Komitet Towarzystw Wioślarskich przypomina niedzielną uroczystość zamknięcia sezonu wioślarskiego w bydgoskim ośrodku wioślarskim i wzywa członków wszystkich miejscowych klubów do bezwzględnej stawiania się w mundurze galowym.

Tow. Powst. i Wojaków Bydgoszcz „Macierz”. Zebranie w poniedziałek 1 października o 7-ej wiecz. w lokalu Kocerkki, ul. Św. Trójcy. Zebranie zarządu o godz. 6-ej. Z powodu ważnych spraw, jak zjazd okręgowy oraz sprawa strzelania Towarzystwa, liczny udział członków pożądanym.

Związek Niższych Funkcjonariuszów i Prac. Państw. R. P., Koło Bydgoszcz. Roczne walne zebranie we wtorek 2 paźdz. o 7-ej wiecz. przy ul. Poznańskiej 20. Zebranie sekcyjne o godz. 6-ej.

S. M. P. Zorza. Oddział starszych i młodszych urzędników zebranie propagandowe w niedzielę o godz. 5-ej w sali p. Mellera, Plac Piastowski. Uprasza się o liczny udział także i rodziców.

Bydż. Klub Pływaków. Plenarne zebranie w poniedziałek dnia 1 października o godz. 7,30 w lokalu Domu Czeladzi przy ul. Zygmunta Augusta 8. Wykład kol. Grochowskiego i ustalenie treningu w basenie zimowym. Zebranie zarządu o 7-mej tamże.

O. P. Gwiazda. Schadzka informacyjna dziś o 7,30 wiecz. w biurze parafji. Po zbiórce treningu boksu.

K. S. „Hellas”. Dziś o 8-ej wiecz. u p. Bielawskiego przy ul. Szczecińskiej, schadzka informacyjna w sprawie wyjazdu niedzielnego. Komplet I i II druż. konieczny.

Bydgoski Klub Wioślarek. Zbiórka wszystkich członkiń w ubiorze galowym w niedzielę o godz. 8 rano na przystani Bydż. Tow. Wiośl. Stamtąd wymarsz do kościoła.

Sokół V Okole-Wilczak. Zawody gniazdowe drużyny żeńskiej i męskiej w niedzielę 30 bm. punkt. o godz. 7 rano na boisku Kocerkki. W uroczystości poświęć sztandaru Sokola konnego prosimy wziąć gremjalny udział. Zbiórka drużyny wraz z sztandarem w niedzielę 30 bm. o 9,15 w ogrodzie Kocerkki.

„Moniuszko”. Zebranie we wtorek 2 paźdz. w salce parafialnej przy kościele Św. Trójcy. Zebranie zarządu w poniedziałek o godz. 7.

Cech Fryzjerów i Perukarzy. Posiedzenie kwartalne w poniedziałek 1. 10. br. w „Ognisku”, o godz. 18,30. Wpis uczni o godz. 19,15.

Tow. śpiewu „Lutnia”. W poniedziałek 1 paźdz. zebranie zarządu w lokalu przy ul. Jana Kazimierza 5. Zebranie plenarne we wtorek.

17. Świgoński, Sokół V. Bydgoszcz.
18. Jaruszewski, Sokół V. Bydgoszcz.
19. Kamieniarz, Unja, Solec Kujawski.
20. Ławniczak, Unja, Solec Kujawski.
21. Baumgart, Sokół IV. Bydgoszcz.
22. Skowroński, Sokół III. Bydgoszcz.
23. Dondolewski, Grudziądzki Kl. Sport.
24. Kustosz, Grudziądzki Kl. Sportowy.
25. Pokorski, Grudziądzki Kl. Sportowy.
26. Kołodziej, Stadjon, Królewska Huta.
27. Nowakowski, Warta, Poznań.
28. Rogowski, Policyjny Klub Sportowy.

PIĘCIOBÓJ PAŃ.

Punktem ciężkości tego pięcioboju kobiecego jest udział naszej mistrzyni i rekordzistki olimpijskiej w rzucie dyskiem, Haliny Konopackiej.

Poza p. Konopacką startującą w jutrzejszym pięcioboju niemniej dzielne Polki; wymieniamy tutaj wszystkie:

1. Konopacka, AZS., Warszawa.
2. Wojnarowska, AZS., Warszawa.
3. Hulanicza, Sokół Grażyna, Warsz.
4. Grabicka, Sokół Grażyna, Warszawa.
5. Lubecka, Sokół Grażyna, Warszawa.
6. Kobielska, Polonja, Warszawa.
7. Lonka, Cracovia, Kraków.
8. Jasna, Cracovia, Kraków.
9. Dobrzycka, Cracovia, Kraków.
10. Czerska, Cracovia, Kraków.
12. Rytłówna, Ł. K. S., Łódź.
13. Freiwaldówna, Makkabi, Kraków.
13. Lanżanka, AZS., Poznań.
14. Rysyówna, AZS., Poznań.
15. Musielewska, Warta, Poznań.
16. Gędziowska, T. K. S., Toruń.
17. Korzeniowska, Gryf, Toruń.
18. Ewówna, St. K. S., Starogard.
19. Donajówna, Sokół XI., Bydgoszcz.

Sokół XII konny zarządza zbiórkę w niedzielę 30 bm. o godz. 6-ej rano w ogrodzie Kocerkki. Wszyscy druhowie z szablamii, komplett! Klub wioślarski „Gryf”. Z okazji uroczystości zamknięcia sezonu zbiórka wszystkich członków w niedzielę 30 bm. o 7,45 na przystani klubu. Ubiór galowy.

Związek Pracowników Kupieckich. Zebranie miesięczne odbędzie się w środę 3 października o godz. 8-ej wiecz. w hotelu Lengning. Na porządku obrad sprawa balu, który się odbędzie dnia 6 października oraz inne aktualne sprawy. „Halka”. Chór śpiewa dziś w sobotę o 5-ej po poł. w kościele Św. Wincentego à Paulo na Bielawkach, podczas ślubu drh. M.

Zw. Podol. Rez. Koło Bydgoszcz. Członkowie biorą gremjalny udział w niedzielę 30 bm. przy poświęceniu sztandaru Sokola konnego. Zbiórka o 9-ej w ogrodzie Kocerkki.

Kat. Tow. Robotników par. Św. Trójcy uprasza wszystkich członków, aby zechcieli przybyć w niedzielę w południe o godz. 12,30 do ogrodu p. Kocerkki (Patzer), celem wspólnej fotografii, która ma być umieszczona w kalendarzu parafjalnym na rok 1929.

Zebranie Kat. Tow. Robotników Polskich przy kościele farnym w niedzielę 30 bm. o 4-ej po poł. w Domu Katolickim. O liczne przybycie prosi zarząd.

PROGRAM W KINACH.

KRYSTAL. On pragnął rozpocząć nowe życie przy boku ukochanej, lecz zanim osiągnął ten cel, przeszli oboje kochankowie ciężkie próby życiowe. Prosty temat, ale tak realnie ujęty, że film p. t. „Czarna Róża”, pełen przemyślenia obok prawdy życiowej, uważać należy za doskonały. W głównych rolach demonstracyjna, lecz urocza Lya de Putty i Harlan. Nadprogram dwie farsy niezmiernie wesołe i tygodnik.

NOWOŚCI. Wspaniały podwójny program „Venus w Wenecji” i „Przyjaciel domu”, cieszy się w zupełności zasłużonym powodzeniem. Udział sławnych artystów, to dostateczny dowód wartości tych filmów.

MARYSIENKA. Wyświetlany dramat kochających się dusz p. t. „Cesarski strzelec”, zdobył sobie należne uznanie publiczności. Miła akcja przenosi widza z zamczyska na pola walk wojennych i odwrotnie. Igo Sym w roli cesarskiego strzelca oraz partnera serdecznych procesów, na długo pozostanie w pamięci byłowalców „Marysienki”.

CORSO. Wzruszający dramat miłości, odwagi i bohaterstwa p. t. „Apasze meksykańscy” (Piraci pustyni). Nadprogram farsa p. t. „Mozz III w opalach”. Razem 12 aktów. Początek dziś 6,45, w niedzielę 2,45.

PODZIĘKOWANIE.

Za okazane nam liczne dowody sympatii i życzenia w dniu naszych srebrnych godów, a w szczególności Wydawnictwu „Dziennika Bydgoskiego”, zacnym kolegom z redakcji i drukarni oraz przyjaciółom za cenne upominki składamy serdeczne podziękowanie.

Wincentystwo Sławińscy.

Bydgoszcz, 29. 9. 1928 r.

Komorne za październik, listopad i grudzień 1928 r.

Komorne podstawowe z 1 czerwca 1914 r. w markach niem.	Kant. I. Pokój z kuchnią lub sam pokój sama kuchnia	Kant. II. 2-3 pokoiów okate hanli z swiad. orzem. IV. kat. prac. rzemieśn. z swiad. orzem. VIII kat. oraz inne pomieszcz.	Kant. III. 4-6 pokoiów pom eszczenia zajęte przez zareestr. zakł. nank. i wychow. lok. spoldz. roo. oraz związk. zaw. lokale prac. rzem. z swiad. orzem. VII kat.	Kant. IV. Skłapy (składy i inne pomieszc. handl. i przem. których roczne komorne nie przekraczało 1200 mkł. pensjonaty pracowni nie płatowane z mieszk. oraz od 7 pok. wzwvż	Kant. V. Słobov (słobiv) inne pomieszczenia handlowe i przemysłowe oraz hotele	Kat. VI. Budynki fabryczne i inne pomieszczenie w takich budynkach
mkn.	złote					
1 =	1,23	0,68	1,23	1,23	1,23	
2 =	2,46	1,35	2,46	2,46	2,46	
3 =	3,69	2,03	3,69	3,69	3,69	
4 =	4,92	2,71	4,92	4,92	4,92	
5 =	6,15	3,38	6,15	6,15	6,15	
6 =	7,38	4,06	7,38	7,38	7,38	
7 =	8,61	4,74	8,61	8,61	8,61	
8 =	9,84	5,41	9,84	9,84	9,84	
9 =	11,07	6,09	11,07	11,07	11,07	
10 =	12,30	6,77	12,30	12,30	12,30	
20 =	24,60	13,53	24,60	24,60	24,60	
30 =	36,90	20,30	36,90	36,90	36,90	
40 =	49,20	27,06	49,20	49,20	49,20	
50 =	61,50	33,83	61,50	61,50	61,50	
60 =	73,80	40,59	73,80	73,80	73,80	
70 =	86,10	47,36	86,10	86,10	86,10	
80 =	98,40	54,12	98,40	98,40	98,40	
90 =	110,70		110,70	110,70	110,70	
100 =	123,00		123,00	123,00	123,00	

UWAGA: Lokatorzy, których domy połączone z wodociągami gminnymi i kanalizacją gminną a tych urządzeń wodoc. i kanal. nie posiadają przedtem, opłacają za wodę i kanałowe bez względu na ilość pokoiów. Kat. I. opłaca za wodę, kanałowe i wywóz nieczystości kloacalnych.

B. Błażkiewicz,

Biuro dla spraw mieszkaniowych, sądowych, podatkowych i t. Stary Rynek 4.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Koronowo.

Nieszczęśliwy wypadek. Skutkiem nieszczęśliwego wypadku zmarła w ub. piątek 5-cio letnia Urszula Holkówna, córka dozorky wieziennego Bronisława Holki z Koronowa. Wypadek spowodowała oparta o wóz brona żelazna, która w chwili niespodziewanego ruszenia wozu obaliła się i uderzyła bawiącą się tamże dziewczynkę tak nieszczęśliwie w głowę że w kilka chwil potem, nie odzyskawszy przytomności.

Cenę chleba 3 funtowego zniżono z 85 na 80 groszy.

Na udar serca. Śp. Alojzy Ziętak, liczący lat 18, gorliwy członek zarządu miejsc. Stow. Katolickiej Młodzieży Męskiej „Promień” zmarł nagle w ub. tygodniu. Pogrzeb odbył się w ub. sobotę przy udziale miejsc. Stow. Młodzieży Męskiej, Cechu obywatelskiego i uczniów szkoły dokształcającej.

Bractwo Strzeleckie urządza w niedzielę, dnia 30. bm. po południu w Grabinie z okazji zakończenia tegorocznego sezonu strzelanie jesiennie o ordery i premje wartościowe. Podczas strzelania koncert, wieczorem zaś w sali Grabiny odbędzie się zabawa taneczna.

Łabiszyn.

„Dzień Dziecka”. Dla naszych grzecznych milusińskich zorganizował miejsc. komitet piękna uroczystość. Około 350 dzieci szkolnych brało w niej udział. Z dziedzińca szkolnego ruszył batalion działwy naszej z nauczycielami i kierownikiem p. Lorencem na czele przez ulicę miasta do parku miejskiego. Pogođa sprzyjała, to też rozpoczęto na łonie natury wesołą zabawę. Nastąpiły różne gry i ćwiczenia gimnastyczne starszych, które wypadły bardzo dobrze. Obficie obdarzono maluczkich różnymi słodyczkami, które oliarnie składało miejsc. obywatelstwo. Do parku przybyli również goście, m. in. zauważono ks. wik. Sroka, p. burm. Feigla. Nastąpiło zakończenie i ze śpiewem na ustach działwa powróciła na dziedzińcu szkoły. Po przemówieniu kierownika p. Lorenca zakończono uroczystość.

Z Towarzystwa Kupców. W ub. poniedziałek odbyło się zebranie kupców przy udziale 16 członków. Po zagajeniu przez prezesa p. Pochowskiego, odczytał protokół w zast. sekr. p. Rygielskiego p. Krajniak. Po czym przystąpiono do odczytania korespondencji bieżącej. Większą dyskusję zajęła sprawa wyborów do Izby Przemysłowo-Handlowej. Prezes zachęcał do gremjalnego udziału w wyborach, które odbędą się w Kcyni. Odczytano również zarządzenia w sprawie Monopolu Spirytusowego. Po skończonej dyskusji prezes solwował zebranie.

Przyjazd wielkiego humorysty. Na odbyć się mające w sezonie jesienno-zimowym występy komiczno-atrakcyjne, urządzone przez miejsc. Towarzystwo „Narcyz”, spodziewany jest przyjazd znanego polskiego humorysty Odrobińskiego. Repertuar będzie nader urozmaicony i niewątpliwie przyciągnie naszą publiczność. Nadmienić wypada, że pomysły ten głównie zawdzięczać należy p. Majchertowi. Pan O. przyjeżdża jako krewny (dalszy kuzyn) p. Majcherta.

Niesłychana bezczelność Niemca! Dnia 25. bm. w miejsc. sądzie powiatowym miało miejsce następujące zajście: w audytorjum obecny był niej. Wilhelm Lutze, rolnik z Juljanowa. W trakcie rozpraw, które toczyły się pod przewodnictwem sędziego p. Różalskiego, wszczął tenże awanturę, przerywając nahlalnie swemi patryjotycznymi uwagami tok rozpraw. Pomimo trzykrotnej uwagi przewodniczącego, aby Lutze zaniechał podobnych bredni, Niemiec unosił się coraz więcej, prowokując sąd. Na zarządzenie p. sędziego, aresztowano butnego Niemca i z miejsca odstawiono do więzienia sądu powiatowego w Inowrocławiu na trzydniowy areszt.

Kroszkowo.

Odmalowanie kościoła. Po długich latach doczekała się nasza parafia przeprowadzenia gruntownego remontu kościoła oraz odnowienia ołtarza i ławek. Prace malarskie wykonał p. Bolesław Jaras z Żnina. Wybudowano także w ostatnim roku na cmentarzu kościelnym nową kostnicę.

Z życia Towarzystwa Powstańców i Wojaków Pan Waclaw Pływaczki, członek naszego Towarzystwa, uzyskał w tym roku w Bydgoszczy nagrodę wędrowną za najlepsze strzelanie. W uznaniu zasług mianował zarząd naszego Towarzystwa ks. prob. Glaszela, jako założyciela i pierwszego prezesa, członkiem honorowym, wręczając mu odpowiedni dyplom.

Zmiana dzierżawców. Dzierżawę majątku Rzęskowo i Stanowiska objął od 1 września pan Borowski z Mogilna. Majątek Komorowo zaś z plantacjami owocu, własność Polskiego Komitetu z Warszawy, wzięł w dzierżawę pan Zborowski z Poznania.

Proces pornografistów w Chojnicach.

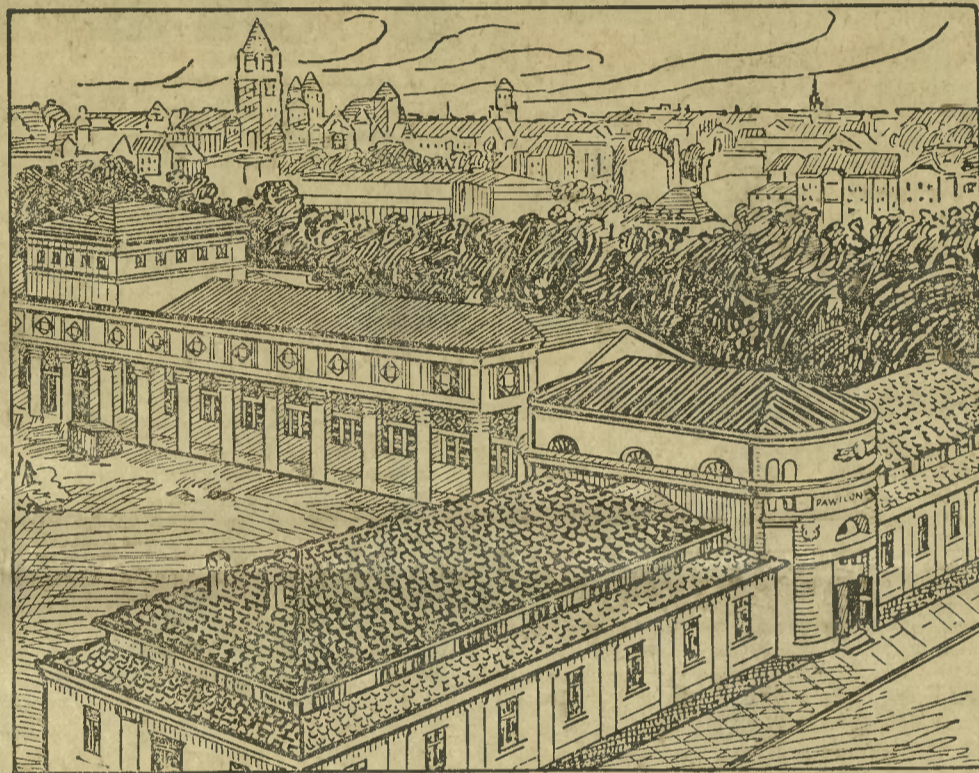
Dnia 25. bm. przed izbą karną sądu okręgowego w Chojnicach odbyła się głośna rozprawa przeciwko międzynarodowej szajce, zajmującej się sprzedażą, oraz hurtowym importem i eksportem pomiędzy krajami Europy i Ameryki, utworów i odtworów litograficznych pornografii, a także handlem środkami pobudzającymi, niedozwolonymi w sprzedaży publicznej. Szajka zlikwidowana została w swoim czasie przez urząd śledczy w Toruniu.

Centrala tej szajki mieściła się w Berlinie, i miała swe agendy w kilku państwach w Europie, oraz w Polsce. Na ławie oskarżonych zasiadł herszt centrali polskiej Teodor Jach, rolnik z

pow. sępoleńskiego i jego agenci Sfakowski — wojażer z Katowic, Kabat Jan z pow. tucholskiego i Maćkowski z Poznania.

Rozprawie przewodniczył p. sędzia Joński, oskarżał prok. Drozdowski, bronił Jacha obrońca z urzędu, Po zakończeniu przewodu sądowego, zapadł wyrok, mocą którego Jach został skazany na 1 rok więzienia, Sfakowski na 6 miesięcy, pozostali dwaj z braku dowodów winy zostali uwolnieni. Zajęte przy rewizjach druki, i odtwory, oraz środki chemiczne a także pieniądze nadsyłane po większej części z zagranicy, zostały skonfiskowane.

Powszechna Wystawa Krajowa.

Fragment Hali Centralnej z widokiem na Poznań.

JANOWIEC. (Jarmark.) W czwartek dnia 4 października 1928 odbędzie się w mieście tutejszym jarmark ogólny na konie, bydło i kramny.

WIELEŃ. Jarmark na konie i bydło oraz kramny odbędzie się w Wieleniu nad Notecią w czwartek, dnia 11 października rb.

RYSZEWKO pow. Żnin. Dotkliwy cios spotkał tutejszą parafję. Umarł bowiem wielce ceniony, przez nas wszystkich uwielbiany ks. proboszcz Wojciech Szychałowicz, przeżywszy ta 46. Przez 8 lat był pośród nas; pracował z nadwyżęmieniem sił w kościele i poza kościołem, a wszystkich budował swoją skromnością i pobożnością. Ekspozycja zwłok do kościoła odbyła się w poniedziałek wieczorem; a pogrzeb nazajutrz. Kondukt żałobny prowadził czcig. ks. dziekan Suszczyński z Gorzyc, w otoczeniu 16 księży. Piękną, wzruszającą przemowę wygłosił ks. prob. Siudziński z Niestronna, który zastępował przez szereg miesięcy naszego chorego ks. proboszcza.

WIELICHOWO. (Zbrodnicy podpalacz.) Z środy na czwartek pewien zbrodniarz chciał podpalić dwie duże stodoły, naladowane zbożem, własność gospodarza St. Bajona z Wielichowa. Odległość jednej stodoły od drugiej wynosiła 1 km. Podpalacz oblał naftą wrota obu stodoł i zapalił, jednakże ogień sam zgasł. P. Bajon wyznaczył 500 zł. nagrody za wykrycie zbrodniarza.

KOŚCIELNA BORUJA. (Poświęcenie sztandaru.) W wiosce Kościelna Boruja utworzyło się Bractwo Kurkowe w r. 1926, które w stosunkowo krótkim czasie zdobyło się na sprawienie sobie wspaniałego sztandaru. Sztandar ten poświęcono uroczystość w niedzielę, dnia 23 września rb. Uroczystego poświęcenia dokonał ks. proboszcz Kulizak z Nowego Tomyśla. Bractwo liczy obecnie już 30 członków czynnych.

ZBĄSZYŃ. (Eksport sliwek.) W ostatnim czasie witała tu wielu handlarzy, którzy skupują śliwki i wysyłają do Niemiec, Belgji, Holandji i Anglii, a nawet krajów zamorskich. Cena waha się między 13—14 zł., gdy w roku ubiegłym płacono z powodu lepszego sprzętu 9—10, najwyżej 11 zł.

Likwidacja spółki. W roku 1921 zawiązała się w pobliskim Strzyżewie spółka pod nazwą „Wiklina”, która zajmowała się wyrobami wikliny koszykarskiej. Był to czas inflacji marki i z czasem interes upadł coraz niżej, tak, że ostatecznie spółka przystępuje do likwidacji. Przewodniczący Rady Nadzorczej zwołuje zebranie na dzień 17 października rb. do lokalu Banku Ludowego w Zbąszyniu, celem ostatecznej likwidacji spółki.

Niedoszły topielec. Tłum ludzi zgromadził się w niedzielę po południu nad jeziorem przy wylocie ul. Jeziornej. Okazało się, że pewna kobieta weszła na pól ubrana do jeziora w celach samobójczych. Tonącej kobiecie podążył na pomoc posterunkowy Kosowski i robotnik Gessler, którzy uratowali nieszczęśliwą od niechybnej śmierci. Stwierdzono, że była to 27 letnia P., żona pewnego kolejarza. Powód tego rozpaczliwego zamiaru na razie nieznanym.

LESZNO. (Przykre zdarzenie.) Przy Strzelnicy, u wylotu ulicy Zaczęse, bawiło się w piątek dwóch chłopczyków puszczaniem latawca. Nagle pojawiło się dwóch pijaków obywateli, którzy z niewytłumaczonych powodów poczęli owych małych chłopców ścigać i odebrali im porzucony latawiec. I to wszystko stało się właśnie w „Tygodniu Dziecka”. Nazwiska owych obywateli są nam znane. Dziwne jest zachowanie się tych panów względem dzieci.

Strzelno.

Osobiste. Dnia 19. bm. bawił w tut. mieście J. E. ks. kardynał Marmaggi, nuncjusz papieski w Polsce. Dostojnego gościa przyjmował ks. redca Czechowski, prob. strzeliński. Ze Strzelna udał się ks. nuncjusz do Kruszwicy. — Starosta tut. powiatu p. Jan Kozłowski został przeniesiony do innego powiatu na Kresy Wschodnie. Ogół obywateli przyjmie tę wiadomość ze żalem, p. starosta Kozłowski bowiem zdobył sobie zaufanie ogółu obywateli.

25 lat pracy obchodził 15. bm. p. Jan Maciejski ze Strzelna. Jubilat rozpoczął pracę w Gazowni i Wodociągach dnia 15. bm. 1903. Za długą, gorliwą i rzetelną pracę w zakładach gazowni i wodociągów w Strzelnie, otrzymał jubilat od Rady Miejskiej i Magistratu miasta Strzelna dyplom oraz pewną gratyfikację pieniężną. Jubilatowi w dalszej pracy „Szczęść Boże”.

Z Rady Miejskiej. Na ostatnim zebraniu w sprawie ustalenia godzin otwierania i zamykania składów, przyjęto projekt Tow. Kupców i tak: jatki z mięsem, wędliną i składki spożywcze mogą być otwarte w czasie od 1. 4. do 30. 9. od godz. 7—19. W czasie zimowym od 1. 10. do 31. 3. od 7—18 za wyjątkiem soboty, w którą można je zamykać o godz. 19 wiecz. Pozostałe składki przez cały rok od godz. 8—18, prócz soboty w którą można je o godz. 19 zamykać. Zakłady fryzjerskie byłyby otwarte od 9 rano do 7 wieczorem, a w soboty zaś i dni przedświąteczne od 9 rano do 9 wiecz.

Skład gminnej Komisji Wychowania Fiz. i Przystosobienia Wojskowego jest następujący: przewodniczący p. Stanisław Radomski, burmistrz miasta, pp. Wesolowski Ludwik, Sperling Bolesław, Trzecki Władysław, Wielich Teodor, Kaźmierczak Tomasz, Śmigiel Michał i Skowron Stanisław.

Jeden mniej. Od stycznia rb. prowadził interes w domu p. Graczyka w ul. Św. Ducha żyd Szmul Mordowicz. Zydek ten zlikwidował swój interes i wyprowadził się wraz ze swą połowicą do Odolanowa.

Gniezno.

Gościnny występ szopenfeldziarek. W ub. piątek przybyła do Gniezna z Poznania szajka szopenfeldziarek, składająca się z 9 osób. Szajka ta dokonała kradzieży materiału w składzie p. Szczepańskiego przy ul. Chrobrego, poczem się rozeszła. Dzięki wysiłkom tut. policji udało się przytrzymać Katarzynę Jabłońską, Marię Przybylską, Agnieszkę Furman, Apolonję Grajewską i Katarzynę Dziubińską; reszta zdołała się ułotnić w niewiadomym kierunku.

Jazda bez biletu. W ub. niedzielę ujęto na tut. dworcu 19-letnią Helenę Pasierbównę z Chelmną na Pomorzu, która zbiegłszy z domu rodzicielskiego, waleśała się po Wielkopolsce, a ostatnio przyjechała do Gniezna z Jarocina bez biletu.

Policja tut. przytrzymała dnia 21. bm. handlarza Gersona Pinchasika z Łodzi, który bez posiadania licencji uprawiał handel demokrazny.

Włamanie na strych. W niedzielę, dnia 23. bm. włamali się dwaj młodociani złodzieje, Michał Kujawa i Rudolf Gast na strych majora Brokhauzera przy ul. Koszarowej 13a, gdzie wisiały drogocenne futra. W toku operacji złodziejskich zostali spłoszeni przez ordynansa Andryjeszyna, który zdołał przytrzymać Kujawę, podczas gdy Gast zbiegł.

Z sali sądowej. W ub. tygodniu rozpatrywano przed I. Izba Karną tut. Sądu Okręgowego sprawę przeciwko Franciszkowi Rewersowi, Józefowi Szulcowi i Ludwikowi Lewandowskiemu, oskarżonym o dokonanie gwałtu na osobie Czesławy Banachówny ze Zwoli. Banachówna przybyła 9 czerwca br. do Gniezna w celu poszukania pracy i zapoznała się przy tej okazji z Rewersem, który obiecał jej się postarać o pracę w Dalkach pod Gniezmem, dokąd udali się tegoż jeszcze wieczora. W odludnym miejscu za miastem dokonał Rewers na dziewczynie gwałtu; osłabioną walką z Rewersem, zniewolił powtórnie Szulc, Lewandowski zaś odstąpił w ostatniej chwili. Sad po naradzie skazał Rewersa i Szulca w myśl wniosku prok. Misiewiczza każdego na 1 rok ciężkiego więzienia, Lewandowskiego zaś uwolnił od winy i kary. — Tegoż dnia rozpatrywano sprawę Józefa Pacholskiego, Piotra Szarego, Jana Kubańskiego i Marty Stablewskiej, oskarżonych, że w nocy z dnia 7 na 8 lipca br. skradli właścicielowi Körthowi z Dąbrowy z roli wykę, przyczem Pacholski przyłapanym w czasie pościgu przez stróża Wojciecha Śledzika, uderzył go tak silnie kosowikiem, że Śledzik doznał wstrząśnięcia mózgu i od tego czasu choruje na stałe zaburzenia systemu nerwowego. Wyrokiem Sądu skazany został Pacholski na 8 miesięcy więzienia z policzeniem aresztu śledczego, postępowanie zaś co do kradzieży przeciwko innym umorzono.

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 5 października br. walczyć apteka pod „Lwem”, Rynek Nowomiejski.

Z Teatru Pomorskiego. W sobotniej premierze „Mężczyźni i kobiety” Lakatosa oprócz p. Makarczyk, która dała się już poznać publiczności toruńskiej w „Głazie Granicznym” jako Róża, występują równocześnie p. Zdzianka-Senowska, p. Wasilewski, który sztukę reżyseruje, p. Jaworski, p. Płuciński, p. Lenczewski i inni.

W niedzielę, dnia 30. bm. o godz. 4 po poł. „Panna z dobrego domu” z gościnnym występem Haliny Rapackiej, zaś o godz. 8 wiecz. po raz drugi „Mężczyźni i kobiety”.

Poświęcenie kamienia węgielnego pod budowę mostu na Wiśle. Dnia 29. bm. odbędzie się w Toruniu uroczyste poświęcenie kamienia węgielnego pod budowę mostu na Wiśle w Toruniu który ma połączyć Toruń z Podgórzem. Program uroczystości jest następujący: o godz. 11 nabożeństwo w kościele N. M. Panny, o godz. 12-tej poświęcenie kamienia węgielnego na miejscu budowy mostu po prawym brzegu Wisły. Obecni na poświęceniu będą również p. minister Robót Publicznych inż. Moraczewski oraz J. E. ks. biskup dr. Okoniewski.

Baczność, Podoficerowie Rezerwy Koła Toruń! Strzelanie o mistrzostwo okręgu pomorskiego odbędzie się w niedzielę, dnia 30 września br. Zbiórka zawodników o godz. 8,30 rano przed Strzelnicą, przy ul. Przedzamcze. — Zebranie miesięczne Koła odbędzie się w czwartek, dnia 4 października br. o godzinie 19,30 na małej sali Strzelniczy, przy ul. Podzamcze. nych i nie stowarzyszonych miasta Torunia i okolicy, którzy brali czynny udział w budowaniu Polski od roku 1917 do roku 1921, ażeby na wyżej wymienione zebranie miesięczne przybył.

Kradzieże. Mernerowi Gustawowi, zam. w Toruniu, skradziono 151 mk. niem., 1 dol. am. i 5 zł. — Zelmku Ottonowi, zam. w Toruniu, skradziono dubeltówkę, flower i płaszcz. — Jankowskiej Annie, zam. w Toruniu, skradziono płaszcz i suknię.

Wielka impreza lotniczo-gazowa w Toruniu.

Staraniem Komitetu Wojewódzkiego Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej oraz Stowarzyszenia Rodziny Wojskowej, urządzone zostaną na lotnisku wojskowym w Toruniu w dniu 7 października 1928 r. wielkie zawody lotniczo-gazowe, przy udziale pułku manewrowego artylerji i 4 pułku lotniczego.

Zawody rozpoczyna się od godz. 14 bez względu na pogodę. Publiczność cywilna będzie dopuszczona na lotnisko za opłatą na rzecz L. O. Z powodu bardzo ważnych spraw, przybycie wszystkich członków konieczne. Uprasza się wszystkich podoficerów rezerwy stowarzyszonych L. O. P. P. w kwocie 3 zł. od osoby, przyczem członkowie L. O. P. P. uzyskają wstęp ulgowy, podobnie młodzież ucząca się, szeregowcy w. p., członkowie związków zawodowych, urzędników i robotników. Bilety sprzedawane będą w biurze L. O. P. P. przy ul. Królowej Jadwigi 12-14 (godz. urzęd. od 17 do 20, telefon 147), jak też zorganizowane zostaną punkty sprzedaży biletów w instytucjach i lokalach publicznych.

Podobnej imprezy miasto nigdy jeszcze nie miało i w takich rozmiarach, jak projektują organizatorzy, nigdzie w Polsce nie urządzano za-

Kradzieże zgłosił. Kupiec Kronenberg z Warszawy w czasie pobytu w Toruniu zgłosił iż nieznanymi sprawcy skradli mu tekę skórzaną z zawartością — wartości 30 zł. Kradzieży dokonano na stacji Toruń - Miasto. — Patek Władysław zamieszkały w Toruniu przy ul. Podgórznej 10, zgłosił kradzież garderoby wartości 1500 złotych.

„Światowid” daje film w 10 aktach p. t. „Dusze w rozterce” (orkan). Jest to potężny dramat ludzkich namiętności, rozgrywający się na falach rozszalałego morza. W roli głównej Derota Wick, Harry Hard i Oskar Marjum. Do tego komedia.

Kino „Pan” wyświetla sensacyjno-salonowy film pt. „Hieny nocy”. W roli głównej Lucjano Albertini i Wiliam Gibson. Ponadto nadprogram.

W ostatniej chwili przypominamy Szan. Czytelnikom „Dziennika Bydgoskiego” w Toruniu odnowienie prenumeraty na miesiąc październik którą to prenumeratę uiszczyć można w filij „Dz. Bydg.” Toruń, ul. Mostowa 17, jakoteż w agencjach i to u panów:

W śródmieściu: 1) Rejmoniańska, ul. Warszawska 8, 2) Habicha, ul. Prosta 35.

Na Przedmieściu Bydgoskim: 1) U Szulca, ul. Mickiewicza 59, 2) Rzepy, Mickiewicza 92, 3) Rumowskiego, Mickiewicza 138, 4) w spółdzielni 8 pac., Mickiewicza, 5) Kamińskiego, Sienkiewicza 29, 6) Spółdzielni Baonu Balonowego, ul. Sienkiewicza, 7) Witkowskiej, ul. Kochanowskiego 5, 8) Bieński, ul. Mickiewicza 126, 9) Kamińskiego, ul. Rybaki 39.

Na przemieściu Mokre: u pp.: 1) Łanieckiej ul. Wodna 29, 2) Kamińskiego, Kościuski 77, 3) Spółdzielni Obozu Szkoły Artylerji, Sobieskiego, 4) Raniszewskiego Józ., ul. Grudziądzka nr 95 (skład kolonialny), 5) Morkowskiego, ul. Wodna 31 (skład kolonialny), 6) Białasa, ul. Podgórzna 26 a (skład kolonialny).

Na Podgórzu: 1) Kruszyńskiego, ul. Główna nr 12, 2) Leiera, ul. Parkowa 27, 3) Wielickiego, ul. Piaski 10 (piekarnia).

Na Rudaku: w Spółdzielni Centralnej Szkoły Strzelniczej.

wodów lotniczo-gazowych, mających na celu spopularyzowanie zagadnień lotniczych i obrony przeciwgazowej. Spodziewać się należy, iż w dniu 7 października br. znajdzie się na lotnisku toruńskim całe społeczeństwo miejscowe i okoliczne.

Tegoż dnia, tj. 7 października br., o godz. 12-tej w poł. odbędzie się na Staromiejskim Rynku uroczyste wręczenie Straży Pożarnej miasta Torunia masek gazowych, zakupionych przez komitet wojewódzki L. O. P. P., poczem pułk manewrowy artylerji, zaopatrzonej w najnowszy sprzęt obrony przeciwgazowej, dokona pokazowego zadymienia i zagazowania jednego z placów miejskich.

Podczas uroczystości i zawodów przygrzewać będą orkiestry wojskowe, a ponadto przewidziane są inne atrakcje, związane z propagandą L. O. P. P.

Dodać należy, że L. O. P. P. zamierza zaopatrzyć w maski gazowe i ubrania iperytowe wszystkie stráže pożarne na Pomorzu, jako pierwszy krok w kierunku racjonalnego zabezpieczenia ludności przed skutkami wojny gazowej.

Chełmno.

Aresztowanie sprytnych włamywaczy. Teren powiatu chełmińskiego od kilkunastu tygodni był widownią dokonywanych włamań przez nieznanymi opryszków i tak: włamania dokonano do Bolesława Hundta w Plutowie, Kamińskiego Stanisława w Unisławiu, Postuły Pawła w Kiełpiu, Krausego Władysława w Parowie grubieńskim. Wywiad policyjny w tamtym kierunku nie doprowadził do konkretnego stwierdzenia sprawców kradzieży, natomiast ustalili, że w powiecie tym waleśa się 2 osobników, poszukujących pracy, którzy według wszelkich prawdopodobieństw trudnią się kradzieżą. Otóż w okolicy Grzybna, pow. chełmiński, funkcjonariusze p. p. natrafili na nich i przytrzymali. Jak się okazało, byli oni sprawcami tych wszystkich włamań. Przytrzymani są Pilich Antoni i Kuffel Paweł — obaj bez stałego miejsca zamieszkania. Ustalono dalej, że Pilich i Kuffel przez dłuższy czas zatrzymali się w Otowicach pow. Toruń u niejakiej Klaput Marij, gdzie w jej mieszkaniu w czasie rewizji znaleziono część skradzionych przedmiotów. Odstawiono ich do więzienia śledczego przy Sądzie Powiatowym w Chełmnie.

Włamanie da mleczarni. W nocy z dnia 25 na 26 bm. dokonano włamania w mleczarni spółkowej w Brukach, pow. Chełmno, gdzie skradziono 100 kg. masła.

Kradzież koni. W nocy z dnia 26 na 27 bm. rolnikowi Nelkowskiemu w Świętosławiu, pow. Chełmno, skradziono ze stajni 2 konie wraz z szorami. Teże nocy najprawdopodobniej ci sami złodzieje skradli 1 konia rolnikowi Śliwińskiemu, zam. w Brzozowie, pow. Chełmno.

Chojnice.

Z Teatru Ludowego. Teatr Ludowy, zachęcony powodzeniem i poparciem ze strony władz i miejscowej publiczności, przygotowuje się do wystawienia pięknej sztuki w 3 aktach Dominika pt. „Ojcowizna”. Sztuka ta doznała wielkiego powodzenia na scenach wielkomiastkich. Treść jej jest nader pouczająca, prócz tego nie pozbawiona jest zdrowego humoru i wiewskich dowcipów. Reżyserja sztuki spoczywa w rękach p. Tarkowskiej. Nadmienić muszę, że teatr ludowy postradał jednego ze swych kierowników p. Czajkowskiego, który opuścił nasze miasto, wyjeżdżając do Wąbrzeźna. Pan Czajkowski, przyczynił się w wysokim stopniu do rozwoju w naszym mieście teatru ludowego.

Ukaranie bandyty. We wtorek, dnia 26 bm. stawał przed tut. Izba Karną niej. Józef Wiśniewski z Wąbrzeźna, oskarżony o dokonanie napadu bandyckiego wraz z Jankowskim, na osadnika Kempistę w Nowym Dworze, powiatu sępolińskiego. Bandyci po steroryzowaniu małżonki Kempistych i spłodowaniu mieszkania, zbiegli, zabierając ze sobą wartościowe rzeczy. Po krótkim czasie udało się policji uchwycić jednego z ptaszków; mianowicie J. Wiśniewskiego, oddając go w ręce sprawiedliwości. Wiśniewski bronił się, całą winę składając na zbiegłego Jankowskiego, jakoby był tylko narzędziem jego w ręku, jednakowoż sąd uznał Wiśniewskiego winnym napadu zbrojnego i skazał go na trzy lata i jeden miesiąc więzienia.

Strajk przy budowie kolei Bydgoszcz—Gdynia i co z tego wynikło? Strajk przy budowie kolei Bydgoszcz—Gdynia częściowo zażegnany.

Żądanie przez robotników warunki po porozumieniu z pracodawcami, zostały mniej więcej zrealizowane, tak, że obie strony wyszły z nieporozumienia zadawalająco. Zachodzi pytanie, czy drogą kompromisu nie dałoby się sprawę doprowadzić do skutku; przecież robotnicy niewiele otrzymali te same warunki od przedsiębiorców. Najlepiej na tem wyszli agitatorzy „Związkowi” pobierając od robotników strajkujących po złotemu na cele „Związkowe” czyli ca. 1000 zł zarobili w tym całym interesie. Zabrali swe manatki i wyjechali — wcale intratny interes!

Likwidacja strajku. Strajk przy budowie kolei Bydgoszcz—Gdynia, zostaje powoli zażegnany. Część robotników przystąpiła do pracy. Spodziewać się należy, że w dniach najbliższych strajk zostanie zupełnie zlikwidowany.

Starogard.

Wystawa prac harcerczych. Uroczyste otwarcie wystawy prac harcerczych odbyło się w niedzielę, dnia 23. bm. w sali rysunkowej Państwowego Gimnazjum. Na wystawę składają się prace harcerczy północnych powiatów Pomorza.

Przytrzymanie włóczęgi. Tutejsza policja przytrzymała pewnego pijaczynę, który wyprawiał burdy. Okazało się, że był to zawodowy włóczęga, podejrzany o popełnienie kilku kradzieży.

Z Grudziądza.

Kalendarzyk teatralny.

Sobota, dnia 29. bm. „Biały Mazur”, operetka. Po raz pierwszy.

Niedziela, dnia 30. bm. „Wicek i Wacek” dożynki, po południu o godz. 3,30. Wieczorem o godz. 8 operetka „Biały Mazur”, po raz drugi.

Z Teatru Miejskiego.

Sobota, „Biały Mazur”. W sobotę, Grudziądz ujrzy operetkę Lehara „Biały Mazur”. Po raz pierwszy w Grudziądzu ujrzymy sympatyczną primadonnę operetki lwowskiej p. Melę Grabowską w roli hr. Bianki; partnerem jej będzie bohaterski tenor również operetki lwowskiej p. Kazimierz Ostrowski w roli Juliana hr. Osinińskiego; jako parę wodewlistów ujrzymy pp. Helenę Jaworską i Jurka Sulimę, artystów operetki warszawskiej, którzy na tle rol mniejszych oraz chóru, nad którym czuwa reżyserka ręka M. Dowmunta, zaprezentują się nam na sobotniej premierze. Profesor Luźniński przygotowuje specjalne tańce jako dopełnienie całości. Kompletną orkiestrą dyrygować będzie kapelmistrz W. Sirola. Efektowne dekoracje kończy już malować artysta-malarz W. Kuhn. Początek przedstawienia o godz. 8 wieczorem. Bilety wcześniej nabywać można w dziennej kasie teatru.

Uroczyste zamknięcie sezonu. Grudziądzkie Towarzystwo Wioślarskie „Wisła” urządza uroczyste zamknięcie sezonu. Program jest następujący: W sobotę, dnia 29. bm. dancing wioślarzy w salach „Królewskiego Dworu”; początek o godz. 21-szej, obowiązuje strój wieczorowy. W niedzielę, dnia 30. bm. o godz. 15 na przystani Tow. „Wisła” opuszczenie bandery i defilada łodzi. Koncert 64 p. p., bufet własny na miejscu. Wstęp na obie imprezy tylko za zaproszeniami, które zarząd wydaje.

Otwarcie składu. Prezeska „Sokola” żeńskiego p. Katarzyna Kaczmarskówna otworzyła przy ul. Lipowej 3 skład cukierków, który polecamy łaskawym względem Szan. naszych Czytelników i Czytelniczek. P. Kaczmarskówna zasługuje w całej pełni na to poparcie.

W składzie p. Kaczmarskówny, znajduje się nasza agentura, gdzie można zapisać „Dziennik Bydgoski” na miesiąc październik. Zwracamy na to uwagę naszych Czytelników, w tej okolicy miasta.

Powiększenie przedsiębiorstwa. Znamy nie tylko na Pomorzu, ale het daleko na całą Polskę firmę „Strug”, fabryka mebli w Grudziądzu, na której czele jako dyrektor stoi p. Kwasniewski, powiększyła ilość swych pracowników o około 30 bezrobotnych. Fabryka „Strug” rozwija się pomyślnie dzięki fachowemu kierownictwu, które dokłada wszelkich starań, aby meble były jak najlepiej wykonane, a pod względem kalkulacji, bezkonkurencyjnie. Firma „Strug” urządza okolicznościową sprzedaż mebli na co zwracamy uwagę.

Żeńskie Tow. gymn. „Sokol” w Grudziądzu urządza we wtorek, dnia 2 października br. o godz. 19,30 w lokalu drużny Marij Kelasowej przy ul. J. Wybickiego, nadzwyczajne walne zebranie. Na porządku dziennym pomiędzy innymi ważnymi sprawami wybór wiceprezesa i bardzo aktualny referat przewodniczącej Dzielnicowego Wydziału Sokolicz drh. Teodory Majowej na temat „Idea służby narodowej”. Ze względu na ważność obrad proszą się, aby wszystkie drużny stawiły się w komplecie. Czołem! Łęczyska, sekretarka. Kaczmarskówna, prez.

20-ty obiad bezpłatny. W restauracji i jadalni p. Brodkowej przy ul. Mickiewicza 28, wydaje się smaczne tanie a dobre, bo obywatel-

Mariuzy.

Ciągłe kradzieże. Istna plaga złodziei panuje w naszym powiecie. Widocznie zorganizowana banda złodziei, rekrutujących się przeważnie z bezrobotnych z Gdyni, urządza sobie wycieczki złodziejskie na nasz powiat, a wlamując się do spiżarni domostw, kradną co pod rękę wpadnie. I tak w następujących miejscowościach powiatu poszkodowani zostali, przez włamanie się amatorów cudzego mienia: W Firodze oberżysta Kiewert, skradziono mu buchenek sera, 20 paczek tytoniu, cygara i likier. W Glukowie, oberżysta Oton, któremu skradziono 53 butelki konjaku, 103 butelki wódki, 3 butelki likieru, 7 butelek wina, 400 papierosów i rower. W Borucinie, oberżysta Jakuszowski skradziono 8 butelek konjaku, 3 butelki likieru i 15 butelek wódki czystej. W Sznorkach, gospodarzowi Janowi Plichcie, 6 litrów wódki, 300 papierosów i 100 cygar. W Nowych Czaplach, Karnatkowi, garderobę męską, Kamethowi, harmonję i brzytwy, maszynkę do strzyżenia włosów i inne drobne rzeczy Englerowej 2 obrączki ślubne. W związku z powyższymi, a ciąglemi jeszcze kradziejami przytrzymała tut. policja podczas nocnej obławy 2 osobników, legitymujących się, pierwszy jako Michał Puzdrowski z Wielkiego Kłincza, pow. Kościerzyna, drugi jako Józef Padowski, pośrednik parcelacyjny z Gdyni. Podczas osobistej rewizji odnaleziono przy wymienionych krótką broń palną.

skie obiady. W niedzielę, dnia 30. bm. urządza p. Brodkowa t. zw. konkurs obiadowy: co 20-ty gość otrzymuje obiad bezpłatnie z różnymi spec. dodatkami.

Tania wyprzedaż artykułów kuchennych. Znana na całym Pomorzu firma Hipolit Kotliński, ul. Długa, narożnik Gł. Rynku urządza taną wyprzedaż artykułów kuchennych i innych pokrewnych rzeczy, aby zrobić miejsce nowym zapasom, które już nadchodzą. Szan. naszym Czytelnikom zwracamy uwagę na tę okazję taniego zakupu tych właśnie artykułów. Pamiętajcie należy zawsze, że nam Polakom nie wolno popierać obcych, a już pod grzechem nie wolno nasz ciężko zapracowany grosz nieść do żyda. Pamiętajmy o tem na każdym kroku. Przy tej okazji firmę Hipolit Kotliński gorąco polecamy.

Gromochron na kościele farnym. Jak już donosiliśmy, nasza parafia — historyczna — fara otrzymuje nową zewnętrzną szatę przez odnowienie dachu i dzwonnicy, a ponieważ ta została obita miedzianą blachą, dozór kościołny był zmuszony, umieścić na dzwonnicy gromochron. Został on założony przez firmę Damroth w miejscu. Tak samo zakłada się w całym kościele farnym nową instalację elektryczną, którą wykonuje firma Antoni Schwarz. Wprawdzie była już instalacja elektryczna, ale była tylko prowizoryczna. Wspaniałe będzie się przedstawiał główny ołtarz, który otrzyma specjalne światło, w ten sposób założone, że żarówka nie będą widoczne.

Co grają w kinach?

Kino „Apollo” wyświetla od piątku począwszy szlagier sezonu, arcyfilm zgrozy i miłości pt. „Zdrada” wspaniały dramat w 14 wielkich aktach. Straszliwa tragedia syna, który zdradę spełniając przez swego ojca wobec Ojczyzny, postanowił zmyć własną krwią. Jako nadprogram arcywesoła farsa.

Kino „Nowości” wyświetla sensacyjny dramat w dwóch serjach 12 akt, pt. I. „Ze śmiercią w zawody” i II. pt. „Jacht śmierci”. W roli głównej król sensacjonistów, ulubieniec publiczności Harry Peel. Oprócz tego bogaty nadprogram.

Oszczędzajcie!

Oszczędność i praca narodzi wzbogacal
W byłej dzielnicy pruskiej mamy 250.000 drobnych rolników i około 50.000 robotników rolnych czyli razem około 300.000 tysięcy rodzin.

Gdyby każdy drobny rolnik i robotnik rolny składał do Kasy Spółdzielczej Parcelacyjno- Osadniczej w Grudziądzu po dziesięć zł tych miesięcznie to z tego uzbierałoby się trzydzieści sześć milionów złotych na rok.

Mając taką sumę pieniędzy można by było rozparcelować co najmniej trzytysiąc nowych gospodarstw.

Rolnicy i Robotnicy Rolni oszczędzajcie! (8138)

W jednoci naszej — leży nasza wielka siła. Nie żrąjcie się tem, że parcelacja rządowa idzie powoli, jeśli zbierzemy poważne sumy gotówki, to sami będziemy mogli parcelację przyspieszyć. Tylko oszczędzajcie!

ZARZĄD KASY SPÓŁDZIELCZEJ PARCELACYJNO - OSADNICZEJ
w GRUDZIĄDZU.

Plac 23-go Stycznia nr. 21.
Telefon nr. 390. Konto P. K. O. 203.780

Z Grudziądza.

Wielkopolanka donosi na tej drodze, że lokale restauracyjne na I piętrze zostały zupełnie odnowione a otwarcie uroczyste nastąpi w sobotę dnia 29 bm. o godz. 20-ej. Stale podczas obradów jako i kolacji koncertować będzie orkiestra artystyczna — na co zwracamy uwagę). Właściciel „Wielkopolanki” p. Przybyłowicz dąży do wszelkich starań, aby gościom pobyt w swym lokalu uprzyjemnić. „Wielkopolankę” polecamy łaskawym względem tak naszym Szan. Czytelników miejscowych jako i zamieszkałych, bo jest to lokal, w którym przebywa i spotyka się najlepsze towarzystwo Grudziądza i okolicy.

Próba Straży Pożarnej w „Unji”. W środę dnia 26. bm. odbyła się generalna próba naszej dzielnej Straży Pożarnej na dziedzińcu fabryki „Unji” przy ul. Wenckiego, pod fachowym kierownictwem komendanta p. Kaszewskiego. Jako obiekty do próby wzięto zabudowania fabryczne. Ćwiczenia te, wypadły nadspodziewanie dobrze; były to niejako popisy, które wykonał nasi dzielni strażacy z brawurą. Obecni byli m. in. dyr. p. Janusz Czarlinski, p. Owczarzak i inni. Po raz pierwszy czynne były nowo przez Magistrat sprawione maszyny do zmiatania ulic, które zarazem służą do ich polewania i do gaszenia pożaru.

Plenarne zebranie Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy.

Zebranie walne XVII i ostatnie przed wyborami do Izby odbyło się 28. 9. w lokalu instytucji. Przewodniczył prezes p. Kaspro-wicz. Po komunikatach zarządu i krótkim sprawozdaniu z działalności Izby zebranie uchwaliło wnioski o zapomogi. Przyznano: dla Liceum Handlowego w Bydgoszczy 3400 zł, Internatu Młodzieży Polskiej w Gdańsku 300 zł, Związku Towarzystw Kupieckich na okręg Nadnotecki i Związku Fabrykantów w Bydgoszczy po 1500 zł, Międzynarodowej Izby Przem. Handl. w Warszawie 450 zł i dla korporacji „Slesania” przy Wyższej Szkole Handlow. w Poznaniu 300 złotych.

Podczas dyskusji nad wnioskami nawoływał jednak prezes Kaspro-wicz do oszczędności, gdyż prócz innych wielkich wydatków przy równoczesnej stracie dwóch powiatów przydzielonych do Izby grudziądzkiej, wybory do Izby będą kosztowały 15.000 zł. czyli trzy razy więcej niż przewidywano.

Następnie zebranie przyjęło preliminarz budżetowy na rok 1929 w wysokości 172 tys. zł; dochody pokrywają rozchody.

Przyjęto wniosek p. dr. Rzepeckiego o poczynienie kroków w ministerstwach skarbu oraz przemysłu i handlu o ściąganie opłat na wykupno świadectw przemysłowych w dwu ratach, płatnych w grudniu i marcu.

W końcu zarząd zakomunikował, że w zjeździe Izby śląskich i zachodnio-polskich, który odbędzie się 19 i 20 X. we Wrocławiu, wezmą udział z Bydgoszczy pp. prezes Kaspro-wicz, referent Rzepecki i prywatnie dyr. Bauer.

Restauracja „Wielkopolanka”.

Szanownej P. T. Publiczności podaję do łaskawej wiadomości że lokale restauracyjne po kompletnej renowacji otwieram w sobotę, dnia 29 bm. o godz. 8-ej.

Od dnia powyższego koncertować będzie stale orkiestra podczas obiadów i kolacji.

Rozpoczynając z dniem otwarcia sezon jesienny, powierzyłem kuchnię kuchmistrzowi warszawskiemu o wybitnej znajomości fachowej, który sprostać może wszelkim wymaganiom najwybredniejszych smakoszy. **Wspaniały zimny bufet.** Proszę o łaskawe dalsze poparcie.

Z wysokim szacunkiem
Wł. Przybyłowicz.

26656)

Wzór umowy z uczniami.

W myśl art. 116 ustawy przemysłowej, warunki, dotyczące się nauki uczniowskiej, winny być w ciągu 4 tygodni po rozpoczęciu nauki ustalone umową pisemną i to w 2 egzemplarzach. Wzór umowy, zawierającej postanowienia art. 116 ustawy z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym, został wydany przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Bydgoszczy i jest do nabycia w biurze Izby w cenie 15 groszy za egzemplarz.

Kalendarzyk zebrań Ch. Z. Z.

W sobotę, dnia 28 września br. odbędzie się ogólne zebranie wszystkich członków Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego w lokalu p. Fiołki („Ognisko”) ul. Jagiellońska o godz. 6-tej wieczorem. Na porządku obrad sprawy zarobkowe, oraz sprawa wyborów do Rady Kasy Chorych.

Zebranie Ch. Z. Z. filii Fordon odbędzie się w niedzielę, dnia 30 września br. o godz. 12-tej w południe w lokalu p. Krügera w Fordonie.

Kto wygrał na loterii?

W dwudziestym dniu ciągnięcia V klasy 17 polskiej państwowej loterii klasowej, wygrane padły na numery następujące:

- 15 000 zł nr. 90228.
- Po 5 000 zł nr. 36952 121204 143335.
- Po 3 000 zł nr. 43188 71930 148104 151282.
- Po 2 000 zł nr. 11028 23859 35790 52882 90438 117302 128225 153753.
- Po 1 000 zł nr. 10186 10335 13827 23532 30168 57033 69444 80611 85043 90232 97052 112216 114374 117611 123830 124326 136173 148623.
- Po 600 zł nr. 3687 9746 13402 18587 19430 23445 23459 33511 35680 41464 53962 57911 66625 71055 71490 72005 76666 81604 100765 103690 111445 112419 113556 113568 120810 130913 122647 147167 147280 149203 153410.

Cedula urzędowa giełdy pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 28 września 1928 roku.

5% Pożyczka konwersyjna	00,00—66,
8% dolarowe listy Pozn. Ziemst. Kred.	96,00—00,00 (za 1 dolar.)
6 proc. listy żytnie Pozn. Ziem. Kredyt.	30,00
5% Pożyczka premj. serja II	91,00—00
Dr. Roman May I em.	00—113,50

Tendencja. bez zmiany:

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 28. 9. 1928 roku.

placono za 100 kg. w zł.

Zyto nowe	34,25—35,00
Pszenvica nowa	39,00—41,00
Jęczmień przemysłowy	33,00—34,00
Jęczmień browarowy	35,00—37,00
Owies	30,75—32,25
Mąka żytnia 65 proc.	50,50—00,00
Mąka żytnia 70 proc.	48,50—00,00
Mąka pszenna 65 proc.	61,00—65,00
Otreby żytnie	25,25—26,25
Otreby pszenne	26,00—27,00
Rzepak	70,00—75,00
Groch polny	46,00—49,00
Groch Viktorja	63,00—68,00
Groch Folgera	65,00—71,00

Granat urwał chłopcu głowę.

W kolonii Bryńsk w pow. brodnickim przy paszeniu bydła znaleźli trzej chłopcy granat, pochodzący z ostrego strzelania 4 p. artylerji. Lekkoymiśni chłopcy, bawiąc się znalezionym granatem, spowodowali wybuch, który w swych skutkach był straszny, mianowicie najbliższemu stojącemu chłopcu, niejakiemu Ptaszyńskiemu granat zerwał głowę odrzucając ją o 30 metrów od miejsca wybuchu. Drugi chłopak został ranny, trzeci zaś wyszedł bez szwanku.

niejaki Kujawowicz Leon, liczący lat 16, zamieszkały przy ul. Łokietka 16. Pracował on przedtem w papierni, w której p. Żak jest kasjerem, lecz został za jakiś sprawki wydalony. Poszukiwania policji za Kujawowiczem nie odniosły narazie skutku, gdyż nie był on w domu od trzech dni i zniknął bez śladu. Wobec tego rozesłano za zbiegiem listy gończe, na skutek których został on przytrzymany w Tczewie, skąd zamierzał udać się do Gdańska. Przytransportowany do Bydgoszczy, przyznał się do winy, tłumacząc się jednak, że nie miał zamiaru dokonać rabunku, lecz przybył do mieszkania p. Żaka, celem prośbienia go o wydanie mu zaświadczenia z odbytej w papierni pracy, a dopiero później przysłał mu myśl dokonania rabunku przy pomocy gwałtu; jak twierdzi — broń, którą groził pani Żak, nie była nabita. Tłumaczenie to jednak jest wykręt, gdyż Kujawowicz musiał wiedzieć, że w tej porze p. Żak był zajęty w papierni. Czy broń miał nabita, czy nie, tego stwierdzić nie można, gdyż pozbył się on już broni. Rabusia osadzono w więzieniu.

KRONIKA BYDGOSKA.

— Zakład froeblovski przy ulicy Jagiellońskiej nr. 54, p. Marji Boruniowej, zawiadamia rodziców, iż otwiera jeszcze nowy komplet dzieci od 3 października br. Wiek do lat 7-miu. Zapisy od 4—6 po poł. Wpis 3 zł, opłata mies. 16 zł.

— Kradzież obligacji. Do mieszkania profesora dra Wagnera (przy ul. Kordeckiego 17a) włamał się nieznaną złodziej, który z pomocą rozbicia biurka wykradł obligacje 5-procentowej pożyczki konwersyjnej z roku 1924 à 50 złotych od nr. 3,140.742 do 3,140.763 oraz trzy obligacje tejże pożyczki à 10 zł od nr. 1,829.611 do 1,829.613 włącznie; na ogólną sumę 1.130 zł. Ostrzega się przed kupnem powyższych obligacji.

— Jechał na gapę. Policja przytrzymała na tutejszym Dworcu pewnego młodego pasażera, który przyjechał pociągiem z Inowrocławia do Bydgoszczy na gapę (bez biletu). Odstawiono go do sędziego śledczego.

— Czyja krowa? Dnia dzisiejszego rano policja przytrzymała niejakiego Stefana Fajutowskiego, lat 28, handlarza, bez stałego miejsca zamieszkania, prowadzącego krowę czarno-białą, która — jak sam się przyznał — skradł nocy dzisiejszej z obory nieznanego rolnika w Przylękach lub w Zielonce, pow. bydgoskiego. Poszkodowany winien się zgłosić w komisariacie VI., ulica Toruńska nr. 63.

Szesnastoletni rabuś.

Pod groźbą rewolweru żądał wydania mu gotówki.

Dnia 22 bm. około godziny 11 przed południem, przybył do mieszkania p. Adama Żaka przy ulicy Senatorskiej 31, jakiś nieznaną osobnik, który po zapukaniu do drzwi zapytał panią Żak o jej męża, a w toku dalszej rozmowy, wszedłszy do mieszkania, zamknął drzwi na klucz i dobywszy broń palną, przyłożył do piersi pani Żak, żądając od niej wydania mu gotówki. Wystraszona kobieta oddała opryszkowi znajdującą się w domu gotówkę w sumie 50 zł. i pozwoliła mu spokojnie oddalić się. Przedsięwzięte przez policję śledczą natychmiastowe dochodzenia ustaliły, że sprawcą był

3. Szarada.
Gdyby nie było pierwszej litery, To reszta — lecz odwrotnie. —
Byłaby tem, czem bohaterzy Zdobiją swą pierś ochotnie; Skoroś to odgadł, teraz pora Dodać literę na przodzie Aby nazwisko złożyć autora Niepośledniego w narodzie.—

4. Szarada.
Gdy spodem gorąco, Pierwsze się odbywa; Drugie mniej szacunku W mieszkaniu zażywa; Całość następuje Co roku po lecie; Szarada nietrudna, Więc chyba zgadnicie. —

Rozwiązanie szarad: nr. 1: jaskinia, nr. 2: pantofel.

Za trafne rozwiązanie szarad otrzymali nagrody: miejscowe: E. Mikołajczak i Weronika Krzyściakówna. Z prowincji: Matuszewski — Miłostaw i Hernet — Żnin.

18. Państw. Loteria Klasowa

Główna wygrana 750 000 zł oraz dalsze wygrane po 400 tys. zł, 350 tys. zł, 150 tys. zł, 100 tys. zł, 80 tys. zł, 75 tys. zł, itd.
Cena losu 1 kl.: 1/4 40 zł, 1/2 20 zł, 1/4 10 zł.
Zamówienia listowne załatwia się odwrotnie.
M. REJEWSKA, Bydgoszcz
ulica Dworcowa 17 Telefon nr. 27
Konto P. K. O. Poznań 207 963. (24292)

- Po 500 zł nr. 296 790 3765 6232 6964 9739 11297 13155 14757 15841 17762 19156 21815 21929 22564 22602 22702 25318 25772 27025 28784 30220 30894 38232 38488 41005 41780 47078 52549 53266 58443 59311 59605 60105 60356 60566 62554 64851 66867 69285 70372 70768 71071 71112 72709 72759 76123 79883 81400 82128 82776 83937 84150 84355 84617 84765 88467 90563 90751 90886 91049 92242 94353 96586 97730 98279 98595 99330 100488 103109 104609 104952 105319 105724 106582 109851 110783 113820 113987 119299 119761 119982 120845 120989 121663 123560 126248 127007 129243 130889 133679 133922 134032 134101 134507 136281 136817 138775 139206 139442 141986 142985 144657 146594 148633 148954 150862 151755 153276 153782.

Niewielka ilość losów V-tej klasy 17 Loterii Państw.

jest jeszcze do nabycia w najszybszej kolekturze
EDWARD CHAMSKI
BYDGOSZCZ, ul. Pomorska nr. 1. telefon 39.
Cena ćwiartki losu tylko 50 złotych.
Zamiejscowym losy wysyła się odwrotnie po wpłaceniu należności na konto czekowe P. K. O. 209.007.

LOS Y I. KLASY
18 LOTERJI PAŃSTWOWEJ
już można nabyć w kolekturze
PAWEŁ BILLERT-TORUŃ Nowom. Rynek.
Co drugi los wygrywa.
Główna wygrana 750.000 złotych.
Pozatem wygrywa: po 400.000 350.000, 150.000 100.000 75.000 zł. i t. d. razem 37.500 wygr. i 1 premia
Ceny losów: ćwiartka 10 zł., połowa 20 zł., cały 40 zł.
Proszę jeszcze dziś zamówić.

Giełda warszawska

dnia 28 września
Papiery Państwowe i obligacje

4-proc. poz. inwest.	122,00	122,50	120,00
5-proc. poz. premj. dol.	091,50	093,00	092,75
5 proc. poz. kon.	000,00	000,00	067,00
6 proc. poz. dol.	000,00	000,00	089,50
10-proc. poz. kol.	000,00	000,00	103,00
5-proc. poz. kol. konw.	000,00	000,00	061,15

Akcje w złotych:

Bank Polski	000,00—173,00
Bank Zachodni	00,00— 32,50
Elektrownia w Dąbr.	00,00— 86,00
Chodorów	—200,00
W. T. F. Cukru	00,00— 61,50
Łazy	00,00— 07,00
W. T. Węgla	106,00—107,00
Cegielski	00,00— 45,50
Lilpop	00,00— 39,00
Ostrowieckie Zakłady	000,00—116,50
Pocisk	00,00—08,75
Starachowice	51,75— 52,25
Borkowski	00,00— 17,00
Kraj. Tow. Meljor.	00,00— 11,70

Stan wody w Wiśle dnia 29. IX. rano: Zawichost +1.22, Warszawa +0.81, Płock +0.38, Toruń +0.21, Fordon +0.16, Chełmno —0.03, Grudziądz +0.06, Korzeniewo +0.43, Piekło —0.50, Tczew —0.81, Einlage +2.40, Schievenhorst +2.66.

Przed ustąpieniem Waldemarasa?

Kowno, 29. 9. (tel. wł.) W łonie rządu litewskiego zarysowują się ostre konflikty, które osłabiają stanowisko Waldemarasa. Zatarg wywiązał się bezpośrednio między Waldemarasem i kilku członkami gabinetu w związku z utworzeniem w czasie nieobecności Waldemarasa i bez poradzenia się z nim rady państwa z nieprzychylnym Waldemarasowi prezesem Szylingasem na czele. Mówią ogólnie o możliwości ustąpienia Waldemarasa. Następcą zostałby gubernator Kłajpedy pułk. Merkiusz.

Dyrekcja Praktyczn. Kursów Handlowych w m., ul. Chrobrego 7

podaje do wiadomości, iż w pierwszych dniach października rozpoczynają się lekcje na nowo organizującym się drugm, równoległym, wieczornym, półrocznym koedukacyjnym kursie handlowym. Prospekt na żądanie. Zapisy od 5-6. (26484)

Warszawa, 29. 9. (tel. wł.) Dziś wyjeżdża do Krakowa premier Bartel, aby wziąć udział w otwarciu roku szkolnego w Wyższej Szkole Handlowej.

Zaleski o roli korespondentów niemieckich w Polsce.

Powinni oni pośredniczyć między obu narodami.

Warszawa, 29. 9. (tel. wł.) Min. Zaleski udzielił wczoraj wywiadu rozpowszechnionego następnie przez Pata. Wywiad ten pozostaje w związku z błędnymi informacjami prasy niemieckiej o mowie min. Zaleskiego w Genewie. M. in. minister oświadczył:

Rolą korespondentów niemieckich w Polsce powinno być nie pogłębianie różnic lecz odwrótnie, wyrównanie tych różnic i dążenie do ich zaniku przez obiektywną działalność sprawozdawczą w Polsce. Dlatego też to, co powiedzia-

Rzym, 29. 9. (tel. wł.) Wioska rządu ministrów uchwaliła projekt utworzenia na uniwersytecie rzymskim katedry literatury polskiej.

my sprowadzić na drogę trwałej poprawy w Berlinie i co mówię obecnie musiało się wrzescie powiedzieć aby stosunki polsko-niemieckie, które pragniewy, nie uległy pogorszeniu i zatruciu przez tendencyjne oświeclanie stosunków polskich w prasie niemieckiej. Jak najgoręcej pragnę, ażeby do stosunków polsko-niemieckich wprowadzono zasadę bezstronnej wzajemnej informacji. Będzie to z pożytkiem dla naszych stosunków wzajemnych i dla sprawy powszechnego pokoju.

PROGRAMY RADJOFONICZNE. NIEDZIELA, 30 WRZEŚNIA.

Warszawa. (1111). Godz.: 10,15—11,45: Transmisja nabożeństwa z Katedry Wileńskiej. 12,00—12,10: Sygnał czasu, hejnał z Wieży Mariackiej w Krakowie, komunikat lotn.-meteor. 15,55—16,00: Kom. meteor. 16,00—16,20: Odczyt z działu rolniczego. 16,20—16,40: Odczyt z działu rolniczego. 16,40—17,00: Odczyt z działu rolniczego. 17,00—18,30: Koncert popołudniowy. 18,30—18,50: Rozmaitości, oraz kom. Tow. Zach. do hodowli koni w Polsce. 18,50—19,15: „Rozwój demokracji w Stanach Zjednoczonych A. P.” — dr. Władysław Wayda. 19,45—20,10: Odczyt. 20,10—20,30: Nadprogram, komunikaty. 20,30: Koncert popularny. 22,00—22,05: Sygnał czasu, kom. lotn.-meteor. 22,05—22,20: Komunikat PAT. 22,20—22,30. Komunikaty: policyjny, sportowy i nadprogram. 22,30—23,30: Transmisja muzyki tanecznej z dancingu „Oaza”.
Poznań. (344,8). Godz.: 10,15—11,45: Transmisja nabożeństwa z Bazyliki Wileńskiej. 12,00—12,05: Sygnał czasu. 12,05—12,30: Odczyt rolniczy pt. „Zimowy preliminarz pasz” — inż. Hozer. 12,30—12,55: Odczyt rolniczy pt. „Zakaźne choroby zwierząt domowych” — dr. Kopliński. 17,00—18,30: Transmisja koncertu symfonicznego z Warszawy. 18,30—19,00: Audycja dla dzieci.

Przy zakupie naszych wyrobów prosimy zważać na firmę, na nieuszkodzone banderole i na znaki ochronne, gdyż w butelkach naszej firmy podsuwa się często liche naśladownictwa.

B. Kasprowicz, Gniezno
Probiernia w Poznaniu, ulica 27 Grudnia nr. 10

A. Hensel
Bydgoszcz, ulica Dworcowa 97.

Mebie
jadalnie, sypialnie, pokoje inerskie, łózka, szafy, stoły krzesła, leżanki, kanapy i wszelkiego rodzaju meble najtańszej, najdogodniejszej sprzedaje Zieliński, Śniadeckich 43. (25272)

Powózki
każdego rodzaju tanio na sprzedaż. Zapytać Hetmańska 35. (14611)

Wielka zabawa żniwna

odbędzie się w niedzielę, d. 7 października w Łukówcu
początek o godz. 5 po południu, na którą uprzejmie zaprasza
Gospodarz.

Światowa firma poszukuje poważnych i dzielnych REPREZENTANTÓW

proponuje wysoki miesięczny zarobek prowizyjny i pensję. Przy wyjazdach zwrot kosztów podróży i diety. Zgłoszenia piśmienne do Biura Ogłoszeń „PAR” Bydgoszcz, Dworcowa 72 pod „Nr. 835/15”.
26718

Restauracja „ZAGŁOBA”
ul Gdańska 165 -- Telefon 399

Pożegnalne występy

— znakomitych wirtuożów na ksylofonach —
Małoletniego Henryka i Ireny Palulis.
26742

Kawaler
lat 36, na stanowisku, pragnie poznać w celu matrymonialnym zamożną panie z dobrego domu. Łaskawe zgł. pod „Przyszłość” przyjmuje Admin. (26258)

Poszukuję
kupna domu z ogrodem, możliwie w śródmieściu, do 20,000 złotych z wolnym mieszk. od 5 pok. Wład. W. Piłtowski, Fabr. Masz. Roln. Radziejów. 26349

Inżynierowie
lub fachowcy, pracujący z niskim napięciem. Mam wynalazek korzystnie do oddania. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Wynalazek”. (25080)

Ogłoszenie.

Ze względu na konieczność przeprowadzenia remontu maszyn przed zimą musimy w **poniedziałek i wtorek** przyszłego tygodnia t. j. w dniu 1. i 2. października rb. zredukować produkcję prądu Wobec tego zwracamy się do odbiorców prądu elektrycznego z usilną prośbą o zastosowanie w wyżej wymienionych dniach, a w szczególności od godziny 16-tej począwszy jaknajdalej idących ograniczeń oświetlenia W przeciwnym razie będziemy zmuszeni, pozbawić mieszkańców ul. Sobieskiego, Fredry, Warszawskiej, Bocianowo, Sienkiewicza, Lipowej, Matejki, Wileńskiej, Chrobrego, Śniadeckich, Gamma, Pomorskiej, Zduny, Podolskiej, Kwiatowej, Chocimskiej, Kościuski, Sw. Jąnskiej, Cieszkowskiego, Placu Piastowskiego i w razie potrzeby ewentl. dalszych dzielnic miasta prądu elektrycznego. (26722)

Bydgoszcz, dnia 28. IX. 1928 r.
Tramwaje i elektrownie.

restaurację i kawiarnię

Pod fachowem kierownictwem jestem w stanie obsłużyć Szan. Klientelę według zupełnych zażądań. — Przy tem polecam pierwszorzędną kuchnię i dobrze pielęgnowane napoje.
Z poważaniem
B. Antkowiak.

Technika budowlanego

pewnego w obl. czeniach statystycznych i kosztorysowych, trzeźwego i żutkiego, **poszukuję zaraz.** Język polski i niemiecki požądany. Zgłoszenia z życiorysem i podaniem wysokości pensji, proszę nadesłać do Dziennika Bydgoskiego pod „Z. W. Z.” 26387

Szanownemu Obywatelstwu podaję do ogólnej wiadomości, że z dniem 1 października b. r., o godz. 2 po poł. **otwieram w Sotuniu** przy ul. Mickiewicza 83 26786

Czytajcie Dziennik Bydgoski!

DROBNE OGŁOSZENIA

Ogłoszenia większe pod niniejszą rubryką oblicza się na mm o 100% drożej.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. — Drobnе ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9 przed południem.

POLECENIA

Firma „Wawel”
szlifiernia szkła i luster właśc.: Feliks Balcerkiewicz Bydgoszcz, Dworcowa nr. 5. Wykonuje się pod kierownictwem fachowych sił, wszelkie zamówienia w zakresie szlifierni szkła wchodzące t. j. lustra, witraże, szyby do samochodów, urządzenia wystaw składowych, odnawianie luster i t. p. po bardzo przystępnych cenach. 26767

Torebki

damskie, portfele, portmonetki, biurowy, notesy, skórzane, parasole damskie i męskie, laski, paski sportowe zawsze w wielkim wyborze, po niskich cenach poleca specjalny magazyn wyrobów skórzanego galanterijnego i przyborów podróżnych Zygmunta Musiał, Bydgoszcz, Długa 52, tel. 1133 Hurt. Detal. 26728

SPRZEDAŻ

Majątek

180 mórg, ziemia wszystka pszenna, od miasta 4 km, od stacji 2 km, przy szosie, żywy i martwy inwentarz nadkompletny, dom o 6 pokoi, budynki gospodarcze w dobrym stanie. Cena 130.000 zł, wpłata 100.000 zł poleca Agentura Dóbr „Polonja” Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 698. (14737)

Skład

kolonialny z towarami, mieszkaniem sprzedam za 3500 zł. Godzimirski, Inowrocław, Mikołaja 36. 26739

Wilka

rasowego, trzyletniego sprzedam tanio. „Indo” stacja Wysoka, powiat Wyrzysk. 26790

Maszyna

do sżycia benbenkowa tanio sprzedam. Wójt Śniadeckich 8a. (14840)

Bufet

i kredens ewtl. kompl. jadalnia dąb fornierowana dobrze wykonanie, korzystnie sprzedam. Malborska 15 w podwórzu lewo. (26237)

LEKcje

Lekcji
języka angielskiego oraz korespondencji handlowej metody Berlitz udziela prof. języka angielskiego Informacje od 4-7, Sw. Florjana 1, part. I. (26721)

POSADY WOLNE

Pomocnik
krawiecki na dobrą pracę potrzebny zaraz. St. Baś, mistrz krawiecki, Nakło, Jackowskiego 334. 26738

Pianistka

wzgl. pianista z pewnym repertuarem, otrzyma posadę od 1. X. r. b. Hotel Polski, Nowemiasto n/Drwęcą. 26775

Dekorator

któryby się podjął 1 raz w tygodniu dekorować okno materiałami męskimi. Adres wskaże filja Dz. Bydg Dworcowa 2. 14837

POSADY POSZUKUJĄ

Krawcowa
poszukuje stałą pracę w domu lub poza domem lub do pomocy w składzie. Of pod „L. L.” do Dzien. Bydg. 26344

Elew

gospodarczy z 3 letnią praktyką poszukuje posady. Zgłoszenia uprasza St. Gustowski, Poznań, Piękary 3. (26773)

MIESZKANIA

Mieszkanie
portjerskie, pokój z kuchnią zamieniam na dwa pokoje z kuchnią bezdzietnemu małżeństwu. Długa nr. 39. (26737)

POKOJE

Pokój
umebl. dla 1-2 pań do wynajęcia. Zgłosz. Sobieskiego 12, parter. 26732

Pokoju

skromnego z użytkowaniem kuchni poszukuje młode uczciwe małżeństwo. Czysn podług umowy. Oferty pod „Skromny 50” do Dzien. Bydg. (26712)

Wielki

wyбір luster, obrazów olejnych i reprodukcyjn. oraz oprawa, szklenie itp. po bardzo niskich cenach i na dogodnych warunkach w firmie „Wawel” Dworcowa 5. Uwaga: skład i pracownia w podwórzu, tamże dział szlifierni szkła i luster. (26766)

Piisowanie

i karbowanie wykonuje szybko i nadzwyczaj tanio Skład kapeluszy damskich Niedzwiedzia 4. (21149)

Majątek

okolica Puck - Gdynia 1300 mg. 750 mórg pszennej ziemi, 150 mg. żytniej ziemi, 200 mg. łąki, 150 mg. lasu, 70 bydła, 22 konie, 100 świń, całe żniwo, budynki i kl., z powodu choroby na sprzedaż. Cena 400 tysięcy złotych minus 100 tysięcy hipoteka, przy 30.000 zł. gotówki, za resztę przyjmie dom w zamianę. Of. pod „101” do Słowo Pomorskie, Grudziądz. 26774

Resztówka

165 mórg, ziemia pszenno-buraczanna, od miasta 5 km, od stacji 3 km, szosa w miejscu. Żywy i martwy inwentarz nadkompletny. Pałac 14 pokoi w parku. Budynki gospodarcze oraz komornicze w najlepszym stanie. Cena 120.000 zł, wpłata 70.000 zł, poleca Ag. Dóbr „Polonja”, Bydgoszcz, Dworcowa 17 tel. 698. 14799

Wóz

lekki na resorach, szprycy i wólf ręczny, tombank i kocioł tanio na sprzedaż. Grunwaldzka 60. (26716)

Szafa

składowa z dwóch części 270 wysoka, 2,35 szeroka, 58 cm głęboka z 6 drzwiami do przesuwania, górna część oszklona, korzystnie na sprzedaż. Jan Zborowski Sw. Trójcy 14. (26755)

Poszukuje

się porządną dziewczynę do dzieci. Pozamiejscowe požądane. Zgłoszenia ul. Nad Kanalem 1. (26752)

DZIERZAWY

Ubikacje
duże nadające się na każde przedsiębiorstwo, wolne mieszkanie i biuro przytem, natychmiast do oddania. Adres wskaże Fabryka Cukrów, Dworcowa 65. 26725

RÓŻNE

Starsza
pani posiadająca 4 pokoje poszukuje sterszą, sympatyczną panią na wspólne mieszkanie. Oferty do Dz. Bydg. pod „Spokój”. (26745)

P. T. Publiczności i Klienteli do łaskawej wiadomości, że

uruchomiłem przy ul. Zduny nr. 18 drugą fabrykę

przez co **powiększyłem produkcję mebli i wszelkich innych przedmiotów w zakres stolarstwa wchodzących.**

26758

Mojem staraniem będzie Szanowną Klientelę nadal solidnie obsłużyć i proszę o łaskawe dalsze poparcie. Z poważaniem

JAN ZBOROWSKI Fabryka mebli i urządzeń biurowych, okien i drzwi Bydgoszcz, Zduny nr. 18 św. Trójcy 14.

Główne biuro: ul. św. Trójcy 14, telefon 394.

Podziękowanie.

Za okazanie nam w dniu ślubu naszego we wszelkim rodzaju listownym, telegraficznym i osobistym, składamy na tej drodze nasze najserdeczniejsze staropolskie

Bóg zapłać.

Alexy Łapa z żoną.

Bydgoszcz, 29 września 1928 r.

26760

BACZNOŚĆ!

Najesz się jak u matki

Obiady 0,80 gr.

Kolacje 1,00 zł.

Oberża pod Kaliną

Warszawska nr. 15.

26764

Poszukuje posady

Kierownik techniczny

rutynowany elektrotechnik w sile wieku, długoletni kierownik elektrowni, dzielny automobilista znający również maszynę w przemyśle drzewnym, specjalista na motory ropowe syst. Diesel. Pierwszorzędne rekomendacje stoją do dyspozycji. Łaskawe oferty Skrzynka pocztowa Nr. 18 Chelmska (Pomorze) (26680)

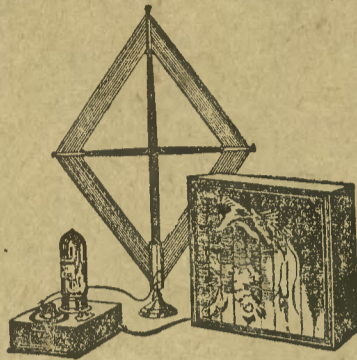
NAGROBKI na dzień Zaduszny.

Wielki wybór. Najniższe ceny. Trwały towar i w najlepszym wykonaniu daje tylko możliwość każdemu jedyna w miejscu polska firma pod własnym fachowym kierownictwem (26676)

F. RACZKOWSKI

rzeźbiarstwo-kamieniarsko

Bydgoszcz, ulica Jagiellońska nr. 2.

Radioodbiorniki

od 1 do 8 lampowych

własnego i zagranicznego wyrobu - z gwarancją selektywności i czystego odbioru

Głośniki

i wszelkie przybory do budowy

Wielki wybór, - solidne ceny.

St. Zakaszewski - Centrala Optyczna Bydgoszcz, ul. Gdańska 7. Tel. 1099.

26646

Otrzymaliśmy świeże przesyłki modnych

płaszczki damskich

o czym niniejszem uprzejmie donosimy.

SIUCHNINSKI & STOBIECKI

Stary Rynek nr. 3.

Materiały na suknie. — Materiały na ubrania męskie.

Ceny najniższe. Przy większych zakupach odp. rabat.

26687

Po gruntownym remoncie Restauracji i Winiarni pana Cisewskiego przy Starym Ryнку 27 otwieram takową pod kierownictwem pana A. Łapy w poniedziałek, dnia 1. X. 28 r. o godz. 4 po poł. na które Szan. Publiczność, znajomych i przyjaciół jaknajuprzejmiej zapraszam.

Moim zadaniem będzie skora i rzetelną obsługą oraz doborowym towarem pod każdym względem zadowolić każdego.

Z poważaniem

Gospodarz.

26761

Licytacja.

W dniu 2-go października o godz. 9-tej odbędzie się w Kolejowym Głównym Biurze Znalezionych przedmiotów w Bydgoszczy, przy ulicy Zygmunta Augusta publiczna licytacja znalezionych przedmiotów.

Kol. Główne Biuro Znalezionych przedmiotów w Bydgoszczy 26748

Hotel ..... **Elysium** Restauracja
Telefon 1171 Gdańska 134

Jutro niedziela 30. 9. 1928

mielki

benefis pożegnalny

lubianego kapelmistrza

Ludmika Kłobuckiego.

26757

Sprzedam

całą pretensję spadkową z wszelkimi prawami do czego m. in. należy: budynek nadający się do branży kupieckiej położony w najlepszej części miasta Bydgoszczy, z 4 składami, kino, z ubikacjami biurowymi, mieszkaniami, dnym ogrodem. Objekt dobrze procentujący się, obecnie przynosi rocznego dochodu zł. 25.000, bez długów. Łask. oferty proszę skierować do Dzien. Bydg. pod nr. „26729“.

26729

Nowości futrzane w kołnierzach, krawatach, kurtkach i płaszczach

w największym wyborze nadeszły.

Jeszcze teraz sprzedaż po cenach sezonu letniego! Dogodne warunki spłaty!

Zaden skład dlatego specjalnie tanio! 26706

Reperacje i przeróbki we własnym warsztacie fachowo i po cenach przystępnych. Zwiedzenie nie obowiązuje do kupna.

Dom futer Topelson

Grosse Wollwebergasse 24, I ptr. Tel. 26562

Od 1. X. do 10. X. 1928 r.

wielka reklamowa sprzedaż trykotaży

Tylko dobry towar i niskie ceny mówią za siebie.

Dla dzieci

- Kaftaniki . . . . . od 1.60
- Haleczki . . . . . od 2.75
- Majteczki . . . . . od 2.55
- Majteczki pieluszkowe . . . . . od . . . . .
- Kombinacje z ciepłą podsz. i klap. . . . . od 4.15
- Kombinacje płat. wełna z klap. . . . . od 5.49

Damskie

- Staniczki z ciepłą podszewką . . . . . od 3.52
- Staniczki płat. wełna . . . . . od 4.35
- Staniczki igliczkowe . . . . . od 4.50
- Koszule z ciepłą podszewką . . . . . od 6.85
- Reformy granat. z ciepłą podszewką . . . . . od 8.64
- Reformy czysta wełna - wielki wybór

Męskie

- Kalesony z ciepłą podszewką . . . . . od 5.05
- Koszule z ciepłą podszewką . . . . . od 6.34
- Kalesony płat. wełna . . . . . od 6.68
- Koszulki płat. wełna . . . . . od 6.23
- Koszule płat. wełna . . . . . od 8.20
- Bielizna „Prof. Dr. Jaeger'a“

W wielkim wyborze Swetry — kostjomy — pullowery — kamizelki i znanych niskich cenach: sukienki, kamizelki, sweterki, ubranka i płaszczki dla dzieci

Pończochy — Rękawiczki — Czapki Wielki wybór — Niskie ceny

Zygmunt Wiza

Bydgoszcz Plac Teatralny 3.

Poznań ul. 27. Grudnia 5.

26705

Možność nabycia dużego, wygodnego samochodu za stosunkowo niską cenę

PRZY wyborze samochodu należy brać pod uwagę trwałość konstrukcji, wydajność silnika, przestronność siedzeń, wytworny wygląd i oczywiście cenę. Połączenie tych zalet z dostępną ceną stanowi idealny typ maszyny.

Wszystkim tym warunkom odpowiada w zupełności ostatni model samochodu Chevrolet, który mieści wygodnie pięć osób, nawet tęgich i wysokiego wzrostu, gdyż wejście i wyjście z samochodu ułatwiają szerokie drzwi.

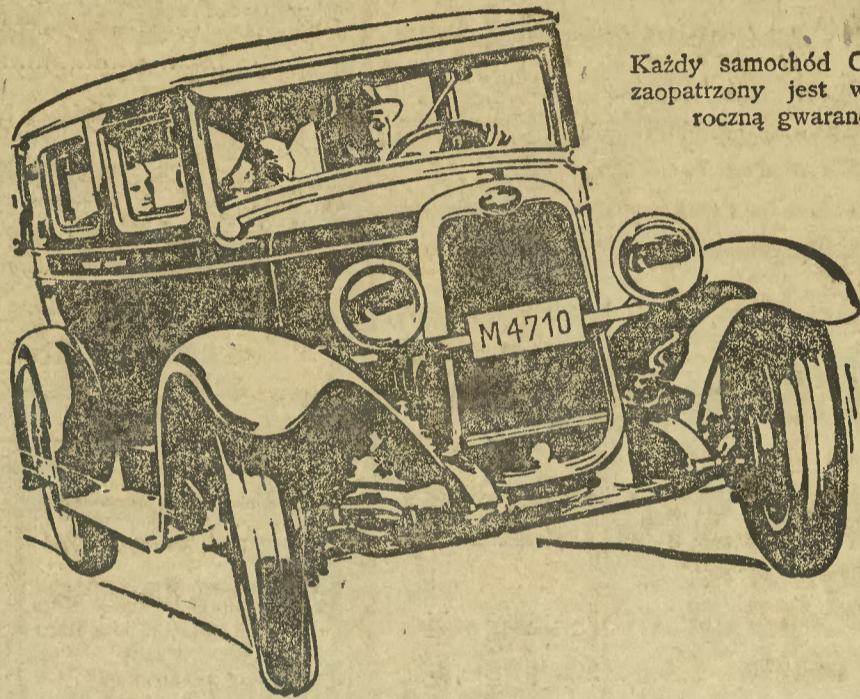
Pozatem głębokie siedzenia i nadzwyczaj miękkie materacowanie dostosowane do linii karoserji zapewniają całkowitą wygodę i wypoczynek podczas najdłuższej podróży.

Samochód Chevrolet nie tylko pod względem przestronności i wygody swej karoserji przewyższa wszystkie inne maszyny nabywane

po tej samej cenie. Posiada on bowiem rozstaw kół na 2,705 metra, a zatem dłuższy, niż każdy inny samochód w tej cenie. Przytem oczywiście samochód Chevrolet, jak wszelkie inne drogie maszyny posiada: hamulce na czterech kołach, filtr do powietrza i paliwa, oraz wiele innych ulepszeń specjalnie wprowadzonych przez firmę General Motors.

Całość zaś składa się na idealny typ samochodu który znajduje znacznie więcej chętnych nabywców, niż każdy inny. O prawdziwych wartościach tej maszyny można się łatwo przekonać podczas próbnej przejażdżki u zastępcy General Motors, *Wyrob General Motors.*

Upoważnione Zastępstwo
E. STADIE AUTOMOBILI
Bydgoszcz, Gdańska 160, tel. 16-02.

Każdy samochód Chevrolet zaopatrzony jest w jednoroczną gwarancję

CHEVROLET

GENERAL MOTORS W POLSCE, WARSZAWA

Moją pracownię swetrów i pończoch przelożyłem
z ulicy Mazowieckiej 8
na ulicę Sienkiewicza 21
otwarty skład
26741) **H. Lange, tel. 1687**

Konkurs.

Przy Gazowni Miejskiej w Bydgoszczy wakuje posada

gazomistrza

Kandydaci ubiegający się o to stanowisko muszą być z zawodu mechanikami wzgl. ślusarzami, powinni posiadać dobre znaomości obsługi maszyn parowych, motorów spalinowych i elektrycznych oraz wykazać się kilkoletnią praktyką w gazownictwie i władać językiem polskim w słowie i piśmie.

Uposażenie wedle umowy. Wolne mieszkanie służbowe do dyspozycji.

Podania przy załączeniu własnoręcznie napisanego życiorysu i uwierzytelnionych odpisów należy nadsyłać do dnia 15 października r. b.

Magistrat miasta Bydgoszczy.
(—) Podoski, radca miejski. (26508)

Jedna z największych firm branży wódczanej poszukuje

podróżującego

na Bydgoszcz i okolice. Reflektuje się tylko na siłę pierwszorzędna. Stałe wynagrodzenie i prowizja. Wyczerpujące oferty do Dziennika Bydgoskiego, Bydgoszcz, pod „3045“.

Redaktora

do założenia i redagowania gazety (3 razy tygodniowo) w mieście powiatowym Woj. Pomorskiego poszukuje się zaraz lub 15 X. br. Łaskwe zgłoszenia z podaniem referencji i wynagrodzeniem uprasza się skierować do administracji Dzien. bydg. pod „Redaktor“.

Podróżujących

do sprzedaży baterji kieszonkowych na wysoką prowizję poszukuje „Wafi“, Bydgoszcz, ul. Fredry 7. 26720

Fiat 505

w najlepszym stanie, 6 osobowy na sprzedaż. Cena 7500 zł. Wpłata 4000 zł, reszta w ratach miesięcznych po 500 zł. Oferty pod „Fiat“ do filij Dz. Bydg. Toruń. (26682)

Światowa firma poszukuje PIERWSZORZĘDNEGO PRZEDSTAWICIELA

na Województwo Pomorskie i Poznańskie za stałą gażą, prowizją i zwrotem kosztów podróży.

Ubiegać się mogą jedynie panowie wymowni, o wykształceniu technicznym, wysokich zdolnościach kupieckich, posiadający dobre stosunki w kołach przemysłowych i będący w stanie opanować szybko stronę techniczną i kupiecką. Żąda się celowej i dokładnej pracy oraz dokładnej znajomości języka polskiego i niemieckiego w słowie i piśmie.

Zgłoszenia panów odpowiadających w zupełności wspomnianym warunkom, zawierające pełne curriculum vitae, odpisy świadectw, referencje i wysokość żądanej gaży przyjmuje administracja niniejszego pisma pod „Dzielny sprzedawca“

26673

Przyjmę od poważnej firmy lub fabryki najchętniej win — likierów lub materiałów piśmiennych

przedstawicielstwo

na Pomorze. Tej firmie stawię do dyspozycji skład w centrum miasta Grudziądza.

Malewski

Grudziądz, ulica Mickiewicza nr. 33.

26772

Stolarzy

kilka do budowy organów poszukują. Zgłosz. Bydgoszcz, Poznańska 23.

30—40.000 poszukuje

na 1. hipotekę na pierwszorzędny dom. Zgłosz. pod „M. 660“ do Dzien. Bydg.

Kto kupił raz
kupuje nadal - tylko
anodówki i baterje
kieszonkowe
„BATRA“

26605

Kupimy

500 beczek od syropu

używanych, lecz w dobrym stanie o 60—80 litrów pojemności. Zgłoszenia pod „Nr. 26784“ do administracji niniejszego pisma. (26784)

Dreny (saczki)

wszelkie rozmiary oddajemy korzystnie (26763)

Cegielnia Parowa
J. Stranz, Nakielska 64
tel. 1486.

Pierze i Puch

w wielkim wyborze

Pierze darte

za 1/2 kg. 2,80, 4,50, 5,25, 6,75, 8,50, 9,25, 10,50, 12,75 zł.

Puch podług jakości, gotowe pierzyny, wyspy nieprzepuszczalne, własna parowa czyszczalnia pierza z zapędem elektr. skutecznie czyszczenie pierza co wtorek i czwartek. (8291)

Karol Kurtz nast. Bydgoszcz
Poznańska 32, tel. 1210.

Dywany perskie killimy i t. p. przyjmuję się do naprawy. Polecamy ze składu fabrycznego 26645

welne perską i smyrneńską białą i barwioną farbami roślinnymi. „Wolna Orientalna“, Bydgoszcz, Naruszewicza 4.

300 do 400 zł

złóżę temu kto wskaże stałą posadę państwową w zawodzie kowalско-ślusarskim. Zgłosz. proszę yadsłać do Dzien. Bydg. pod „300“. (26688)

Samochód

podwozie fabrykat francuski 1928 zupełnie nowy z błotnikami oraz stopniami, 9/28 K. M. natychmiast sprzedam. Of. do „Par“ Poznań, Al. Marcinkowskiego nr. 11 pod „56,172“. 26521

Obiady z 3 dań
1,20 zł poleca 21254
ogród Patzera i restauracja.

Dr. med. Siegert
mieszka teraz
przy ul. Gdańskiej 5, I pfr.
(Apteka pod Łabędziem). (25862)

Państwowe Nadleśnictwo Chociński Młyn
poczta Konarzyny, powiat i stacja kolejowa Chojnica
sprzeda w drodze ustnego przetargu (licytacji) dnia
18 października 1928 r. o godzinie 1-iej po południu
na miejscu w Kopernicy

urządzenie młyńskie i tartaczne
w całości lub pojedynczo, jak: maszynę parową,
stary kociół, trak pionowy, transmisję, stru-
garkę, szyny, turbiny, ganki, elewatory, ma-
szyny do czyszczenia zboża, tryjer, pasy
skórzane i wielbłądzie i t. d. Oprócz tego jedną
szepę do rozbiórki za gotówkę. Wspomniane przed-
mioty można obejrzeć na miejscu po uprzednim zło-
żeniu się w leśniczówce Kopernicy, poczta Kon-
arzyny. (26420)

Karol Wrycz-Rekowski
poleca (15521)
jako specjalność
3 i 4 lampkowe
Radioaparaty
na dogodnych
warunkach spłaty.
Stacja ładowania i wypożyczalnia akumulatorów
Bydgoszcz, ulica Jezuitska 12, telefon nr. 10 12

Angielski materiał ubraniowy
„KARO“ za 3 metry
17 zł 65 gr.
Na listowne zamówienie wysyłamy
3 metry znanego materiału ubra-
niowego „Karo“ na całe męskie ubranie
we wszystkich kolorach za zł 17 gr 65.
Ten sam towar w gatunku B. za 3 metry
21,75 zł, gat. C. 25,50 zł, gat. D. 29,60 zł.
Wysyłamy również **welury na palta męskie**
w cenie zł 20,50 za 2 1/2 metra, w dowol-
nych kolorach gatunek B. zł 23,50, ga-
tunek C. zł 25,75, gatunek D. zł 29,—
Zadatków nie potrzeba, płaci się przy odbiorze.
Za opakowanie i przesyłkę płaci kupujący.
BEZ RYZYKA! (26500) **BEZ RYZYKA!**
Jeśli towar się nie podoba, przyjmujemy z powrotem
Pzwracamy pieniądze. Dokładne zamówienia adresować:
„Polska Trianina“, Warszawa, ul. Nalewki L. 25b

Wielki popyt na
Jähnego-Pianina
jest najlepszym dowodem
pierwszorzędnej jakości.
Złoty medal (26925)
Największy sukces na Targach Wschodnich
Centrala Pianin
Bydgoszcz, Pomorska 10. Tel. 17-38.
Przedstawiciele w wszystkich większych miastach.

Przyjdź osobiście
albo nadeslij charakter piśma swój lub zainteresowanej
osoby. Zakomunikuj i ię, rok i miesiąc urodzenia,
kawaler, żonaty, wdowiec, ilość osób najbliższe, rodzi-
nie, a otrzymasz szczegółową analizę charakteru, okre-
ślenie zalet, wad, zdolności i przeznaczenia. Odpowie-
dzi na szczerze zadane pytania, jak również horoskop
słynnego medium M-le Evigny - czytelnikom „Dzienia Bydgoskiego“
bezinteresownie. Leczą pokrycie kosztów ogłoszeń, wydruków
pocztowych i kancelaryjnych założyć zł 2,— (można w znaczkach
pocztowych). Osobiście przyjmuje 12-7. Protokoły, odezwy, podzię-
kowania najwybitniejszych osób stolicy. Warszawa, Psycho-
Grafolog Szyler-Szkolnik, Redakcja „Świt“, Nowowiejska
nr. 32 m. 6. Ogłoszenie założyć do listu. (24245)

Pierwsza Polska Fabryka Maszyn do pisania
„ISKRA“
w Bydgoszczy, ul. Malborska 15
dostarcza maszyny do pisania własnej kon-
strukcji dorównujące zagranicznym, wy-
konane z najlepszych materiałów.
Cena za maszyny do pisania „ISKRA“
jest niższa o 50% od cen maszyn zagranicz-
nych. (Fachowa, szybka i tania reperacja wszel-
kich systemów maszyn do pisania). (26667)
Edmund Krzesiński.

ŁOŻYSKA KULKOWE
Światowa Fabryka łożysk kulkowych odda
zastępstwo i odcyń skład konsygnacyjny
odpowiedzialnej firmie. (26601)
Zgłośz. z podaniem referencji i zabezpieczenia
Kraków I., Skrytka pocztowa 95.

Unieważniam
weksel, akceptant Stanisław Leis, żyrant Helena Leis,
na zł 1000 (tysiąc) wystawiony jako zastaw Michałowi
Luczakowi, zamieszkałemu w Bydgoszczy (Osada).
Proces w toku. Stanisław Leis, Łabiszyn, 28. IX. 28
26669

Spieszcie się
gdyż
rok szkolny już się rozpoczął!
Tanio i dobrze
zakupicie
zeszyty, ołówki, piórka, rysiki, tablezki
atrament, bibułki, gumki, papier
i artykuły piśmienne. (26247)
Najlepsze źródło zakupu dla odpzedających.
„Segrobo“ T. z o. p.
Bydgoszcz
w domu hotelu Gelhorn
Dworcowa 39.

IDEALNA CERA
OŚIĄGNIĘSZ TYLKO
DZIĘKI KREMOWI
Junoderma
SZLACHETNY KREM NIETLUSZĄCY
Żądać w aptekach, drogerjach i perfumerjach. 23413

Składnice fabryczne
Kilian, ul. Pomorska 8 a
20963

Nowy wynalazek XX wieku
Płaski zegarek
tylko zł 5,93 (zam. 25)
Wysyłamy pocztą za zaliczeniem elegancji zegar-
ek niklowy. Chód dzwiczny, na kamieniach.
Wyregulowany do minuty z gwarancją za dobry
chód na 8 lat, 2 szt. 11,60, 4 szt. 22,08, 6 szt.
33,60. Lepszego gatunku 7,75, 9,50, 11,50, 15,
18, 21, 25, 35 zł. Na rękę z paskiem 14, 17, 20,
25, 30, 35, 40, 50 i 57 zł. Z francuskiego no-
wego złota 15,50, 2 szt. 30, 3 szt. 44 zł. ręczne z paskiem
lepszego gatunku 20, 25, 30, 35, 55, 65. Budziki stolowe 15,
17 i 20, lepszego gatunku 25, 30 i 40 zł. Łańcuszki z nowemu
złota po zł 2,15, 3, 3,75, 4,85 i 6 zł. Za kosztą przesyłki
płaci kupujący. Adres zegarm.
Józef Jakubowicz, Warszawa, Sienna 27. Oddz. 100
Firma egzystuje od roku 1900. Nagrodzona wieloma złotymi
medalami i krzyżami. Mnóstwo listów dziękczynnych. Z po-
wodu braku miejsca zamieszczamy niekto: Nr. 4810). Zega-
rek otrzymałem za który bardzo dziękuję, chodzi co do mi-
nuty i bardzo miły dla oka. Ku mojemu miłemu zdziwieniu
chodzi lepiej od „Omegi“, który robi różnicę napróżd albo w
tył. Zegarek otrzymany od Pana nie robi żadnej różnicy, tak
dał się dokładnie wyregulować, proszę o taskawę przysłanie
mi możliwie w krótkim czasie jeszcze dwa zegarki płaskie,
niklowe. Po otrzymaniu zrobię zamówienie na większą ilość
dla całego biura. Z poważaniem Jan Kalużyński, Lublin.
(Nr. 3455) Sz. P. nprzejmie proszę o wysłanie jeszcze jednego
zegarka z fr. nowego złota. Przy tej sposobności mam za-
szczyt podziękować za otrzymane 3 zegarki z których jesteśmy
zadowoleni. W najbliższych dniach wyślę zamówienie na kilka
zegarków dla Kole Młodzieży w Gołębiewku. Z poważaniem
Stanisław Borowicz, prezes Tow. Rolnictwa w Kutnie.

Żelazo, blachę, gwoździe,
osie i buksy do wozów
odkładnie, lemieszce
podkowy
śruby i nity (23397)
poleca po przystępnych cenach
Fm. JULJ. MUSOLFF
Tow. z ogr. por-ką
ul. Gdańska 6 BYDGOSZCZ Tel. 26 i 1650

PRZEDRUKARZA
na stałą posadę poszukuje
Drukarnia Św. Wojciecha
w Poznaniu. (26523)

„RADJOFONJA“
Zakład radiotechniczny TEOFIL SÓLSKI i Ska
Bydgoszcz, Bernardyńska 10, telefon 15-49.
poleca doskonale (21387)
radioaparaty na długotermin. spłaty
Fachowe ładowanie akumulatorów.

Hallo Gospoście!
Mieszkania Wasze będą wolne od kurzd i pyłu jeżeli
zbieracz kurzu „SPERKO“
znajdować się będzie w domach Waszych. (25068)
Zadaje zbieracz kurzu „SPERKO“ w wszystkich składach
sprzędów kuchennych, drogerji oraz w wytwórni zbieraczy kurzu.
Edmund Sperkowski, Wejherowo, św. Jacka 25.

350 przedmiotów
za 15 złotych 95 groszy.
Wysyłamy na listowne zamówie-
nie komplet przedmiotów, z któ-
rych najważniejsze są: 1) 1 zega-
rek męski niklowy, szwajcarski
z dobrym chodem, 2) 1 łańcuszek
do zegarka połączony, 3) 1 brzytwa
zagraniczna, 4) 1 pendzelek do go-
lenia z dobr. włosem 5) 1 miseczka
do golenia, 6) 3 chusteczki męskie, duże, 7) 1 para
męskich podwiązek gumowych z dobrym zamkiem,
8) 1 komplet spinek do gorsu, 9) 1 krawat jedwabny,
10) 1 szczyrtek stalowy, 11) 1 grzebień kieszonkowy
z futerałem, 12) 1 szczoteczka do zębów, 13) 1 para
rękawników jedwabnych, 14) 1 para soinek z ameryk.
nowego złota, 15) 1 lusterko kieszonkowe i jeszcze
335 przedmiotów niezbędnych w każdym domu i dla
każdego człowieka, jak np. domino, warcaby, nici itp.
Cały ten komplet wysyłamy tylko za 15 zł 75 gr. w gatunku N.
31 zł 95 gr i 24 zł 50 gr. Wysyłamy bez żadnego zadatku. Płaci się
przy odbiorze. — Za opakowanie i wysyłkę płaci kupujący.
szczyrka. Komplet nie podobaj. się przyjm. zpowrotem. **Be ryzyka**
„Polskie Źródło“, Warszawa, Nalewki 23b.

Żelazne kuchenki na wzór węg. alski
do gotowania, pieczenia, susze-
nia i **osuszania**
w różnych wielkościach aż do
kuchni hotel.
Przenośne **piece kaflowe**
uznane wszechstronnie jako zna-
komite grzejniki!
Doskonała konstrukcja!
Wielki wybór! Wielki wybór!
Oskar Schöpfer
Bydgoszcz, Zduny 5.
22691

Pierze
darte mieszane . . . 2,00 zł
darte gęste . . . 1. 5,80 zł
podskubane . . . 1. 6,50 zł
koltry watowane 18,50 zł
Inlety, Materiały bielzą-
niane. (23407)
Małkowski,
Wielki Rynek nr. 14.

Chodnikowe
płyty cementowe
bardzo korzystnie i na
długoterminowe spłaty
do oddania. (18050)
Bracia Schlieper
fabryka papy dachowej
Gdańska 99.

Poważna firma maszyn
rolniczych na Pomorzu
poszukuje
na wysoką prowizję
podróżujących
na maszyny rolnicze do
odwiedzania klienteli
wiejskiej. Dzielni sprze-
dawcy, dobrze obeznani
z branżą zechcą nade-
ślać oferty z odpisami
świadectw do filji Dzień.
Bydgoskiego, Toruń
pod „1721“ 26354

Doświadczony
elektromonter
dla siły i światła na prąd
stały i zmienny poszuki-
wany natychmiast. (26467)
„Siemens“ Sp z ogr.odp.
Bydgoszcz,
ul. Dworcowa nr. 61.

Niebywałe niskie ceny posazonawa
Płaszcz rypсовy
na całej podszewce od 32.— zł
Płaszcz jedwabny
na całej podszewce tylko 45.— zł
Płaszcz Kasha
na całej podszewce od 45.— zł
Kostjmy damskie od 32.— zł
Suknie damskie
eolnowe . . . . . od 25.— zł
Suknie damskie
popielinowe . . . . . od 11.— zł
Kapeluszki słomk. od 4.— zł
Bielizna oraz wszelkie towary
krótkie polecam okazjnie tanio.

Leon Dorożyński
ul. Długa 49, róg Jezuitkiej.
Firma chrześcijańska!

ŻARÓWKI
poleca
F. KRĘSKI
BYDGOSZCZ

Składnica
skór i obuwia.
Dziennie świeży wykrój skór.
Obuwie męskie
damskie i dziecięce
prawdziwie dobre i tanio
poleca (19960)
R. ŁAZOWSKI
ul. Poznańska 32
ul. Sniadeckich 39
przy Placu Piastowskim.
Reperacje kaloszy i śniegowców.

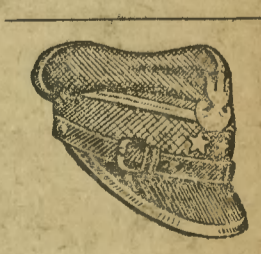
INŻYNIER
BOLESLAW
FROM
NAJPOWAŻNIJSZA
SZKOŁA
JAMOCHEŁDOWA
UCZY
SZYBKO I TANIO
GWARANTUJE
PRAWO JAZDY
ZADAC
INFORMACJI
WARZAWA
SOZA35

Kursy samochodowe
Z. Kochańskiego
w Bydgoszczy
3 Maja 14a, tel. 1185
szkołą szoferów
zawodowych oraz amatorów.
Prospekty wysyła się
na życzenie.
Zapisy przyjmuje się
26365 codziennie.

„Impregnacja“
oferuje ze swego
nowego powiększo-
nego składu po na-
niższej cenie dzien-
nej:
papa dachowa
smoła
lepniak
karbellineum
gudron
asfalt
smoła drzewna
smoła żywiczna
papa izolac.
wapno
cement
gips
kred

płyty gipsowe
trzcina sufit.
trzciniaki
gwoździe pap
kafle
regła szamotowa
zaprawa szamot.
rury betonowe
rury kanalizacyjne
(glazurowane)
płyty chodnikowe
koryta gliniane
dachówki
szpisy
ruberole
łupek

Impregnacja
Bydgoszcz
Głównica:
ul. Chodkiewiczca
(Cegielnia).
Telefon 1300.

Fabrykacja czapek
urzędniczych, wojskowych
i szkolnych. **Przybory**
mundurowe poleca
H. Bunn i Syn,
Bydgoszcz, Gdańska 153.
Telefon 142.
Najstarszy interes na miej-
scu założony 1896.
Wysyłka pozamiejscowa.

Wszędzie jest znanem, iż **towary futrzane** zakupi się najlepiej w pierwszorzędnym od **35 lat** istniejącym (23618)

Domu futer Maks Zweiniger Gdańska 1

ściśle rzetelnie — pod gwarancją — bez konkurencji najtaniej. Ogromny wybór. Wszelkie reparacje wykonuje prawidłowo i tanio. Tylko Gdańska 1. Żadna filja. Tylko Gdańska 1.

Posiadamy na składzie

Traktory ropowe „GROSSBULLDOG“ „Lanz'a“
Plugi przyczepne, fabrykat Rud. Sack, Leipzig,
 „ Gebr. Eberhardt, Ulm
Brony talerzowe,
Młocarnie parowe fabr. „Lanz'a“
Młocarnie motorowe „ „ } w wielkim wyborze
Motory stacjonowane i przewoźne

Prosimy o zwiedzenie bogato zaopatrzonego składów bez obowiązku kupna

Bracia Ramme, Bydgoszcz

Ulica Św. Trójcy nr. 14 b — Telefon nr. 79.

Naszej Szanownej Klienteli miasta Bydgoszczy i okolicy do wiadomości, że od **1. 10. 1928**

sprzedaż węgla górnośląskiego

z ulicy Chodkiewicza 19

przeniesiona zostanie na ul. Zamojskiego 2-3 na składnicę firmy **EUGEN HOFMANN**.

Nasze biura dla sprzedaży en gros znajdują się od 1. 10. 28. przy ul. Cieszkowskiego 10, II p., tel. 1181. Tamże przyjmuje się zamówienia dla wszelkich gatunków i dla dostawy franko dom. Prosimy o cenne zlecenia.

„UNITAS“
 SPÓŁKA WĘGLOWA

Od 1. 10. 1928 obejmuję, prócz własnej sprzedaży węgla górnośląskiego dotąd prowadzonej, i którą nadal prowadzić będę **sprzedaż węgla górnośląskiego z koncernu Dyrekcja Kopalń Ks. Pszczyńskiego „UNITAS“**

Staraniem moim będzie szybkie i sumienne wykonanie wszelkich zleceń.

EUGEN HOFMANN, BYDGOSZCZ
 ulica Zamojskiego 2-3. 24238

FUTRA

Pierwszorządny SKŁAD FUTER
Jaworski & Nitecki
 Bydgoszcz, ulica Dworcowa 15 - tel. 1341

poleca wszelkiego rodzaju towary futrzane w bezkonkurencyjnie wielkim wyborze.

Warunki sprzedaży bardzo korzystne. Ceny obliczone na wielki obrót.

Pracownia firmy przyjmuje do modernizacji, reperatury i przeróbek wszelkiego rodzaju futra i wykonuje je pod gwarancją. — **Cenniki bezpłatnie.** (22667)

Przeciw chudości.

Przez użycie naszego wspaniałego środka odżywczego „PLENUSAN“ w krótkim czasie znaczne przybranie w wadze, wygląd kwitnący i pełne formy ciała. Również wzmacniający środek dla krwi i nerwów, przez lekarzy polecane. 1 pudełko zł. 6 —, 3 pud. zł. 15.— Dr. Gebhard & Co., Gdańsk, Nr. 120. (23552)

ALFA-LAVAL

Centryfugi znane ze swej dobroci na dogodnych warunkach spłaty (26014)

Maselniczki czysto pracujące, rowery, gumy, części oraz własny warsztat reparać. poleca **M. MAŃCZAK, BYDGOSZCZ** ulica Dworcowa nr. 94, telefon nr. 1275.

WYCIENCZENIE BLEDNICE

LECZY

HEMOGEN

przetwor żelaza

MAGISTRA KLAWE

ORYGINALNY TYLKO Z FIRMA

KLAWE

BYDGOSKA GAZOWNIA MIEJSKA

sprzedaje

Koks gazowy do centralnego ogrzewania
 Benzol motorowy do maszyn rolniczych
 Smolę gazową surową
 Smolę destylowaną
 Siarczan amonowy do celów rolniczych
 Karbolineum.

Zgłoszenia przyjmuje

Gazownia Miejska
 Bydgoszcz, ulica Jagiellońska nr. 38.
 Tel. 630 i 631. (24354)

Ogórki kiszone, kapustę kiszoną

wagonowo i beczkami ma do oddania firma

I. G. Beyer nast. **W. Buczkowski**
 Chełmno. Telefon 87. (25984)

Aparat RADIO-BIOLA

najnowszy wynalazek dr. Farnhama

leczy pod gwarancją wszelkie chroniczne cierpienia:

reumatyzm, artretyzm, paraliż,
 choroby wątroby, nerek, otyłość i t. d.

(21314) Informacji udziela:
Oskar Bartosz, Bydgoszcz, ul. Ossolińskich 8, II p.
Mogilno, ul. Kościuszki 1. Starogard, ul. Skarszewska 12.

Radjo na raty

i części składowe

poleca

inż. **M. Brukarzewicz**

Toruńska 181 telefon 1450

Wykonuje także instalacje elektryczne siły i światła, telefonów i t. p. (11721)

POWOZY BRYCZKI

różnego rodzaju w bardzo dobrym i ładnym wykonaniu.

WIELKI WYBÓR

23842) poleca tanio

HIPOLIT KOTLIŃSKI

GRUDZIĄDZ

Handel Powozów — Mickiewicza 24, tel. 3.

Śloninę Smalec ŁÓJ

(25999)

poleca hurtownie i detalicznie

Fa **Bracia Szulc**

Bydgoszcz, Pl. Piastowski.

Wapno w kawałkach Cement portlandski Smolę Papę dachową

i wszelkie inne

materialy budowlane dostarczają po korzystn. cenach i na dogodnych warunkach

BRACIA SCHLIEPER

fabryka papy dachowej

Telefon 306 Gdańska 99 Telefon 361

Piegi

plamy wyrzu. Benegmina ty usuwa krem Benegmina znany i wypróbowany środek do odświeżania i wydelikacenia cery. Benegmina mydło przed. tuszczone, jako konieczny dodatek do kremu teje nazwy usuwa piegi i plamy na twarzy i na ciele. Cena kremu 2. zł, mydło 1,50 zł (10885) Mag. Jan Stenzel, aptek. Główny skład i wytw. rnia Apteka pod łabędziem Grudziądz, Rynek 20.

13051

POLECENIA

Wykonuje
prace buchaltaryjne w godzinach popołudniowych Łaskawe zgłoszeń pod „Biegły” do filij Dz. Bydg. (14767)

Leżanki

od 57 zł, kanapy od 125 zł, materace od 25 zł, garnitury klubowe od 395 zł poleca Tapicernia, Jagiellońska 4. Na raty. (26690)

Na raty!

Rowery, wózki dziecięce, rakiety. W. Krauze, ulica Długa 50. Telf. 948. (26738)

Aparaty

do pospiesznej fotografii poleca Wytwórnia „Wiol”, Bydgoszcz, Sienkiewicza nr. 44. Zadać cennik. (14833)

6 fotografii

pocztówkowych 3 zł poleca „Wiol”, Sienkiewicza nr. 44. (14834)

Żadał

u swego kupca zabawek firmy „Wiol”. (14835)

Suknie

oraz wszelką garderobę damską wykonuje wykwalifikowana haftownia. Obremska, Dworcowa 56 III. (14775)

Zegarki

reperuje sumiennie. Chmielewski, ul. Dworcowa 56. (14777)

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo

na nizinach nadwiślańskich 14 mórg roli włącznie łąki, mórg dobrego ogrodu owocowego, 2 morgi torfowisk, duże rybołówstwo, zabudowania masywne z wszelkim żywym i martwym inwentarzem i pełnym zwierzęm na sprzedaż. Emil Lünser, Strzeżce dolne p. Dworcowa 56. (26665)

Majątek

230 mórg, ziemia dobra i średnia, od miasta 4 km, od szosy 2 km, żywy i martwy inwentarz nadkompletny, dom o 10 pokoi, budynki gospodarcze oraz komornicze w dobrym stanie. Cena 150.000 zł, wpłata 80.000 zł poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (14793)

Majątek

350 mórg, bonitacja 5 Mk z szosy 2 km, przy szosie, żywy i martwy inwentarz nadkompletny z parowym ganitrem, dom 8 pokoi, budynki gospodarcze, oraz komornicze w najlepszym stanie. Cena 320.000 zł wpłata 200.000 poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (14792)

Majątek

350 mórg, ziemia pszenno-buraczana, od miasta 12 km, od stacji 4 km, od szosy 1 km, żywy i martwy inwentarz nadkompletny, dom o 8 pokoi, budynki gospodarcze, oraz komornicze w dobrym stanie. Cena 240.000 zł wpłata 160.000 zł poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa nr. 17, tel. 698. (14798)

Majątek

345 mórg, 5 Mk. bonitacji od miasta 7 km, od stacji 3 km, przy szosie, żywy i martwy inwentarz nadkompletny z garniturem parowym, dom o 8 pokoi, budynki gospodarcze, oraz komornicze w najlepszym stanie. Cena 300.000 zł wpłata 200.000 poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. nr. 698. (14785)

Majątek

300 mórg, ziemia pszenno-buraczana, od miasta 10 km od stacji 6 km, od szosy 1 km, żywy i martwy inwentarz nadkompletny, budynki gospodarcze, oraz komornicze w dobrym stanie. Cena 250.000 zł, wpłata 150.000 zł poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, telef. 698. (14797)

Ołbrzymi
wybór majątków ziemskich. Majątek 3.600 mórg, 2.400, 2.200, 1.800, 1.600, 1.450, 1.300, 950, 920, 900, 860, 840, 780, 730, 715, 690, 646, 610, 600, 580, 520, poleca na bardzo dogodnych warunkach Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 698. (14794)

Majątek

450 mórg i cegielnia produkująca roczną 200.000 cegieł, od miasta 3 km, od stacji 1 km, przy szosie bonitacja 6 mk z morgi, martwy inwentarz nadkompletny z garniturem parowym, żywy inwentarz 16 koni, 5 źrebaków, 2 woły, rogacze, 30 krów dojnych, 1 stadnik, 23 jałówek, 12 cieląt, 40 świń, ostatni wysiew 100 mórg buraków, 100 pszenicy, 80 grochu wyktorja, dwór 10 pokoi, budynki gospodarcze oraz komornicze w najlepszym stanie. Cena 450.000 zł, wpłata 300 tys. zł. poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz Dworcowa 17, telefon 698. (14791)

Gospodarstwa

210 mórg, ziemia pszenna, zabudowania pierwszorzędną, kompletny inwentarz, cena 95.000 zł, 173 mórg, pszenno-żytnia ziemia, wtem 33 mórg łąki, żywy i martwy inwentarz, wpłata 55.000 zł, 122 mórg dobrej ziemi, zabudowania masywne, z inwentarzem, wpłata 20.000 zł. i wiele innych mniejszych i większych sprzeda Biuro „Rekord”, Bydgoszcz, Dworcowa 53. (26706)

Majątek

140 mórg ziemi pszenno-buraczana, od miasta 8 km, od stacji 3 km, przy szosie, żywy i martwy inwentarz kompletny, dom o 7 pokojach, budynki gospod. dobre. Cena 90.000 zł poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 698. (14788)

Wielki

wybór młynów, fabryk, cegieliń, tartaków, domów dobrze się rentujących, oraz wil, na dogodnych warunkach. Agent. Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 698. (14787)

Majątek

120 mórg, przy mieście, ziemia pszenno-buraczana żywy i martwy inwentarz kompletny, światło i siła elektryczna, dom mieszkalny o 14 pokojach, budynki gospodarcze, oraz komornicze, 1-wszej klasy. Cena 150.000 zł wpłata 80.000 poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (14790)

Dom

III piętr., nowoczesny, 6 dużych składów, 250.000. — Dom przy Gdańskiej, III piętr., 3 duże składki, ogród, 220.000. — Dom, rodzaj wili, mieszkanie 6 pok., III piętr., duży ogród, centrum, 160.000. — Dom luksusowy, III piętr., piec, centralne ogrzewanie, mieszkania 6 i 4 pokojowe, 120.000 lub połowa domu. Dom II piętr., Plac Wolności, 11.000 rocznego dochodu, 5 pok. mieszkania, 85.000, wpłata 65.000. — Dom II piętr., centrum, mieszkalne * Bydgoszcz, 55.000. — Dom III piętr., nowoczesny, 75.000. — Duży wybór komfortowych wili, składów, młynów, fabryk. Szarek, Dworcowa nr. 90. Tel. 1909. (26686)

Majątek

160 mórg, ziemia pszenno-buraczana, od miasta 10 km, od stacji 3 km, od szosy 1 km, żywy i martwy inwentarz nadkompletny, dom mieszkalny 6 pokoi, budynki gospodarcze dobre. Cena 100.000 zł poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (14796)

Dom

w Nakle z dużym ogrodem warzywnym i owocowym, sklep z wolnym mieszkaniem na korzystnych warunkach na sprzedaż. Agenci wykluczeni Zgłosz. Sniadeckich 55, parter prawo. (14848)

Resztówka
285 mórg ziemia pszenno-buraczana, od miasta 4 km., stacja i szosa w miejscu, dwór 12 pokoi w parku, budynki gospodarcze oraz komornicze w najlepszym stanie. Cena 250 tys. zł. wpłaty 150 tys. zł. poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa nr. 17, telefon 698. (14802)

Gospodarstwo
180 mórg dobrej ziemi z budynkami za 21.000 sprzed. „Rolpol”, Bydgoszcz, Gamma 2. (14819)

Resztówka
280 mórg ziemia pszenno-buraczana, od miasta 4 km., od stacji 1 km., od szosy 1 km., żywy i martwy inwentarz nadkompl., dwór o 12 pokoi w parku, budynki gospodarcze oraz komornicze w najlepszym stanie. Cena 200 tys. zł, wpłaty 100 tys. zł. poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 698. (14800)

Resztówka
160 mórg ziemia pszenno-buraczana, od miasta 8 km., od stacji 2 km., od szosy 2 km., dwór 10 pokoi w parku, budynki gospodarcze oraz komornicze w najlepszym stanie. Cena 120 tys. zł. wpłaty 80 tys. zł. poleca Agentura Dóbr „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 697. (14801)

Skład
kolonjalny z wyszynkiem w przejezdnej ulicy Inowrocławia, mieszkanie, piwnice, szopy, dzierżawa miesięczna 80 zł, do obj. z towarem 3500 zł. Z powodu wyjazdu za granicę natychmiast do objęcia. Zgł. W. Korzeniowski, Inowrocław, Mikołaja 6. (14763)

Wóz
myśliwski (Jagdswagen) kariolka samojazd sprzedam. Dworcowa 90, podwórze lewo. (14849)

Okazjal
Interes kolonjalny w dobrym punkcie Bydgoszczy wraz z 4-pokojowym ładnym mieszkaniem korzystnie na sprzedaż. Adres wskaże Dz. Bydg. (14823)

Wózek
sportowy tanio na sprzedaż. Saganowska, Dworcowa 18b, IV. p. tylny dom. (14842)

Meble!
Sprzedaje się meble i kuchenne rzeczy. Wiadom. Gdańska 109. (14843)

Piec
gazowy pokojowy sprzedam. Błonia 2, II lewo. (26698)

Pianino
nowe sprzedam Majewski, Pomorska 65. (14829)

Łóżka
stół i łóżeczko na sprzedaż. Różana 12. (26747)

Używane
ubrania męskie, płaszcz frak sprzedam tanio. Gamma 2, I pr. lewo. (1481)

Motocykl
Indjan z przyręczką za 1.500 na sprzedaż. Hetmańska 26 I. l. (26715)

Wóz
lekki 1 konny i wózek ręczny kołowy tanio na sprzedaż. Leszczyńskiego nr. 37. (26726)

Dwa ula
pszczół, waga decymalna, wózek dwukołowy na sprzedaż. Ul. Dąbrowskiego 18. (26693)

Krowa
dobra wysokocielna (w 8-miu dniach cielna) na sprzedaż. Bydgoszcz, Fordońska 70. (14891)

KUPNA

Decym. wagę
dobrą utrzym. kupię. — Grochowski, Warszawska nr. 4. (14846)

Poszukuje
dla poważnych reflektantów majątków ziemskich, młynów, fabryk, cegieliń, tartaków, domów, oraz will. Ag. Dóbr „Polonia”, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (14795)

Poszukujemy
do kupna domów, gospodarstw, majątków ziemskich i leśnych dla zdecydowanych reflektantów z gotówką. Przeprowadzamy transakcję na całym obszarze Rzeczypospolitej Żadnego wpisowego i wstępnych kosztów. Ag. Handlowa „MIR” Bydgoszcz, Paderewskiego 32 telefon 1153. (14758)

Szukam
interesu dobrze zaprowadzonego kolonjalnika, artykuły pisemne lub enklerek Oferty Nowy Kurjer, Poznań „Omego” (14813)

Aparaty
fotograficzne używane, nawet zepsute kupuje „Wiol” Sienkiewicza 44. (14831)

Butelki
kupuję, od wina, piące do 10 groszy. Handel butelek, Chwykowo 14. (26733)

Ramy
do przenia firan kupi! pralnia „Walerja” Gdańska 134 (14783)

POSADY WOLNE

Stała
posadę po wyuczeniu fotografowania udziela „Wiol” Sienkiewicza 44. (14830)

Ekspe.djentka
samodzielna do białawów, konfekcji damskiej i dziecięcej z wolnym utrzymaniem do Chodzieży zaraz potrzebna. Zgłosz. Bazar Polski, Bydgoszcz, Długa nr. 59. (26739)

Podróżujący
władający językiem polskim i niemieckim, który obeznan z artykułami pastewnymi potrzebny zaraz. Of. do filij Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Podróżujący”. (14838)

2 zdolne
ekspedjentki do detalu trykotarzy zaraz poszukuje H. M. Schule, Gdańska 15. (14684)

Do kilimów
przyjmę pracownice. Petersona 12 a, I pr. lewo. (14752)

Uczeń
z dobrem wychowaniem, chcący się wyuczyć w zawodzie piekarskim może się zgłosić. Toruń, Mickiewicza 120. (26681)

Fornal
do koni potrzebny zaraz. J. Stranz, Nakielska 64. (26734)

Bona
do 2 dzieci 7 i 4 lat może się zgłosić. Rochonowa, ul. Niedźwiedzia 6. (26688)

Młodsza
służąca potrzebna. Plac Poznański 5, parter prawo. (26714)

Uczniwa
uczniwa, sumienna i pracowita może się zgłosić zaraz. Ulica Gdańska 115. (26703)

Uczennice
potrzebne do szycia. Długosza 17, parter prawo. (26711)

Pomocnik
fryzjerski potrzebny. Kamiński, Sw. Trójcy 14. (26639)

Dziewczyna
do posługi potrzebna. Niedbalska, Promienada 10 (26701)

Uczennice
do kroju, szycia, haftu i kapeluszy poszukuję. Kuławska 19. (26744)

Dziewczę
do posyłek i lekkich prac potrzebne. Pralnia „Walerja” Gdańska 134. (14784)

Służąca
potrzebna od 1. X. Kinowska Jagiellońska 32 skład. (14844)

Prasowaczki
szytywnej bielizny — z praktyką — potrzebne. Oferty „Prasowaczka” do filij Dz. Bydg. Dworcowa 2. (14780)

Służąca
potrzebna. Bonin, Gdańska 65, rzeźnictwo. (26730)

Poszukuje
5 czeladników zdusińskich. Jan Suchomski, mistrz zdusiński, Pod blankami 18 w podwórzu. (26695)

Starsza
służąca uczeiwa i pracowita do wszelkiej pracy domowej potrzebna, najchętniej z Kresów lub ze ws. Nakielska 124, Wilczak. (26743)

Służąca
samodzielna, która bardzo dobrze umie gotować potrzebna od 1.10. Podwałe 2 I p. l. (14828)

Służąca
umiejąca dobrze gotować poszukiwana na samodzielnej posadę. Zgł. Pomorska 59, skład. (14836)

Poszukuję
panienki do szycia przy damskiej konfekcji oraz pomocnik. Ul Łokietka 29, parter prawo. (14820)

Wyuczycielki
pani domu, umiejącej gotować, znającej prace domowe poszukuje zaraz. Sniadeckich 31, II piętro prawo. (14839)

Dziewczę
przychodnie potrzebne. Lipowa 3. Sokółowska. (14826)

Poszukiwana
lat 20 poszukuje posady zaraz. Oferty do Dz. Bydg. pod „Pomorzanin”. (26709)

Nauczycielka
rutynowana, z wykształceniem gimn., dobrą muzyką, począł francus. poszukuje posady na 2-3 godz. dziennie Łask. of. pod „Nauczycielka” do filij Dz. Bydg. Dworcowa 2. (14821)

Gospodyn
poszukuje posady na majątku lub do samotnej chorowitej pani, miejscowość obojętna Zgł. pod „G. G.” do Dzien. Bydg. (26717)

Zakład
fotograficzny wydzierżawię lub sprzedam. Zgł. do filij Dz. Bydg. pod „Fotograficzny”. (14824)

Dwa garaże
są zaraz do wydzierżawienia. Ul. Gdańska 115. (26702)

Młyn
wodny, nowoczesne urządzenie, 280 mórg pszennej ziemi z inwentarzem do wydzierżawienia, potrzeba 40.000 zł. Zgłosz. Biuro „Rekord”, Bydgoszcz, Dworcowa 53. (26713)

Inteligentna
panienka przyjmie posadę do dzieci zaraz. G. Gołaszewska, u p. Szalkiewicz, Chełmża, Kolejowa 11. (26678)

Piwnicy
poszukuję od zaraz. Dąbrowskiego 11, II. piętro lewo. (26754)

Ubikacje (14841)
piwniczne oraz garaż na skład lub pracownie wynajmę. Informacje Plac Wolności 1 u porjera.

MIESZKANIA

Poszukuję
mieszkania 4-5 pokoj. w śródmieściu. Czynną placę z góry. Iwicki Karonowo. (26670)

Mieszkania
1-5 pokojowe wskaże Biuro „Rekord”, Dworcowa 53. (26708)

Lokalu
większego na warsztaty poszukuje „Wiol”, Sienkiewicza 44. (14832)

Mieszkanie
2 pokoje z kuchnią poszukuję dla brata, który jest u mnie kierownikiem fabryki, Jan Zborowski, Sw. Trójcy 14. (26756)

Mieszkanie
2 pokoje dla urzędnika poszukuje Wielkopolska Papiernia Bydgoszcz, — Czyczkówo, tel. 1151, 1137. (26137)

POKOJE

Pokój
umebl. dla 1 lub 2 panów do wynajęcia. Brzezińska, Jagiellońska 51. (26710)

Pokój
umeblowany z urządzeniem kuchni lub bez do wynajęcia. Gołębia 29. (26674)

2 pokoje
umeblowane do wynajęcia. Gdańska 75 a. (26735)

Pokój
ładnie umebl. do wynajęcia. Sw. Trójcy 27, I pr. (26750)

Pokój
dla dwóch panów do wynajęcia. Kórdeckiego 1 a, II pr. (26749)

Pokój
do wynajęcia Gdańska 107 (26736)

Pokój
z pianinem, utrzymaniem dla dwóch osób do wynajęcia. Błonia 2, II lewo. (26697)

Pokój
dla jednej lub dwóch osób, fortepjan w domu. Jungbluthowa, Nakielska nr. 19. (26691)

Pokoik
stancja dla ucznia zaraz do wynajęcia. 3 Maja 16, II. l. (14804)

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Ul Długosza 14, p. p. (26700)

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Wege, Garbary 31, II. (26731)

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Król, Przyrzeczce 3. (26692)

Pokój
dobrze umeblowany, z niekrepującym wejściem, od 1. X. do wynajęcia dla panienki. Cieszkowskiego 10, III pr. (14825)

Wspólny
pokój dla pana tanio do wynajęcia. Garbary 24. I p. lewo. (26751)

Pokój
do wynajęcia Plac Piastowski 2 II. (14850)

Pokój
frontowy umebl. do wynajęcia. Dworcowa 10, I l. (14847)

Pokój
słoneczny, elegancko umeblowany, osobne wejście, z utrzymaniem, wynajmę 1. X dla lepszego pana lub pani lub uczni. Koliątaja 12, II p. Rekué. (14822)

Pokój
umebl. zaraz do oddania. Chopina 5. (26727)

Pokój
umebl. dla 1-2 osób od 1. X. do wynajęcia. Jagiellońska 49 part. I. (14845)

Pokój
umeblowany z utrzymaniem lub bez solidnemu panu. Koliątaja 11 II pr. (14805)

Pokój
umebl., z osobnym wejściem do wynajęcia. Hetmańska 22 w oficynie I pr. lewo. (26659)

Pokój
umebl. do wynajęcia dla pana. Chrobrego 3. I pr. (26649)

Pokój
umebl. oddam z utrzymaniem solidnemu panu. Lipowa 3, 3 pr. prawo. (26752)

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Dworcowa 56 III lewo. (14776)

ROZMAITE

Maski (14810)
radioaktywne, balsamiczne, magnetyczne, parafinowe stosują Gabinet Kosmetyczny Zukowskiej, Cieszkowskiego 20. Dyplom polski i francuski.

Obiady
smaczne, obfite z 3 dań zotego. Niedźwiedzia 7, drugie piętro. (26696)

Obiady
domowe, kuchnia warszawska. Plac Piastowski 4 (26694)

Restauracja Sielanka
obiady i kolacje z piwem lub kawą z 1.10. Kuchnia wyborowa, lokal otwarty w nocy. Codziennie koncert. Bydgoszcz, Sniadeckich 29. (26675)

15-20.000 zł
poszukuję na l. hipotekę 3 pięt. dom w Bydgoszczy. Procent według umowy. Zgł. do filij Dzien. Bydg. pod „15-20”. (14741)

Poszukuję
pożyczki 15-20.000 zł na l-szą hipotekę realności wartości 150.000 zł. Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod „Pożyczka”. (26746)

Zgubiono
w czwartek wieczorem przy ul. Gdańskiej między Zamojskiego a Sniadeckich prawie nowy bezwowy pantofelek. Uczciwego znalazcę proszę o łaskawe oddanie za wynagrodzeniem. Ul. Sniadeckich 55, Jędrzejewska. (26704)

Zgubiłem
książeczkę wojskową, wykaz osobisty, patent bezdel demokrazny i wszelkie dokumenta. Łask. znalazcę upraszam oddać za wynagrodzeniem. Józef Gr

Obrońca prywatny

złatwia sprawy procesowe, akcyzowe, skarbowe, umowy najmu, podatki, ściąganie należności, spórządza wszelkie wnioski i udziela porady prawnej

J. Wojciechowski
Bydgoszcz, Dworcowa 33, I p.

POLECENIA

Szanownej Publiczności miasta Bydgoszczy, szczególnie ul. Kujawskiej i okolicy podaje do wiadomości, że z dniem 1. X. 28 r. obejmuję Zakład fryzjerski, przy ul. Kujawskiej 115, dawn. Firma Schmidt. Oddział dla pań znacznie powiększyłem, prosząc o poparcie mego interesu. W. Moczyński. (14660)

Chorzy którzy utracili nadzieję do wyleczenia, niechaj natychmiast zajądą porady. Zgłoszenia piśmienne przy załączeniu znaczka 1 zł. udziela Dr. M. Kwaśnik, Zabrze I, Wiesenstrasse 9. (Niem. Śląsk) (26594)

Kapelusze damskie podług najnowszych modeli paryskich tania przerabia i poleca J. Krzyżagórska, Krasieńskiego 10. (14745)

Pilnowanie drobne na 2 mm. wykonuje szybko, trwale i tanio „Valentia“ Cieszkowskiego 5. (14751)

Panowie! Najbardziej zniszczoną garderobę czyści, reperuje starannie, najtaniej „Ekonomja“ Dr. Em. Warmińskiego 15. (14743)

Szyje mundurki szkolne i płaszcze. Sw. Trójcy 1a, III p. (126636)

Wykonuje na zamówienie meble dobre i tanio. Wiatrakowa 4, stolarnia. (26583)

SPRZEDAŻE

Kamienica II piętrowa na Pomorzu, skład rzeźniczy z zapędem elektr., skład piekarski i 3 mieszkania prywatne z oświetleniem elektr. i ogrodem owocowym w wiosce kościelnej, poczta i stacja kolejowa, lekarz i apteka na miejscu jest zaraz na sprzedaż z powodu starości właściciela. Warunki i cena podług ugody. Agenci wykluczeni. Of. pod nr. 7671 P. J. do Dz. Bydg. (26611)

Dom duży, nowoczesny, o 7 mieszkaniach, jedno dwupokojowe wolne, w Fordonie za 12.000. Fordon, Bydgoska 21. (14718)

Dom I p., 8 mórg roli, 3 pokoje i skład wolny za 18 tys. zł. Oferty do filii Dz. Bydg. pod „Solec“. (14735)

Dom dwupiętrowy na przedmieściu, 15 mieszkań, 15 tysięcy zł. wplaty sprzedam Szychewicz, Bernardyńska 10. (26635)

1600 mórg na Pomorzu bez inwentarza żywego za 60.000 dolarów, wplaty 30.000 dolarów. Nakło n/N. skrytka pocztowa 36. (26624)

Skład nadający się na filję każdego przedsiębiorstwa za 1500 zł do objęcia. Zgł. do filii Dzien. Bydg. pod „1500“. (14782)

Kamienica II piętr., centrum, 37.000 sprzedam Nowakowski, ul. Dworcowa 83, telef. 850. (14746)

Rzeźnictwo w pełnym biegu z powodu choroby korzystnie na sprzedaż. Adres wskaże Dzien. Bydg. (26664)

Gospodarstwo 230 mórg, ziemia pszenno-buraczana, z pełnym żywym i martwym inwentarzem, z żniwami oddam w dzierżawę. Do objęcia potrzeba gotówki 25-30 tys. zł. Czesław Nowak, Koronowo, Rynek 21, pow. bydgoski. (26648)

Majątek 275 mórg ziemia pszenno-buraczana, od miasta 10, od dworca 1 klm. przy szosie żywy i martwy inwentarz nadkompletny, dwór o 10 pokoi w parku, budynki gospodarcze, oraz komornicze w dobrym stanie. Cena 220 tys. zł, wplata 100 000 zł poleca Agencja Dobra „Polonja“ Bydgoszcz, Dworcowa nr. 17, telefon 698. (4789)

Skład z nowym urządzeniem przy Gdańskiej sprzedam okazujmie. Wiadomość filija Dz. Bydg. (14803)

Młyn parowy przemiału na dobie 2000 ctr. przy wplacie 150.000 zł reszta pozostanie na hipotece. Nakło n/N. skrytka pocztowa 36. (26625)

Sprzedam gospodarstwo 65 mórg pszenno-buraczanej ziemi w okolicy Nakła. Zabudowania maszynowe I klasy, 3 konie, 10 sztuk bydła itp. przy wplacie 20.000 zł reszta na 10 lat. Nakło n/N. skrytka pocztowa 36. (26623)

Z powodu wyjazdu bardzo korzystnie natchmiast na sprzedaż 25 mórg ziemi z odpowiednim miejscem do budowy. Adres wskaże Dz. Bydg. (26642)

Pierwszorzędny zakład fotograficzny przy głównej ulicy Grudziądza na Pomorzu, 4 pokoje z kuchnią, altana dzienna z powodu wyjazdu natchmiast na sprzedaż. Spieszne oferty Wisłoki, Grudziądz, Nadgórna 13, II piętro. (26597)

Skład kolonialny z mieszkaniem towarem z powodu wyjazdu sprzedam. Kujawska nr. 98. (26655)

Restaurację pierwszorzędna zamienię na gospodarstwo rolne lub młyn wodny. Of. proszę do Dz. Bydg. pod „N. N. 67“. (26292)

Ogród sreberowski na sprzedaż. Jagiellońska 35, II piętro. (14419)

Okazyjnie na sprzedaż szafa, łożko nocna szafka, krzesła i trzcinowy garnitur. We-soła 7. (14740)

Sprzedam schody żelazne, szyny korytkowe i kolejowe, rury różnej średnicy. Grunwaldzka 139, gospodarz. (14725)

Okazyjnie 50 par damskich czarnych, 25 „brązowych“ wysokich bucików z własnego wyrobu z starszego zapasu razem albo częściowo tania na sprzedaż poleca Gabrielewicz, Plac Piastowski 3. (14715)

Płaszczki dwa białe „baranek“ jak nowe, dla dzieci od 2 do 5 lat tania na sprzedaż. Ossolińskiego 18, I p. prawo. (14716)

Futro karakułowe 3/4 sprzedam. Gamma 8, I p. l. (14773)

Magiel na sprzedaż. Okole, Kanalowa 2. (26653)

Urządzenie do przetworzenia serów harsceńskich na sprzedaż. Michalski, Bydgoszcz, Kordeckiego 15. (26639)

Kamieni polnych, kilkanaście metrów sprzedam. Czyżkówo, Chojnicka 8. (26607)

Sypialka korzystnie na sprzedaż. Dr. Em. Warmińskiego 14. (14766)

Karakułowy płaszcz mało używany na sprzedaż. Ul. Sw. Trójcy 5, skład cygar. (26640)

Fiance truskawek, goździki diamant i mahonie ma tania do oddania. Of. do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Fiance“. (26616)

Fortepjan za 500 zł. na sprzedaż. Gdzie? wskaże Dz. Bydg. (26609)

Materac łożkowy dobrze utrzymany na sprzedaż. Matzel, Wilczak, Nakielska 128 I. (26633)

Używane ubrania, obuwie męskie, płaszcze, kostjomy, trzewiki i kapelusze damskie sprzedaje tania Gdańska 50 parter lewo. (14729)

Mahoniowa sypialnia stylowa na sprzedaż. Kordeckiego 1, III p. l. (26684)

Pianino krzyżowe Niendorfa w dobrym stanie sprzedam Szpakowska, Szczecińska nr. 1. (26610)

Pościeł mało używana na sprzedaż. Ul. Sienkiewicza 11a, II p. prawo. (14731)

Gater poziomy, faor. Blumwe i Syn, oraz transmisja główna, 22 metry długości z kołami zapędowymi na sprzedaż transmisja ewtl. częściami. Zgł. Hirschberg Koronowo, Dworcowa 29. (26666)

Samochód ciężarowy 1/2 tonowy Ford otwarty w dobrym stanie za 2.400 zł na sprzedaż. Zgłosz. do filii Dzien. Bydg. pod „Ciężarowy“. (14738)

Pies mały „Rehpinzer“ na sprzedaż. Zgł. do filii Dz. Bydg. pod „Pies“. (14724)

KUPNA

Kupię dom przy wplacie 7.000 zł. Of. do Dz. Bydg. pod „D. 20“ (26582)

Tokarnię do metalu, używaną, długość toczenia 1-1,50 mtr. Kupię. Józef Straszewski, Bydgoszcz, Kordeckiego nr. 15/16. (14655)

Kurs kroju rozpocznę się 1. X. Panie niech się spieszą. Misiewiczówna, mistrzyni, Sienkiewicza 8. (14815)

LEKCJE

Udzielam polskiego niemieckiego. Pl. Piastowski 4 III p. (14730)

Francuskiego języka, lekcje nie drogo, teoria, dobra konwersacja. Kołataja 10, I p. lewo, zgłoszenia od 4 godziny. (14726)

Udzielam lekcji artystycznych haftów ręcznych. Cieszkowskiego 5, II lewo. (14749)

Lekcji robótek ręcznych, haftu, batik, włóczkowych prac udziela się. Plac Piastowski 12, parter lewo. (14737)

Kroju i szycia ucze, przyjmę uczennice. — Warszawska pracownia Jost, Plac Piastowski 12. (14779)

Udzielam lekcji gry na fortepianie. Toruńska 180. (14813)

Przyjmuję uczennice na lekcje robót ręcznych haftu i kroju. Łokietka 5, II p. prawo. (14812)

POSADY WOLNE

Podróżujących na nowy pokupny artykuł z kaucją 100 zł zaraz poszukiwani. Zgłosz. pod „Nowość“ do filii Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (14772)

Panna do niemowlęcia może się zaraz zgłosić. Al. Mickiewicza 17, I p. lewo. (26614)

Fryzjerka dzielna swym zawodem może się zaraz zgłosić. Błaszczyk, Dworcowa 18d. (26622)

Dziewczyna potrzebna do robót fabrycznych i sprzątania. Embeta. Zygmunta Augusta 3. (14727)

Ucznia poszukuje mistrz krawiecki Rybka, Hetmańska nr. 36 (14733)

Służąca silna i uczciwa ze wsi do wszelkich prac, od 1 potrzebna. Promenada 29. (26581)

Dziewczyna uczciwa i pracowita do wszelkich prac domowych od 1. X. potrzebna. Jagiellońska 5. (26631)

Służąca umiejąca dobrze gotować, spokojna, czysta, potrzebna zaraz lub pierwsze go. Zgł. Gdańska 31 32, I p. lewo. (14719)

Chłopiec do posylek z porządnej rodziny może się zgłosić zaraz. Zalewski, Dworcowa 17. (14736)

Krawców na duże sztuki przyjmuje Industria Bydgoszcz, ul. Kujawska 124. (26672)

Panna inteligentna do dwójga dzieci, któraby mogła im pomagać w lekcjach do klas wstępnych, ze znajomością szycia potrzebna od 1. X. „Deutas“, Gdańska 164. (14750)

Służąca z dobrym gotowaniem poszukiwana. Mazowiecka 2, II p. prawo. Zgł. od 9 do 11 i 2 1/2-4 1/2. (14770)

Uczennice do szycia i kroju mogą się zgłosić. Gdanska 157, skład kapeluszy. (14764)

Służąca do wszelkich prac domowych z praniem potrzebna. Kapeczyńska, Wilenska 13, III. (26643)

Służąca z gotowaniem i prasowaniem potrzebna. Grunwaldzka 17. (26683)

Służąca umiejąca trochę szyć może się zgłosić. Bernardyńska 10, II piętro prawo. (26634)

Służąca do wszystkiego potrzebna zaraz. Świętojańska 1, restauracja. (14721)

Dziewczę młode utalentowane w rysunkach, władające językiem polskim i niemieckim do lekkich prac potrzebne. Zgł. od 9-3, ul. Błonia 3, II p. prawo. (26652)

Uczennica z polskim i niemieckim językiem potrzebna. Sw. Trójcy 16, bławat. (26644)

Ucznia syna uczeiwych rodziców władającego językiem polskim i niemieckim poszukuje się. Paul Dumont hurtownia kolonialna i detaliczna Grudziądz, ul. Toruńska 34. (26660)

POSADY POSZUKUJA

Międy (26618) elektryk, obeznany pracą podtynkową szuka posady, miejscowość obojętna. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Elektryk“.

Pomocnik młynarski poszukuje posady od 1. X. 28. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Zaraz P.“ (26650)

Celem wydoskonalenia się w pracy biurowej szukam za skromnym wynagrodzeniem posady, znam język niemiecki oraz pisanie na maszynie. Zgł. do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „250“. (14806)

Inteligentna wychowawczyni szuka posady. Najchętniej do sierot bez matki. Warunek dobry dom. Zgł. do filii Dz. Bydg. pod „Młoda“. (14774)

Krawcowa z skromnym szyciem poszukuje zajęcia. Of. do Dz. Bydg. pod „Krawcowa B.“ (26503)

Bufetowa inteligentna, dzielna, przyjmie posadę na prowincji. Of. do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Uczciwa“. (14728)

DZIERŻAWY

Majątek 200-500 mórg, warunek dobra gleba, najchętniej bez inwentarza poszukuję celem dzierżawy. Zgłosz. Lewicki, junior. Sortyka, poczta Wrocław, pow. Wąbrzeźno. (14494)

Dzierżawa 200 mórg na 12 lat. Do objęcia potrzeba 40000 zł. Po upływie dzierżawy może dzierżawca gospodarstwo to kupić Nakło n/N. skrytka pocztowa 36. (26629)

Wydzierżawie 320 morg. gospodarstwo wraz z młynem wodnym do objęcia potrzeba 40000 zł. Nakło n/N. skrytka pocztowa 36. (26628)

Wydzierżawie gospodarstwo 452 morg. do przejęcia potrzeba 50.000. Zgłosz. Nakło n/N. skrytka pocztowa 36. (26627)

Polowanie wydzierżawie, wzgl. przystąpię jako wspólnik. Of. z dokładnymi danymi do Dzien. Bydg. pod „Bydgoszcz“. (26647)

Restauracja z mieszkaniem na 5 lat do wydzierżawienia, 4000 zł. Nowakowski, Dworcowa 69. (14747)

Wydzierżawie skład wraz z mieszkaniem 3 pokojowym i obszerne mi piwnicami w dzielnicy Bocianowo. Gospodarz. Zgł. nadsyłać do Dzien. Bydg. pod „M. J. 14.“ (26671)

MIESZKANIA

Mieszkanie 3-4 pokojowe w okolicy Gdańskiej, Staszica i przyległych, poszukuję. Płatecz czynsz za 1-2 lat zgóry. Of. pod „Dobre zapłacę“ do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2. (26602)

Mieszkania 5-7 pokojowego poszukuje dentystka. Wiadom. w księgarni Gieryna, telefon 345. (14748)

Mieszkanie 5 pokojowe zamienię na 3 pokojowe. Zgł. do filii Dz. Bydg. pod „5 pokojowe“. (14771)

1-2 pokoje na biuro, ewtl. zamienię na 4 pokoje z wygodami I p. na 3 takie same. Gdzie? wskaże filija Dz. Bydg. Dworcowa 2. (14781)

1500 zł dam za ładne 2-3 pokoje z kuchnią. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Spieszne“. (26554)

Pokój z kuchnią na 3-6 mies. możliwie od gospodarza poszukuję zaraz. Czysz podług umowy. Multaniak, Krawcowska 5. (26651)

POKOJE

Pokój umeblowany dla 2 panów ze śniadaniem potrzebny zaraz. Of. pod „F. G. 10“ do filii Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (26613)

Pokój ładny, ciepły zaraz do wynajęcia. Niedźwiedzia 7, II p. prawo przy Starym Rynku. (26603)

Pokój umebl. wesoły dla lepszego pana lub pani do wynajęcia. Sw. Trójcy 6b I p. lewo. (26617)

Pokój ładny czysty dla inteligentnego pana. Świętojańska 14, II p. (14720)

Pokój dla 2 panów. Dworcowa nr. 1a I p. (14717)

Dobra stacja dla uczni, troskliwa opieka. Petersona nr. 11, I. (26615)

Pokój umeblowany z całodzienne utrzymaniem do wynajęcia. Matejki 8, I p. prawo. (14809)

2 pokoje frontowe, dwuokienne, dobrze umeblowane, z urządzeniem kuchni do wynajęcia. Zduny 14, I p. (14723)

Pokój umebl. z osobnym wejściem do wynajęcia. Ulica Jasna 22. (14744)

Pokój z kuchnią do wynajęcia zaraz. Adres wskaże filija Dzien. Bydg. (14742)

Odnajmę dwa pokoje, centr. kąpiel wygodne dla oficera, niedaleko koszar ułańskich. Wiadomość. tel. 838. (14739)

Pokój dobrze umebl. z elektrycznym światłem dla inteligentnego pana do wynajęcia. Szczecińska 1, I p. lewo. (14760)

2 pokoje (14778) z telef. dla inteligentnego pana do wydzierżawienia. Adres wskaże Dz. Bydg.

Pokój umeblowany, jasny, z utrzymaniem, dobra domowa kuchnia. Cieszkowskiego 17, I p. lewo. (14807)

Pokój umeblowany, niekrepujący, na kilka razy w miesiącu do wynajęcia. Of. pod „Dyskretny“ do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2. (14803)

Pokój umeblowany od 1. X. 28. do wynajęcia. Nowy Rynek 1, III wejście, II p. (26632)

Pokój umeblow. wynajmę. Pomorska 58, II lewo. (14755)

Pokój umeblowany do wynajęcia. Cieszkowskiego 4, I piętro. (14762)

Pokój duży na dwie osoby odдам z utrzymaniem. — Sniadeckich 9, I p. (14722)

Pokój umebl. bez pościeli, oddzielne wejście dla samotnej osoby na stanowisku. Sienkiewicza 51, I piętro. (14769)

Pokój umebl. bez pościeli dla samotnej osoby. Adres wskaże Dzien. Bydg. (26662)

Dwa pokoje w centrum, próżne, telefon, woda, elektrycz. do wynajęcia. Zgł. Długa 29. (26533)

Pokój umebl. z osobnym wejściem od 1. 10. do wynajęcia. Gdańska 110, II p. lewo. (14768)

Pokój umebl. z używ. kuchni dla bezdzietnego małżeństwa do wynajęcia. Siemianowska, Plac Piastowski 7. (14761)

Pokój umebl. dla 2 panów do wynajęcia. Rycerska 23, II p. lewo. (14757)

Pokój umeblowany dla pana. Ul. Siemiradzkiego 4, part. I. (14750)

Pokój do wynajęcia z utrzymaniem. Garbary 19, parter lewo II wejście. (26621)

RÓŻNE

Masaż plastyczny, metodą Doktora Jaquet w Paryżu reguluje obieg krwi w twarzy, wygładza najgorszą cerę, usuwa zmarszczki, nadaje twarzy młody, świeży wygląd. Gabinet Kosmetyczny Żukowskiej, Cieszkowskiego 20. (14811)

„Nowy świat“ poleca smaczne obiady i kolacje z trzech dań od 1 zł do zł 1,20. Gospodarz Wechsler, Gdańska 142. (26585)

Ostrzeżenie! Unieważniamy weksel na sumę 368 zł 52 gr., platny 8 listopada 1928 r., podpisany przez p. Józefę Warczak, skład bławatów w Zblewie na Pomorzu. Takowy był wysłany w zwyczajnym liście do firmy Kentzer i S-ka, hurtownia bławatów w Bydgoszczy i w drodze zagwał Józefa Warczak, Zblewo. (26612)

Zgubiono kapelusz damski 26. IX. w drodze od Cieszkowskiego do Chodkiewicza. Za wynagrodzeniem oddać w adm. Dz. Bydg. (14714)

Zginął w drodze między Bysze-wem a Włocławkiem wyżeł (suka gruba) sierść długa brązowa, ogon krótki, za wynagrodzeniem do oddania Fabryka Słód nad Portem 2, tel. 1172. (14754)

10 do 15.000 poszukuję przedsiębiorstwo fabryczne celem powiększenia. Zgłoszenia do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „K. M. 100“. (14765)

Pożyczki 2.500 zł. poszukuję. Dobry procent. Gwarancja. Of. pod „B. W.“ do filii Dz. Bydg. (14677)

Kawczanka i Pazgrecianka proszą p. Amerykanina o odpowiedź pod ten sam adres. (14817)

MATRYMONIALNE

Czy znaję wysoko inteligentnego pana, który poda rękę, pożyczając 300 zł inteligentnej szatynie? Rzecz traktuje poważnie. Oferty do Dz. Bydg. pod „Uśmiech jesienny“. (26584)

Kawaler dobrze sytuowany urzędnik państwowy, lat 34, zdrowy, dobrze zbudowany, z gospodarzową rodziną, pragnie poznać pannę lub wdowę na gospodarstwie, ewentualnie w gotowości. Pośrednictwo rodziny mile widziane. Zgł. do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „Kontroler“. (14734)

Samotny wdowiec, lat 50, kupiec, posiada własną wile i interes, pragnie poznać samotną panią w stosownym wieku, celem ożenku. — Łaskawe oferty proszę przesłać do filii Dz. Bydg. Toruń pod „Nr. 501.“ Rzecz traktuje się poważnie. (26559)

Pomorzanin w średnim wieku na sta-uowsku pozna panią pełnej figury w celu matrymonjalnym. Zgł. do Dz. Bydg. pod „K. 333“. (26637)

Ochrona prywatny

załatwia wszelkie, choćby najtrudniejsze sprawy sądowe, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności i udziela porady prawnej.

St. Banaszak,
Bydgoszcz,
Cieszkowskiego 2. Tel. 1304.
Długoletnia praktyka.

Moje biuro
podatkowe przy ul. Gdańskiej 151, telef. nr. 1674 zostało powiększone o specjalny dział bilansowy przy współpracy wybitnego fachowca, sądownie zaprzysiężonego rewizora ksiąg handlowych. Oprócz wszelkich spraw podatkowych i administracyjnych podejmuję się zestawienia i sprawdzania bilansów, oraz przerachowania bilansów w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. III. 1928 — Dz. U. Nr. 38. Rzecznik Podatkowy Fr. Chmarzyński, b. naczelnik Urzędu Skarbowego. (9477)

POLECENIA

Fotografuj się
w firmie „Wiol“, Sienkiewicza 44, gdyż najkorzystniej. Przyjdź i przekonaj się. 14620

Akuszerka
Gryfkowska, prywatna klinika dla położnic przyjmuję prywatnie i z Kasy Chorych. Długa 5, tel. 1673. 25972

Meble

wszelkiego rodzaju, solidnego wykonania: kompletne sypialnie, jadalnie, kuchnie oraz pojedyncze szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, leżanki na najkorzystniejszych warunkach poleca Andrzej Nowak, Podgórna 28, róg Sienkiewicza. Rynek. (6230)

Suknie
kostjumy, plaszcze wykonane elegancko nie drogo. Uczę kroju. Warszawska pracownia Jost, Pl. Piastowski 12. (14429)

Obrazki ślubne
wielki wybór, niskie ceny. Kupuję stare srebro i złoto St. Knyciński, zegarmistrz Bydgoszcz, Stary Rynek nr. 21. 20586

Sam sobie szkodzi
kto do mnie nie chodzi. Mój zakład gwarantuje higieniczną i pierwszorzędną obsługę, golenie 0,30, strzyżenie 0,90, ondulacja 1,50, masaż 1,00, manicure 1,50. Salon de Coiffure Plac Teatralny 3, naprzeciw Kłarysek. (13782)

MEBLE

Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją deb.: jadalni, sypialni, pokoi męskich, kuchni oraz mebli pojedynczych, także wyścielane solidnego wykonania własnych warsztatów na dogodnych warunkach poleca Ignacy Grajert, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 8, telefon 1921. 9574

Na raty 10942
wózki dziecięce, torebki damskie i podrózne, rakiety tenisowe, walizki i zabawki najkorzystniej kupuje się w firmie T. Bytowski, Dworcowa 15a, Gdańsk 21, tel. 1360.

Tani Bazar
Stary Rynek 14 obok apteki poleca duży wybór książek do nabożeństwa, także i w niemieckim języku, różańce, medaliki, krzyże, lichtarze obrazki, figury. 23408

Meble
w każdej cenie, pokoje męskie, sypialnie, kuchnie, krzesła wiedeńskie. H. Schmidtke, Szpitalna 6. — Czysta praca, akuratna dostawa, dogodna warunki spłaty. (21394)

Kanapy leżanki
i materace najtańszej i pod gwarancją sprzedaje tylko Andrzej Nowak, ul. Podgórna 28, róg Welniany Rynek. (22625)

Płótna
Iniane i półniane i t. p. lepsze wyroby tkackie poleca firma J. Józasz, Przemysł Tkacki, Korczyzna, pow. Krosno, woj. lwowskie. Nadesłać 1-2 zł na próbki i nadmienić których tkanin potrzeba. Zamawiający towar otrzyma premję. (25902)

Tani Bazar
Stary Rynek 14 obok apteki. Poleca swój skład papieru. Wielki wybór pocztówek, przybory szkolne i biurowe, szczytki, nożyczki, brzytwy, nożyki. Wyroby skórzane teki, torebki, portfele itp. Perfumy, mydła toaletowe, szczoteczki, grzebienie i różne przybory toaletowe, biżuterja sztuczna, zabawki różnego rodzaju w dużym wyborze, rowery, derezynki.

Elegancka
pracownia przyjmuje plaszcze i suknie do szycia. Chranawska, ul. Sienkiewicza 30. (13763)

Meble

Jadalnie, sypialnie, pokoje męskie i różne meble w wielkim wyborze od najwykwintniejszych do pojedynczych. Ceny i warunki najkorzystniejsze. Dobrzyński, Długa 4. (23100)

Meble
Najtańsze źródło zakupu na dogodnych warunkach Sypialnie, jadalnie, pokoje męskie także różne meble w wielkim wyborze poleca Zieliński, Sniadeckich 43 25549

Meble!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, fotele, biurka, lustra i inne przedmioty. Piechowiak, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Szkolne
przybory, tanio, wielki wybór. Sniadeckich 41. 22633

Torebki
damskie skórzane, walizki, laski, Sniadeckich 41. 22639

Parasolki
parasole korzystne źródło zakupu. Sniadeckich 41. 22640

Dewocjonalja
medaliki, różańce, kropielniczki najtańszej. Sniadeckich 41. (22641)

Piśmienne
artykuły, większe ilości sprzedajemy po cenach fabrycznych. Sniadeckich nr. 41. (22637)

SPRZEDAŻE

Wielki wybór majątków

8.120 m.	Cena zł 1.800.000
3.460 "	" 1.400.000
2.920 "	" 1.800.000
2.700 "	" 1.350.000
2.016 "	" 1.400.000
1.600 "	" 700.000
1.520 "	" 650.000
1.250 "	" 600.000
1.200 "	" 550.000
900 "	" 600.000
800 "	" 400.000
700 "	" 350.000
600 "	" 300.000
450 "	" 250.000

Biuro Pogoń Bydgoszcz,
Dworcowa 80, tel. 18-15. Znaczek na odpowiedź.

Baczości
200 morg. z tego 30 morg. łąki, 10 lasu, 4 konie, 12 dojnych krów, 7 sztuk młodego bydła, 36 świń, 1 byk do chowu. Zabudowania dobre maszynowe oprócz stodoły. Wolne od hipotek. Pełne żniwa. Cena 95000 zł przy 50000 zł wpłaty. Oferty do Dz. Bydg. pod nr. „303“. (26062)

Baczości Okazjal
Dom 3-prt 3 interesa 100 tys. wpłat 35 tys. złotych, resztę na spłaty. Dom II. z 4 interesami 130 tys. Dom 2-prt 3 interesy 75 tys. zł. Dom 2 prt. z interesem 60tys. zł. Dom 2 prt. z 2 interesami 35 tys. zł. Doi 2 prt. 25 tys. wpłaty 15 ts. Dom 1 prt. z 2 interesami 25 tys. zł. Dom 1 prt 2 interesy 7 tys. zł wpłaty jak równ. moc innych obiektów poleca i świeże zlecenia przyjmuje Biuro Pogoń, Bydgoszcz, Iworcowa 80, tel. 1815.

Reszówka
120 morg. ziemi pszenno-żytniej, domo 8 pokojach z pełnym żywym i martwym inwentarzem cena 80 tys. zł. 5 morgi ziemi dobrej, częściowo z inwentarzem cena 31 tys. zł. 32 morgi ziemi średniej zabudowania i inwentarzem cena 11 tys. zł. 24 morgi ziemi pszenno-buraczanej cena 18 tys. zł. 99 morg. ziemi dobrej z pełnym inwentarzem i żniwami cena 43tys. zł. 130 morg. dobrej ziemi kompl. zabudowania cena 30 tys. zł. i wiele innych na sprzedaż. Mlek, Bydgoszcz, Dworcowa 2. Tel. nr. 699. 25711

III pr. dom
komfortowy z wolnym I klasy zeznictwem i 3 pokoj, wpłata 100 tys. zł sprzed. Sokołowski, Plac Wolności 2. (14703)

Okazja
skład kolonjalny, 40 lat istniejący, dobrze zaprowadzony z mieszkaniem 6500 zł sprzedam. Plac Piastowski 7, Wytwórnia zabawek. 26530

Sprzedaż
parcel, nowoczesnie urządzonego letniska Jastrzębia Góra, perla wybrzeża na dużym morzu sprzeda Przybora, Gdańska 142. 14606

Z powodu
choroby sprzedam za natchmiastową gotówkę moją nieruchomości z pierwszorzędną restauracją, dobrem urządzeniem i składem sprzedaży towarów spożywczych i fabrykacji wódek gatunkowych, w mieście powiatowym w województwie Pozn., jedyna fabryka wódek dobrze prosperująca na kilka powiatów z najnowszy urzędzeniami w pełnym uruchomieniu. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „C. C. J.“. 26485

Pianino
krzyżowe śliczny dźwięk, sprzed. Majewski, Pomorska 65. (14345)

10 uli pszczoł
sprzedam korzystnie. — Letnisko Brzoza. (14646)

Sprzedam
silnik czterocylindrowy i wóz roboczy. Piękna 1. 26545

Kucyk
klacz kara, 5 lat na sprzedaż na leśniczówce Zaciścze pod Ryńkowem. 14661

Spie młody
na sprzedaż. Wiadomo Warszawska 7a, parter lewo. (14647)

KUPNA

Jadalkę
używaną, lecz dobrze utrzymaną, modną, poszukuję za gotówkę. Zgłoszenia pod „B. 15“ do Dzien. Bydg. 26112

Złoto
i srebro kupują Br. Kochański i Kunzł, Gdańska 13. 19809

Zaraz
pieniądze otrzymać każdy za brylanty, platynę, złoto, srebro, monety złote i srebrne oraz wszelką biżuterję. Józef Lis, Bydgoszcz, Gdańska 57. 26336

Poszukuję
piekarni dobrze prosperującej w mieście powiatowym lub prow. Podanie warunków. — T. Bruska, Mrocza u państwa Schütz. 25467

Maszyny
do szycia kupuję i płacę najwyższe ceny. Janicki, Sniadeckich 20. (14645)

LEKCJE

Tadeusz Pol
znany i zasłużony artysta scen polskich udziela lekcji języka polskiego, oraz dykcji i deklamacji. Bydgoszcz, Mazowiecka 40 25993

Matura!
Przygotowuję gruntownie. Włostowski, Gdańska 43. 23259

Lekcji
na fortepianie udziela dzieciom i dorosłym Kierońska, Gdańska 49, II p. 14525

Książkowości
korespondencji (polskiej, niemieckiej, franc.) stenografji pisaną na maszynach i innych przedmiotów handlowych uczą praktyczne kursy handlowe w m. przy ul. Chrobrego 7 (dom własny). Lekcje od godz. 4-7 w, maszyny 9 rano do 8 wieczorem, jedna godz. 10 zł miesięcznie. Prospekt na żądanie. Zapisy przyjmuje w godzinach 5-6 Dyrekcja. (26116)

Zapisy
na kursy naturalne doszkadzające kl. IV.—VIII. Szkoła Św. Trójcy, Kordeckiego, g. 6-9. (25565)

POSADY WOLNE

Chcesz
otrzymać posadę? Musisz ukończyć kursa fachowe, korespondencyjne prof. Sekulowicza, Warszawa, Żorawia 42. Kursa uczą listownie: buchalterji, rachunkowości kpieckiej, korespondencji handlowej, stenografji, nauki handlu, prawa, kalgigrafji, pisaną na maszynach, towaroznawstwa, angielskiego, francuskiego, niemieckiego, pisowni, (ortografji). Po ukończeniu świadectwo. Żądajcie prospektów. (18624)

Pomocnik
fryzjerski młodszy zaraz potrzebny. Torzewski, Gołańcz. 26515

Fryzjer
damski lub fryzjerka potrzebna. „Julian“ Grudziądz, Stara 12. (26448)

Stolarze
na meble, tylko czystą pracą poszukuje Haberman, fabryka mebli, Unji Lubelskiej 9/11. (16893)

Fryzjerka
poszukuje Wasik, Okole, Jasna 1a. (26513)

Dziełny
czapkarz i kuśnierz na stałą pracę może się natchmiast zgłosić. Fr. Zieliński, Toruń, Stary Rynek, róg św. Ducha 18. Również może się zgłosić uczeń z porządnej rodziny, który by się chciał wyczyć czapkarstwa i kuśnierstwa. 26575

Rzeźbiarz
poszukiwany. Mathes, Fabryka Mebli, Garbary 20. 26548

Poljera
na stałą robotę poszukuje J. Schülke, Fabryka mebli Marcinkowskiego 3. (26561)

Starszego
i młodszego czeladnika kowalskiego poszukuje E. Schmiede, Św. Trójcy nr. 30. (26547)

Fotografistka
retuszerka potrzebna zaraz, ma odpowiednią praktykę poza sobą, która jest zdolna do prowadzenia Zakładu Fotograficznego. Świadcstwo pożądane. Zakład Fotograficzny „Wanda“, Zn. (26562)

Orkiestra 67 p. p.
w Brodnicy poszukuje chłopców do nauki od lat 14-20. Przyjęci będą tacy, którzy mają początki gry na instrumentach muzycznych. Znaczkę na odpowiadanie dołączyć. Zgłosz. do kapelmistrza 67 p. p. w Brodnicy. (26388)

Dziewczyna
lepsza w charakterze gospodyn do prowadzenia gospodarstwa domowego u samotnego kupca zaraz lub od 1. listopada 1928 r. potrzebna Zgłosz. z fotografią uprasza się do filii Dz. Bydg. pod „W. L. 100“. 14490

Uczeni
piekarskich poszukuje Orła 15. (26560)

Gospodyni-kucharka
oraz pokojowa, potrzebna zaraz do większego dworu na wieś. Zgłosz. z odpisami świadectw i podaniem pensji do Dzien. Bydgosk. pod „Z. W. Z.“ (26573)

Potrzebna
służąca od l. X. 28. Bielewskiej, Szczecińska nr. 1, Restauracja. 26383

Służącą (26407)
uczniwą i pracowitą, umiejącą gotować poszukuje od 1. lub 15. 10. br. M. Ziętakowa, Św. Florjana 1.

Ucznia
z odpowiedniemi wykształceniem, syna uczniwych rodziców poszukuje zaraz. S. Radecki, skład kolonjalny i restauracja, Wągrówiec. 14580

Potrzebna
służąca do wszystkiego z dobrymi świadectwami. — Chocimska 2, II prt. (14643)

POSADY POSZUKUJĄ

Czeladnik
piekarski poszukuje posady dla dalszego wykształcenia. Jan Dworczak, Nakło n/N., ulica Ogrodowa 4. (14649)

Młodszy
rzeźbiarz poszukuje posady w fabryce mebli lub pracowni rzeźbiarskiej. — Adres: Rzeźbiarz, Brodnica, Przykop 52. (26409)

Młodszy
ksiązkowy — kasjer poszukuje posady. Łask. oferty do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Młodszy“. 14605

Szofer
inteligentny szuka posady zaraz lub od l. X. Oferty do filii Dzien. Bydg. Grudziądz, pod „Szofer“. 26469

Polecam
bukowe, brzożowe
dębowe, jesionowe
i inne deski i blochy.
K. Sułkowski
Bydgoszcz
Chodkiewicza 34
Tel. 1264.
26481

DZIERŻAWY

Restauracja
dobrze prosperująca natchmiast na sprzedaż, ewentl. wydzierżawie od 1. X. br. Adres wskaże filija Dz. Bydg. Dworcowa 2. (14616)

Ubikacje
dotychczas używane do fabryki wódek, nadające się na inne przedsiębiorstwo zaraz do wydzierżawienia w Starogardzie ewtl. i mieszkanie. Zgł. pod „Nr. 1883“ do Dzien. Bydg. (26431)

Wydzierżawie
skład kolonjal., istniejący kilkadziesiąt lat, w najlepszym położeniu miasta powiatowego, obszerny zajazd, stajnie, śpichlerze. Egzystencja pewna. Of. pod „A. J. 500“ do Dzien. Bydg. (26387)

Skład
z mieszkaniem poszukuje. Miejsce obojętne. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „H. W. 17.“. (26418)

MIESZKANIA

Mieszkania
3-5 pokojowego w śródmieściu poszukuje zaraz. Zapłać roczny czynsz zgóry. Spieszne zgłosz. do filii Dz. Bydgosk. Dworcowa 2 dla „Z. S.“ (14658)

Szukam
2-3 pokojowe mieszkanie, możliwe wprost od gospodarza. Czynsz płacę zgóry podług umowy. Beyer, Mleczarnia Semlin, p. Starogard. (26517)

POKOJE

Pokój
umeblowany dla pani spokojnej na stanowisku, mówiącej także po niemiecku do wynajęcia. Krasieńskiego 12, parter. (14648)

ROZMAITE

Biuro
porad w sprawach wojskowych udziela porady w sprawach odroczenia służby wojskowej, ćwiczeń i kontroli rezerwistów, w sprawach emerytalnych, inwalidzkich i wszelkich innych sprawach, mających stosunek do służby wojskowej. Bydgoszcz, Zduny 21, godz. 9-16. 12773

„Nowość“
Restauracja, Gdańska 147, tel. 1183, poleca dobre pielęgnowane napoje oraz wyborową kuchnię. Ceny przystępne. Smaczne obady z 3 dań po 1,30. (18707)

Hotel Warszawski
ul. Warszawska 16, 5 minut od dworca poleca obiad z 3 dań 1,20, kolację z 2 dań 1,30 łącznie z obsługą oraz pokoje czysto utrzymane. (15833)

30.000 zł.
i więcej do krótkoterminowych interesów z zabezpieczeniem, do wydania. Zgł. pod „30.000“ do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2. (14520)

Szukam
na dorózkę spółnika z 2000 zł. Gładziejewski, ul. Kujawska nr. 115. (26496)

Pianina
poszukuje na wypożyczenie. Liceum Handlowe ul. Królowej Jadwigi 17. (26518)

Zgubiony
kwit od kontroli wojskowej na nazwisko Marcin Drożyński, Kotomierz unieważniam. 25444

Zgubiona
książka wojskowa na nazwisko Stanisław Janowski unieważniam. (26432)

Tanio i na raty
Ubrania męskie
Plaszcze damskie i męskie
Suknie, ibranka, plaszczyki
Lucjan Szulc
Bydgoszcz, Iana Kazimierza 2

Dom
3 piętrowy komfortowy miesz. 4 pokojowe cena 65 tys. zł. Dom 2 pięt. ze sklepem miesz. 4 pokojowe cena 49 tys. Dom 3 pięt. miesz. 6-5-4 pokojowe, dochód roczny 13.000 zł. cena 105 tys. zł. Dom z 2 sklepami 2 pięt. miesz. 3 pokojowe wolne cena 34 tys. zł. Dom 2 pięt. z ogrodem cena 37 tys. zł. i wiele innych większych i mniejszych na sprzedaż. Malek, Bydgoszcz, Dworcowa 2 Tel. 699. 25710

Chcesz
korzystnie kupić, sprzedać dzierżawie, wydzierżawić swój majątek, gospodarstwo, dom, skład, obarzę itp. udaj się do biura pośrednictwa Kwiecińskiego Kowalewo (Pomorz.) Rynek 1. (26577)

Osadnictwo!
70 morg. pszennej ziemi wraz z zabudowaniami, pełnym inwentarzem i żniwem natchmiast na sprzedaż. Cena 22000 zł. Oferty do Dz. Bydg. pod nr. „304“ 26063

Stare osadnictwo!
42 morg. pszennej ziemi z wiatrakami (młynem) pełnym inwentarzem, jakoteż żniwem natchmiast na sprzedaż. Cena 25.000 zł. Oferty do Dz. Bydg. pod nr. „305“ (26064)

Skład
fryzjerski bardzo korzystnie na sprzedaż. Of. pod „Nr. 100“ do filii Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (14668)

Z powodu
choroby sprzedam za natchmiastową gotówką w województwie Poznańskim gospodarstwo pierwszorzędne ca. 110 morg. z maszynami zabudowaniami, martwym i żywym inwentarzem wybudowane w najnowszym stylu, stacja kolejowa na miejscu. Zgłoszenia do administracji Dz. Bydg. pod „H. C.“ (26487)

Za 8000 zł
sprzedam 1 prt. dom przy Zbozowym Ryнку. Sokołowski, Plac Wolności 2. 14613

Sprzedam
brdzo korzystnie II pięt. kamienice, oficyjny fabrycznej przy ul. Jagiellońskiej, 3 składy, do chodu 12/10, kanalizacja, elektryczność, ogród owocowy, 4 pok. mieszkanie wne wprost od gospodarza. Bocianowo 6. (14646)

Sprzedaj.
Skłd mydła, galanterji, perumerji, w najruchliwszym punkcie Grudziądza okazujnie na sprzedaż Zgł. Szulc, Radzyńska, Grudziądz. (26473)

Restauracja
w będącym dobrym położeniu bez konkurencji, zabudowanie I kl., do tego park dla publiczności w tem 00 krzeseł ogrodowych około 100 stołów, 6 pobli restauracyjnych umeblow. na sprzedaż lub o wydzierżawienie, potrzeba 8-9000 zł z powodu mieri. Bydgoszcz, ul. Nakielska 106, Fajta-nowski 14577

Sprzedam
natchmiast ogrodnictwo z powdu wyjazdu, budynki masywne, 150 drzew owocowych, inspekta, żywy i martwy inwentarz. Cena będzie przystępna. Wiadomość Teruń-Mokre, Grudziądzka 160. (26300)

Łóżko (14732
z materaem, nocny stolik sprzedam Senatorska 26.

Wózek
na 4 kółkach na sprzedaż. Kruczkowski, Grunwaldzka 100. (26474)

Spialkę
używaną orzystnie sprzedam Szczecińska 5, I piętro. 14701

Fotelejan
krótki, pkoj męski w bardzo obrym stanie tanio na sprzedaż. Zgłosz. od 3-5 pt. poł. ul. Kordeckiego 8b, parter. 4687

Wózy
dywan perki 200 X 300, ręcznej roboty, pierwszorzędnie wyłnany za cenę 2.200 zł. kazyjnie na sprzedaż. Dąbrowska, Toruń, ul. Mkiewicza 83. IV piętro. (26578)

Dr. Sentkowski
wrócił z Kryniczy i przyjmuje ponownie
w Bydgoszczy, Plac Wojski 1, II ptr.
prywatnych i członków Kas Chorych.
Godz. 9-12, 3-5. (14753) Telefon nr. 824.

Tańców
najnowszych jak: Yal-bies, Twist, Angielski Walc, Polonia i t.d. wyuczam w kursach i lekcyjach prywatnych. Pierwsze kursa rozpoczyna się w poniedziałek, d. 1 października rb. Kancelaria czynna codziennie w godz. 12-2 i 4-8
Wład. Kochański - Szkoła tańców
ul. Sienkiewicza 61 (blisko ul. Dworcowej i Śniadeckich).

Szanownemu Obywatelstwu **Szwederowa** i okolicy podaję do łask. wiadomości, iż z dniem 29. bm. otwieram przy **ul. Podgórznej 11** **skład towarów krótkich**
Staraniem mojem będzie Szan. Kliencie! zadowolić doborowym towarem oraz rzetelną i fachową obsługą.
Prosząc o łaskawe poparcie mego przedsięwzięcia, kreślę się
z poważaniem
Stefanja Pchałek.
26461)

Sprzedawajcie zawsze mieszanki herbaty marki „Czajnik“, jeżeli życzyście sobie mieć stałą i zadowoloną klientelę!

Mieszanki herbaty ze znakiem ochronnym „Czajnik“ są doskonałymi, fachowo zestawionymi mieszankami, dzięki gruntownej znajomości wszelkich gatunków herbaty oraz poszczególnych ich przysmółów.

Mieszanki herbaty „Czajnik“ odpowiadają każdemu, choćby najwybredniejszemu, gustowi. Nawet najtańsze gatunki są w granicach ich cen pierwszorzędne!

Żądajcie ofert, prospektów i materiału reklamowego dla wystaw od firmy: Towarzystwo „Czajnik“ Sp. z o.o. Teapot Company Ltd., Warszawa, ul. Okopowa 21/23, Telefon: 171-88, Adres telegr.: Czajnik-Warszawa.

KUPUJCIE WYROBY
Boguna
FABRYKI POWIDEL BURACZANYCH
PARMELAD I POWIDEL ŚLIWKOWYCH
C. F. MÜLLER I SYN
BOGUSZEWO - POMORZE.
ADRES TELEGRAFICZNY: „BOGUNA“
ROK ZAŁOŻ. 1881. — TELEFON I I I.
= WSZĘDZIE DO NABYCIA. =

Baczność!
Rest. Hdel „Rios“
Bydgoszcz, Długa 53
wydaje (25285)
śniadania . . . po 0,60 zł
obiady z 3 dań „ 1,60 „
kolacje z 2 dań „ 1,00 „
Kuchnia laborowa.
Napoje dobrze pielęgnowane
Codziennie koncert.
Niższe ceny.

Resursa Kupiecka
Dziś, w sobotę
benefis Jana Bayera
z bardzo obszernym programem
W niedzielę 2 występy o godz. 4-ej i 8-mej.
na wielkiej sali.
(25214)

Z dniem 1 października b. r.
otwieram lokal wystawowy przy ulicy Hermana Frankiego nr. 1
i polecam Szanownej Klienteli
Samochody osobowe i ciężarowe słynnej marki angielskiej „MORRIS“ - Opony samochodowe - Części zamienne - Akcesoria - Oleje i tłuszcze.
„AUTOTECHNIKA“ właściciel: **Czesław Kabaciniński**
Garaze i składnica: **ulica Sobieskiego nr. 9.**
Telefon lokalu nr. 620. Telefon składnicy nr. 2109. 26619.

Magistrat miasta Bydgoszczy
wydzierżawi na przeciąg 5 lat w drodze ustnego przetargu **role podmiejskie**
położone w Kapuściskach Małych, Miedzyniu, przy Barakach ul. Dwernickiego, Rupienicy i Bartodziejach Małych. Termin do ustnego przetargu odbędzie się **dnia 3 października rb.** o godz. 10 tej przed południem w biurze **Urzędu Własności, Mostowa 11.** Warunki dzierżawy podane będą przy przetargu. (26580)
Magistrat.

Magistrat miasta Chełmży rozpisuje **przetarg ofertowy**
na sprzedaż starego pieca do centralnego ogrzewania w szkole dziewcząt przy ul. Hallera. Waga wynosi ca. 2000 kg, przeważnie części gusowe (zlewne). Blizsze wskazówki na miejscu.
Termin składania ofert wyznacza się na dzień **10. X. 28.** Oferty należy składać do godziny 12-tej w Urzędzie Budowlanym w zapieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta na sprzedaż pieca do centralnego ogrzewania“. — Otwarcie kopert nastąpi tegoż dnia o godzinie 12,30. (26574)
Chełmża, dnia 24. IX. 1928 r.
Magistrat - Urząd Budowlany.

P. T. Urzędnicy, Wojskowi, Nauczyciele!
Pragniecie posłać cenzus naukowy celem uzyskania pensji lub stabilizacji lub awansu wypiszcie się zaraz do **Instytutu Naukowego „MATURA“**
Kraków, Karmelicka 35
na kurs korespondencyjny, do matury gimn. lub semin. naucz. lub z 4 wzgl. 6 kl. gimn. Każdy z Panów wycyzy się szybko pod osobistym kierownictwem P.P. Profesorów do potrzebnego egzaminu ku zupełnemu zadowoleniu, bez opuszczania stałego mieszkania lub zać zawodow.
Żądajcie prospektów i próbnych lekcji na 8 dni po nadesłaniu 8 50 (podatk klasę wzgl. język).
Wpisującym się w ciągu najbliższych 30 dni zniżka 20 proc. (26595)

Nauki
księgowości, korespondencji i stenografii u dzieła (14591)
G. Vorreau
rewizor ksiąg
Bydgoszcz
ul. Jagiellońska 14.
1000 zł miesięcznie
najmniej zarabia aparat mego wynalazku dla swego właściciela. Aparat ustawiony w pewnym miejscu pracuje dla swego właściciela sam bez dozoru. Potrzeba jedynie tygodniowo odbierać mu zarobioną przez niego gotówkę 250-500 zł tygodniowo, zależnie od miejsca postępu aparatu. Aparat taki każdy bez wyjątku sam wykona według planu i opisu, względnie dostarczy sam na zamówienie. Kosztyne zarobki poboczne. Pewna egzystencja dla każdego. Kapitału i pracy nie potrzeba. Prospekt gratis.
H. Najdowski, Ostek
poeta Szosno pow. Bydgoszcz.
Znaczek załączyć. (26571)

BIELIZNA
BYDGOSZCZ PLAC CENTRALNY 3
Najlepsza bielizna
Kupujcie Bieliznę

Zawiadamiamy Szan. Publiczność że z dniem 27 bm. **przenosimy nasz magazyn maszyn do szycia**
ze Starego Rynu na **ulicę Dworcową 98**
Sprzedaż za gotówkę i na terminową spłatę **do 24 miesięcy.**
Singer Sewing Machine Company, Bydgoszcz.
26229

Restauracja Hotel Lengning
Bydgoszcz, Długa 56
zarządca **B. Kraska**
poleca 26740
wybrorową kuchnię
pod kierownictwem pierwszorzędnego kucharza.
Obiady - Kolacje
Specjalność:
codziennie czernina,
flaki, nogi wieprzowe.

FABRYKACJA CZAPEK
wojskowych, urzędniczych, szkolnych i dla towarzyszy
W. Świtalski, Niedźwiedzia 4
26658) Wysyłka pozamiejscowa.
Poszukuje się (26569)
ubikacji fabrycznych
około 200/300 m., możliwie z małym kotłem parowym lub połącz. parowem, na równym gruncie lub jednopiętr. celem dzierżawy. Zgłoszenia sub. „Produkcja“ do Ala, Hasensteln & Vogler, Hamburg 36.

Mężczyźni, Kobiety!
Bezpłatnie dajemy za odwrotną opłatą wyjaśnienia, jak się od przedwczesnych słabości najprędzej można uwolnić. **Dr. Gebhard & Co., Gdańsk, oddz. 62.** 23454

Pierze i puch
keldry (19178)
materiały bielizniane
gotowa pościel.
A. Zwierzycka
Bydgoszcz, Dworcowa 74.
Prawnie zastrzeżone.

Gdynia 26590
Sprzedaż — dzierżawa na dogodnych warunkach domów, placów, mieszkań, składów przeprowadza „**Informator**“, Gdynia, ul. Anł. Abrahama

Kupię realność
w Bydgoszczy bez pośredników. Wpłata gotówkowa 40 tys. 14671
Oferty z ostatnią ceną do filji Dz. Bydg. pod „**Intrata**“.

Krawcowa
szyje gustownie garderobę damską i dziecięcą po przystępnych cenach. **Kujawska 96, parter lewo, II drzwi.** 25405
Poszukuje
zł 25.000 pożyczki
na przeciąg 2 lat. Zapewnienie hip. teezne na nieruchomości w Bydgoszczy. Oferty do Dzien. Bydg. pod „0“.
26680

Uczcie się obcych języków!
Chcesz nauczyć się szybko i dokładnie języka angielskiego, niemieckiego lub francuskiego, wypisz się zaraz do **Instytutu Naukowego „MATURA“**
Kraków, Karmelicka 35, na korespondencyjny kurs języka niższy lub wyższy. Każdy wycyzy się w 32 lekcyjach pod kierunkiem sil z granicznych. Żądajcie zaraz prospektów, próbnych listów na 8 dni po nadesłaniu 3, 0. Wpisu w tym się w najbliższych 30 dniach zniżka 20%. (26598)

Cena ogłoszeń: 20 gr. za milim. 1 łamowo, szer. 38 m/m. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 50 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 90 gr., na dalszych stronach 75 gr. za milim. 1 łam., szer. 67 m/m. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 20 gr., każde dalsze 10 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20%, zniżki. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie zniżki upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Redaktor odpowiedzialny: Maksymilian Wiertelorz w Bdgoszczy.

